

**İZMİR KENTİNDE REKREASYON AMAÇLA YAPILAN
KIYI DOLGU ALANLARININ PEYZAJ PLANLAMA
AÇISINDAN İRDELENMESİ; İZMİR-İNCİRALTI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Şehir Plancısı Pelin GÜVEN
Enstitü No:502970603011

101144

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 5 Haziran 2000
Tezin Savunulduğu Tarih : 20 Haziran 2000

Tez Danışmanı :

Prof.Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI

Diğer Jüri Üyeleri

Doç.Dr. Nilgün ERGUN (İ.T.Ü.)

Doç.Dr. Hakan ALTINÇEKİÇ (İ.Ü.)

HAZİRAN 2000

ÖNSÖZ

Dünyada ve ülkemizde plansız gelişmeler ve arazi kullanım kabiliyetleri dikkate alınmaksızın yapılan planlamalar sonucu, sağlıklı ve hızlı kentleşmeye bağlı olarak konutsal ve endüstriyel yerleşimler başta olmak üzere, diğer kullanımların verimli topraklar üzerine yerleşmesi alan daralması sonucunda doğmuştur. Bu durum kentsel mekanlarda fiziksel, sosyal, ekonomik, ekolojik ve estetik açıdan çeşitli dengesizliklere neden olmaktadır.

Kentli nüfusun giderek artması ile birlikte bilinçsiz toprak ve su kullanımı, yeşil alanların ve tarım alanlarının yok edilmesi, telafisi zor olan çevre sorunlarını yaratmıştır. Bunun sonucu olarak da alan kayıpları gündeme gelmiştir. Bu nedenle alternatif olarak eskiden insanların kıyısında güneşlenip yüzdüğü denizler, eksik ve yanlış yapılan planlamalar ve nüfus artışının kontrol altına alınamaması sonucu şimdi aynı insanların ulaşım amacı ile kullanarak yani üstünden araçlarıyla geçerek seyrettikleri bir mekan haline gelmiştir. Bu tezde bu konu İzmir kenti örneğinde irdelenerek İzmir kentinde ulaşım ve yeşil alanlara alternatif olarak yapılan kıyı dolgu alanları hakkında bilgi verilmiş ve Balçova-İnciraltı Rekreatyon alanı da bu kapsamda örnek alan seçilerek daha ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Bu tez çalışmam da bana yardımcı ve destek olan değerli Yüksek Lisans Danışmanım Sayın Prof. Dr. Ahmet Cengiz Yıldızcı başta olmak üzere, tezimin hazırlanması aşamasında benden maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen annem Gülay Güven' e, anketlerin yapılmasında bana yardımcı olan ablam Ebru Güven ve Çağatay Aydemir' e, her zaman yanımda olup bana manevi destek veren kardeşim Semir Güven ve nişanlım Murat Okan' a ve özellikle maddi ve manevi desteğini daima yanımda hissettiğim çok değerli babam merhum Yalçın Güven' e sonsuz teşekkür ederim.

HAZİRAN, 2000

Pelin GÜVEN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
TABLO LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÖZET	x
SUMMARY	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Konusu ve Önemi	1
1.2. Seçilen Çalışma Alanının Bulunduğu İlin Rekreatyoneel Alanları Açısından Sorunları ve Alanın Seçilme Sebepleri	2
1.3. Çalışmanın Kapsamı	3
2. KIYI, DOLGU ALANI, KIYI DOLGU ALANI KAVRAMLARI ve KIYI KULLANIMI YASAL DÜZENLEMELERİ	5
2.1. Çeşitli Bilim Dallarına Göre Kıyı Tanım ve Kavramları	5
2.2. Kıyı Kullanımı Yasal Düzenlemeleri	8
2.2.1. Hukuk Sisteminde Kıyı Tanım ve Kavramları	8
2.2.2. Kıyı Kanununun Tarihsel Süreci	10
2.2.3. Kıyılara İlişkin Yürürlükte Olan Diğer Kanunlar	15
2.3. Dolgu Alanı	15
2.3.1. Dolgu Alanı Tanımı	15
2.3.2. Dolgu Alan Sınıflandırılması ve Yapım Amaçları	16
2.4. Kıyı Dolgu Alanı	17
2.4.1. Kıyı Dolgu Alanı Tanımı	17
2.4.2. Kıyı Dolgu Alanlarla İlgili Yasal Düzenlemeler	17
2.4.3. Kıyı Dolgu Çalışmasında Uygulanması Gereken Prosedür ve Bu Alanlarda Planlama	18
2.4.4. Kıyı Dolgu Yapım Tekniği ve Yapımında Kullanılan Materyaller	19
2.4.5. Dolgu Kıyı Tesislerinin Yapım Tekniği	20
3. REKREASYON	23
3.1. Rekreatyon ile İlgili Tanımlar	23
3.2. Rekreatyonun Sınıflandırılması	24
3.3. Rekreatyonun Önemi ve Rekreatyon İhtiyacını Etkileyen Faktörler	28

3.4. Rekreasyon Planlamasında Göz Önünde Bulundurulması Gereken Faktörler	30
3.5. Kıyı Mekanının Rekreatif Amaçla Değerlendirilmesi	33
4. İZMİR KENTİ REKREASYON ALANLARI	35
4.1. İzmir' de Mevcut Rekreasyon Faaliyetleri ve Rekreasyon Potansiyeli	35
4.1.1. Eğlence Amaçlı Rekreasyon Faaliyetleri	35
4.1.2. Eğitim ve Kültür Amaçlı Rekreasyon Faaliyetleri	35
4.1.3. Sportif Amaçlı Rekreasyon Faaliyetleri	36
4.1.4. Açık Hava Rekreasyon Faaliyetleri	37
4.2. İzmir Kentinde Rekreasyon Amaçla Yapılan Kıyı Dolgu Alanları	38
4.2.1. Karşıyaka Sahil Bulvarı	39
4.2.2. Turgut Özal Rekreasyon Alanı	43
4.2.3. Alsancak Kordon Sahil Bulvarı	48
4.2.4. Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı	57
4.2.5. İnciraltı Rekreasyon Alanı	60
5. REKREASYON AMAÇLA YAPILAN KIYI DOLGU ALANLARINDAN İNCİRALTI REKREASYON ALANI	61
5.1. Çalışma Alanının Seçilme Nedeni	61
5.2. Araştırmada Kullanılan Materyal	62
5.3. Çalışma Alanının Konumu ve Sınırları	62
5.4. Çalışma Alanının Doğal Yapısı	63
5.4.1. Topoğrafik Yapı	63
5.4.2. Jeolojik Yapı	64
5.4.3. Toprak Kabiliyeti	64
5.4.4. Bitki Örtüsü	64
5.4.5. Deprem Durumu	64
5.4.6. Hidrografi ve Taşkınlar	65
5.4.7. İklim	65
5.5. Araştırma Alanının Yakın Çevresi Arazi Kullanımı	67
5.5.1. Alan Ulaşım Durumu	67
5.5.2. Mülkiyet Dokusu	67
5.5.3. Dalyan' ın Yapısı	67
5.6. İnciraltı Rekreasyon Alanının Plan Kararlarının Açıklanması	69
5.6.1. 1/5000 Nazım İmar Planı Kararları	69
5.6.2. 1/1000 İmar Planının Açıklanması	72
5.7. İnciraltı Rekreasyon Alanının Mekansal, Bitkisel Tasarımı ve Alandaki Mimari Elemanlar	75
5.7.1. Mekansal Tasarım	75
5.7.2. Mimari Elemanlar	82

6. İNCİRALTI REKREASYON ALANI' NDA ANKET ÇALIŞMALARI	99
6.1. İnciraltı Rekreasyon Alanı Anket Çalışması ve Anketin Değerlendirilmesi	99
6.1.1. Anket Yapılan Kullanıcıların Kişisel Özellikleri	99
6.1.2. Parkta Kullanıcı Olarak Bulunan Bireyin Oturduğu Çevre ile İlişkileri	103
6.1.3. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda Kullanıcı Olarak Bulunan Bireyin Alana Ulaşımı	105
6.1.4. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın Kullanım ve Algılama Yönünden Değerlendirilmesi	106
6.1.5. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın Yeşil Doku Yönünden Değerlendirilmesi	111
6.1.6. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın Kullanıcı Yoğunluğu Açısından Değerlendirilmesi	112
7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	114
7.1. İnciraltı Rekreasyon Alanı için Sonuç ve Öneriler	117
KAYNAKLAR	122
EKLER	125
Ek-A Anket Soruları	126
Ek-B Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik	130
Ek-C 1/10.000 İzmir Büyükşehir Belediyesi Gençlik Parkı Alanı Paftası	138
Ek-D 1/2000 İnciraltı Rekreasyon Alanı Düzenlemesi (1. Kısım) Paftası	139
Ek-E 1/2000 İnciraltı Rekreasyon Alanı Düzenlemesi(2. Kısım) Paftası	140
ÖZGEÇMİŞ	141

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 2.1. Kıyı dolgu materyallerin tane çaplarına göre sınıflandırılması ...	20
Tablo 4.1. İzmir’ de kişi başına düşen yeşil alanların yıllara göre dağılımı ...	38
Tablo 5.1. İzmir ili ortalama sıcaklık değerleri	65
Tablo 5.2. İzmir ili yağış durumu	66
Tablo 5.3. Yıllık yağış toplamının mevsimlere dağılımı	66
Tablo 5.4. İzmir ili nispi nem ortalamaları	66
Tablo 5.5. İzmir ili yıllık ortalama açık ve kapalı günler sayısı	66
Tablo 5.6. İzmir ili günlük ortalama güneşlenme müddeti	66
Tablo 5.7. İzmir ili aylara göre hakim rüzgar yönleri	67
Tablo 5.8. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda botanik bahçesine ait birimler ve alanları	76
Tablo 5.9. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda gösteri ve spor merkezine ait birimler ve alanları	76
Tablo 5.10. Spor merkezinin batısındaki birimler	78
Tablo 5.11. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda gençlik merkezine ait birimler ve alanları	78
Tablo 5.12. Gençlik merkezinin batısındaki birimler ve alanları	78
Tablo 5.13. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda görsel bilim merkezine ait birimler ve alanları	79
Tablo 5.14. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda Türk bahçesine ait birimler ve alanları	79
Tablo 5.15. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda sahil mekanına ait birimler ve alanları	79

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1. : Kıyıların oluşumu ve değişimi (Karabey, H.; Kıyı Mekanının Tanıtımı, 1978)	6
Şekil 2.2. : Kıyı çizgisi; kıyı; kıyı kenar çizgisi; dar kıyı; sahil şeridi tanımlarını gösteren kroki (3830 sayılı Kıyı Kanunu' na göre) ..	9
Şekil 2.3. : Beton kıyı perdeleri (Kapdaşlı, 1992)	21
Şekil 2.4. : Çelik kıyı perdeleri (Kapdaşlı, 1992)	22
Şekil 3.1. : Doğal kaynak-kullanıcı-planlama ve yönetim ilişkilerinde önemli etkenlerin etkileşimi (Akesen, A.; Doğal Kaynaklar Yönetimi, 1995)	32
Şekil 4.1. : Karşıyaka Sahil Bulvarı Rekreasyon Alanı' nda sahil yürüyüş bandı, Bostanlı Vapur İskelesi ve sahildeki kafelerden birinin genel görünüşü	40
Şekil 4.2. : Karşıyaka Sahil Bulvarı' ndan bir anıt örneği (İnsan Hakları Anıtı)	41
Şekil 4.3. : Karşıyaka Sahil Bulvarı Rekreasyon Alanı' ndaki spor alanlarına bir örnek	42
Şekil 4.4. : Sahil boyunca devam eden bisiklet yolu ve bisiklet park yeri örneği	42
Şekil 4.5. : Karşıyaka Sahil Bulvarı Rekreasyon Alanı' nda çocuk oyun alanlarına örnek	43
Şekil 4.6. : Turgut Özal Rekreasyon Alanı' nın sahil kısmından genel görünüş	44
Şekil 4.7. : Turgut Özal Rekreasyon Alanı çocuk oyun alanlarına örnek	45
Şekil 4.8. : Turgut Özal Rekreasyon Alanı çocuk oyun alanlarına örnek	45
Şekil 4.9. : Turgut Özal Rekreasyon Alanı basketbol sahası örneği	47
Şekil 4.10. : Su oyunlu havuz	47
Şekil 4.11. : Turgut Özal Rekreasyon Alanı' nda çocuk bahçesi yanında piknik yapan bir aile	48
Şekil 4.12. : Alsancak Kordonu dolgu alanı	55
Şekil 4.13. : Alsancak Kordonu dolgu alanı	55
Şekil 4.14. : Alsancak Kordonu dolgu alanı düzenleme çalışmaları	56
Şekil 4.15. : Alsancak Kordonu dolgu alanı düzenleme çalışmaları	56
Şekil 4.16. : Mustafa Kemal Paşa Bulvarı	58
Şekil 4.17. : Mustafa Kemal Paşa Bulvarı yürüyüş bandı, bisiklet yolu ve koşu yolu	59
Şekil 4.18. : Mustafa Kemal Paşa Bulvarı' nda bulunan vapur iskelesi ve üstgeçit	60
Şekil 5.1. : İzmir ili ve önemli ulaşım aksları	61
Şekil 5.2. : İzmir ili ilçeleri ve Balçova	63
Şekil 5.3. : İnciraltı-Dalyan	68
Şekil 5.4. : İnciraltı-Dalyan	68

Şekil 5.5. : İnciraltı' nda Mustafa Kemal Paşa Bulvarı' nın devamı şeklinde konumlanan birinci derece yol	70
Şekil 5.6. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın dolgusu yapılmış olan 2. Etabı ..	74
Şekil 5.7. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın dolgusu yapılmış olan 2. Etabı ..	75
Şekil 5.8. : Spor tesislerinden bir görünüş	77
Şekil 5.9. : Spor tesislerinden bir görünüş	77
Şekil 5.10. : Kaya bahçelerinden örnek	80
Şekil 5.11. : Kaya bahçelerinden örnek	80
Şekil 5.12. : Alandaki kafelere örnek	81
Şekil 5.13. : Tören alanı	81
Şekil 5.14. : Sahil kesiminde yer alan çocuk oyun alanındaki oyun elemanlarından örnekler	82
Şekil 5.15. : Turkuaz Cafe-Restaurant' ın yan tarafında yer alan çocuk oyun alanındaki oyun elemanlarından örnekler	83
Şekil 5.16. : Manzaraya dönük oturma elemanlarından örnek	84
Şekil 5.17. : Manzaraya dönük oturma elemanlarından örnek	84
Şekil 5.18. : Manzaraya dönük oturma elemanlarından örnek	85
Şekil 5.19. : Kafelere ait dış mekan oturma elemanlarından örnek	85
Şekil 5.20. : Süs havuzu etrafındaki oturma elemanlarından örnek	86
Şekil 5.21. : Spor alanının yanındaki taşıt yolu ve kaldırım döşeme kaplamasına örnek	87
Şekil 5.22. : Ana yaya aksında döşeme kaplamasına örnek	87
Şekil 5.23. : Bir oturma mekanında döşeme kaplaması ve oturma elemanları ..	88
Şekil 5.24. : Sahil yürüyüş bandı döşeme kaplaması ve oturma elemanları ...	88
Şekil 5.25. : Bir yaya yolu döşeme kaplaması ve oturma elemanı	89
Şekil 5.26. : Bir kafenin dış mekanının döşeme kaplaması ve oturma elemanları	89
Şekil 5.27. : Aydınlatma elemanlarından örnek	90
Şekil 5.28. : Aydınlatma elemanlarından örnek	91
Şekil 5.29. : Aydınlatma elemanlarından örnek	91
Şekil 5.30. : Yerden aydınlatma elemanlarından örnek	92
Şekil 5.31. : Türk Bahçesi' nden Efeler Anıtı	93
Şekil 5.32. : Kıyı mekanında bulunan heykellere bir örnek	93
Şekil 5.33. : Kadın Zeybek Heykeli	94
Şekil 5.34. : Süs elemanlarından örnek	94
Şekil 5.35. : Süs havuzu	95
Şekil 5.36. : Çöp kutusuna örnek	96
Şekil 5.37. : Telefon kulübesine örnek	97
Şekil 5.38. : Çeşmeye örnek	97
Şekil 5.39. : Otobüs durağı	98
Şekil 6.1. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların cinsiyetleri	100
Şekil 6.2. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların yaş grupları	100
Şekil 6.3. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların medeni durumları ..	101
Şekil 6.4. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların yaşadıkları evde ikamet eden kişi sayısı	101
Şekil 6.5. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların eğitim durumu ...	102
Şekil 6.6. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların meslek dağılımı ..	102
Şekil 6.7. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların doğum yerleri ...	102
Şekil 6.8. : İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların aylık toplam gelirleri	103

Şekil 6.9. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların İzmir ilinde ikamet ettikleri süre	103
Şekil 6.10. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların oturdukları semtler	104
Şekil 6.11. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların oturdukları ev özellikleri	104
Şekil 6.12. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların alana ulaşımaları ..	105
Şekil 6.13. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' na özel otoyla gelen kullanıcıların araçlarını park ettikleri yer	105
Şekil 6.14. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nın kullanım amaçları	106
Şekil 6.15. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nın anket yapıldığı gün kullanıcı tarafından seçilme sebepleri	107
Şekil 6.16. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanılmaktan memnuniyet duyulan bölümler	108
Şekil 6.17. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların farklı mekan istekleri	109
Şekil 6.18. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda varolması istenen farklı kullanım mekanları	109
Şekil 6.19. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda şehir mobilyalarının durumu ...	110
Şekil 6.20. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda eksikliği duyulan şehir mobilyaları	110
Şekil 6.21. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların rahatsız olduğu faktörler	110
Şekil 6.22. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda yeşil dokunun durumu	111
Şekil 6.23. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların yeşil doku istekleri	111
Şekil 6.24. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların birlikte geldiği kişiler	112
Şekil 6.25. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların alana geliş sıklığı	112
Şekil 6.26. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların gelmeyi tercih ettikleri mevsimler	113
Şekil 6.27. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların gelmeyi tercih ettikleri günler	113
Şekil 6.28. : İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların gelmeyi tercih ettikleri saatler	113

İZMİR KENTİNDE REKREAYON AMAÇLA YAPILAN KIYI DOLGU ALANLARININ PEYZAJ PLANLAMA AÇISINDAN İRDELENMESİ; İZMİR-İNCİRALTI ÖRNEĞİ

ÖZET

Kıyı mekanı, deniz ve akarsuların kara ile birleştiği yerde uzanan ve kendine özgü nitelikleri olan kara parçasıdır. Yani kıyı, iki farklı çevrenin birleşim yeri olarak çok önemli bir konum ve yapıdadır. Kıyı alanı boyunca, çeşitli sistemler farklılaşarak, yalnızca kıyıda yer alabilecek faaliyetler, ürünler ve süreçler yaratır. Deniz ve kara yaşamlarının içiçeliğinin ortaya çıkardığı çeşitlilik ve zenginlik kıyıda birikir.

Kıyı mekanı, görsel mekan olarak ele alındığında ise denizde ufuk çizgisine, kıyıda silüet çizgisine dayanan ve üçüncü boyutta havaya ve sualtına doğru devam eden bir bütündür.

Kıyının morfolojisi, jeolojisi, eğim ve yüksekliği, iklim özelliği, yerleşmeler ve insan eylemleri birbirini tamamlayan ve bu etkileşimi devam ettiren özelliklerdir.

Kentsel gelişmenin büyük baskısının sonuçları geçiş niteliğindeki kıyılarda da gözlenmektedir. Kıyı kentleşmesi sahil boyunca eşit olmayan bir şekilde yer almaktadır. Kıyı uzun çizgiselliğinden dolayı, kıyı boyunca dağınık, lineer ve bazı yerlerde toplu gelişme veya kentleşme göstermektedir.

İlk yerleşmelerde kıyı insanlarla şekillenip, yeni bir boyut ve önem kazanmıştır. Günümüzde kıyı mekanı, nüfus artışı ve kentleşme etkisi ile oluşan kaynak ve mekan gereksiniminin karşılanılmasında kullanılmıştır.

Kentleşmenin hızlanması, sanayinin kent özellikleri dışında da kuruluş aramaya başlaması, halkın dinlenme ve gezinti alışkanlıklarındaki değişimler, turizm ve ulaşım gereksinimleri, ikincil konut edinme eğilimlerinin güçlenmesi ve özellikle metropoliten yoğun kullanımları içinde rekreasyon gerekliliğinin artması kıyılara olan talebi büyük ölçüde etkilemiştir. Bütün bu istemlerin denetimsizce yer seçimi kıyıların yoğun kullanımı ile sonuçlanmıştır.

Metropoliten kentlerde artan rekreasyon talebi karşısında açık ve yeşil alanlar yetersiz kalmış ve yukarıda açıklandığı gibi birçok kentsel fonksiyonun denetimsiz yer seçimleri sonucunda rekreasyon için büyük bir potansiyel ve kaynak oluşturabilecek kıyı mekanlarında rekreatif faaliyetler için ayrılması gereken alanlar yok denecek kadar azalmıştır. Bunun sonucu olarak kıyı metropoliten kentlerinde yaşayan halkın başta ulaşım ve rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamak üzere kıyı dolgu alanlarının yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Rekreasyon amaçla yapılan bu kıyı dolgu alanları özellikle bahsedilen büyük kentlerde kentli tarafından yoğun olarak

kullanılmakta ve rekreasyon alanları arasında yapım amacına uygun olarak başarılı sonuçlar vermektedirler.

İzmir kentinde de gün geçtikçe artan yapılaşma, yeşil alanlardaki azalma ve yeşil alanların binalar arasında sıkışıp kalması insanları alternatif yeşil alanlara yöneltmiştir. Kıyıların doldurulması ile elde edilen rekreasyon alanları, hem ulaşım problemlerine bir çözüm olarak hem de şehir dokusunda aktif ve pasif yeşil alan ihtiyaçlarını karşılayarak şehir mekanı içinde yadsınamayacak bir yer almışlardır.

Bu çalışmada, önce kıyı, dolgu alan, kıyı dolgu alanı ve rekreasyon ile ilgili tanımlama ve kavramlara yer verilmiş, İzmir kentinde bulunan rekreasyon faaliyetleri ve mevcut rekreasyon potansiyeli üzerinde durulmuştur ve de İzmir kenti kıyı şeridinde denizden doldurularak kazanılan alanlar içinde rekreasyon amaçla kullanılan beş büyük alanın geçmişteki ve günümüzdeki durumları hakkında bilgi verilmiştir. Bu alanlar Karşıyaka Sahil Bulvarı; Karşıyaka-Bayraklı Turgut Özal Rekreasyon Alanı; Alsancak Kordon Sahil Bulvarı; Konak-Küçükyalı, Valikonağı, Güzelyalı, Göztepe, Fahrettin Altay arasındaki Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı ve Balçova-İnciraltı Rekreasyon Alanı' dır. Daha sonra da yapılan tüm çalışmalara ışık tutması açısından, araştırma kapsamı içerisinde yer alan İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı örnek bölge seçilerek alanın konumu, sınırları, doğal yapısı, yakın çevresinin arazi kullanımı, alan ile ilgili plan kararları, alanın mekansal tasarımı anlatılmış; alanın daha yakından tanıtılması için fotoğraflardan yararlanılmış ve alanda bir anket çalışması yapılmıştır.

İnciraltı Rekreasyon Alanı'nda yapılan anket çalışması, hafta içi ve hafta sonu olmak üzere ayrı zamanlarda, kullanıcılarla yüz yüze görüşülerek, rasgele seçim metodu ile yapılmıştır. Bu rekreasyon alanının yaygın bir kullanıcı potansiyeline sahip olduğu yapılan gözlem ve anket çalışması sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca anket çalışması sonucunda alanın etki sahasının tüm kenti kapsadığı; bu nedenle farklı varyasyonlara sahip bir kullanıcı kitlesine sahip olduğu ve farklı sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik yapılara sahip kullanıcı kitlelerinin rekreasyonel taleplerinin de farklı olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak kentleşmenin artması ve yeşil alanların azalması ile rekreasyon amaçla kıyıların doldurulmasında yapılan planlamaların doğal dengeyi en az derecede bozacak şekilde olmasına çok büyük önem verilmeli; doldurulan bu alanlarda düzenlemeler yapılırken o alanın etki alanı ve kullanıcıları tespit edilerek her sosyal, kültürel ve ekonomik gruptan kullanıcıya uygun fonksiyon alanlarına yer verilmeli ve rekreasyon amaçla kullanılan dolgu alanlarında yeterli bakım ve revize çalışmalarının yapılması ihmal edilmemelidir.

EXAMINATION OF THE RECREATIONAL PURPOSED COASTAL FILLED AREAS IN İZMİR CITY IN THE VISION OF LANDSCAPE PLANNING: A CASE STUDY OF İZMİR-İNCİRALTI

SUMMARY

Coast sites are places where sea and running water comes together with land and they have their own characteristics. This means, coast sites have very importance as a place which joins two different environments. Throughout the coasts, various systems differentiate and create actions, products and processes that can exist only on such places. This variation and richness, that has being created by concentration of land and sea lives, piles on coasts.

When we take coast sites up as visual from the horizontal line of seas to silhouette of coasts, and in third dimension, to underwater and to air, they are a complete environment.

The morphology, geology, inclination, altitude, climate characteristics of coasts and settlements with actions of people are complete properties that continue the interaction.

The results of big urbanization pressure are seen on coast sites that have transition qualities. Urbanization takes place on coasts in an unbalanced way. Because of the long coast linearness, linear, untidy, and sometimes mass development or urbanization is observed along coasts.

Coasts have been shaped, achieved importance, and had a new dimension with people in early settlements. At present, they are used to answer increasing people need; for example the need of places which people can settle in.

Rapid urbanization, searching new places for industry development, change of people's excursion pleasure, tourism and traffic communication requirements, increasing demand on summer resorts, and necessity of green areas in metropolitan cities has been impacting the demand on coasts. Trying to meet all of these wants in uncontrolled way has resulted in dense usage of them.

Because of the reasons those are described above, areas those can be used for recreative purposes have become too less to meet people's need. As a result, especially in metropolitan cities, filled areas have become an important solution to be able to meet requirements, such as traffic communication and recreation. These filled areas that are made for recreation purposes are being used highly by citizens especially in metropolitan cities, and have been resulting in successfully.

Similarly in İzmir, increasing of building construction, and because of this, decreasing of recreation areas made people look for alternative green areas. New recreation areas those are obtained by filling coasts took place in coastal cities resulting a good solution for both traffic communication and recreation areas.

In this study, first of all, definitions of coast, coastal filled area and recreation take place with recreation areas and existing recreation potential in İzmir. 5 coastal filled areas those are used for recreation purposed in İzmir are taken in hand, and given information about their situation in past and at the present. These areas are Karşıyaka Coast Boulevard, Karşıyaka-Bayraklı Turgut Özal Recreation Area, Alsancak Kordon Coast Boulevard, Mustafa Kemal Paşa Coast Boulevard between Konak, Küçükyalı, Valikonağı, Güzelyalı, Göztepe and Fahrettin Altay, and Balçova-İnciraltı Recreation Area. Then İzmir-İnciraltı Recreation Area (one of those filled areas) is taken as an example and its location, boundary, natural structure, land usage of its close surroundings, planning decisions, and space design are being clarified. To know the area more accurately, photographs were taken and a questionnaire study was done.

The questionnaire study was done at different times as weekdays and weekends. This questionnaire study was done face to face with users of the area, and participants were chosen randomly. The study exposed that impact of the area involves whole İzmir. At the end of this questionnaire study, it was observed that the area has an potential of wide variety users. As we see at the result of the questionnaire, different kind of demographic and socioeconomic structure bring different recreational demands.

As a result, increasing of urbanization and decreasing of green areas makes it important to take more care of filled areas not to disturb the equilibrium of the natural balance. When we are making arrangements at the filled areas, we should determine its impact field and users, and should be careful to provide proper functions for each kind of social, cultural, and economic groups. It is also important to take care after them, and it should not be neglected to do revision and attendance works.

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu ve Önemi

20. yüzyılda modern yaşam; yeni gereksinimleri, değişimleri ve olanakları da beraberinde getirmiştir. Sanayi merkezlerinde, kentlerde büyük insan yığılmaları ile sonuçlanan kentleşme insanoğlunu gerek bedensel gerekse ruhsal yönden bunalımlara itmiştir. Teknolojik ve fiziksel gelişme arttıkça insanların, dinlenme, eğlenme ve boş zamanlarını değerlendirme faaliyetleri de zorunlu bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Endüstriyel gelişmenin ilk yıllarında doğal dengenin ve ekolojik yapının hiçe sayılması, yoğun betonlaşma sonucu bozulan çevrenin günün şartlarına ve gereksinimlerine uygun olarak yeniden yapılanmasında amaçlanan, şehir içindeki açık ve yeşil alanların mümkün olduğunca değerlendirilmesi olmaktadır. Fakat sanayileşme ve kentleşmenin sebep olduğu sosyal, ekonomik ve fiziksel dengesizlikler, kentler içinde çarpık gelişmelere, doğal kaynakların plansız olarak kullanılıp tüketilmesine yol açmaktadır. Başka bir deyişle, sanayileşme ve kentleşme hareketlerinin süratli temposu açık mekanları zamanla yutmakta, tabiatı parçalamakta, kentler tabiattan tamamen koparak insan yaşayışı için özellikle biyolojik anlamda yetersiz bir çevre haline gelmektedir.

Çağlar boyunca birçok medeniyet, kıyı alanlarının sahip olduğu nitelikler dolayısıyla kıyı alanlarında yerleşmiş ve birçok fonksiyona kaynak olan bu mekanlarda gelişmişlerdir. Doğal peyzaja canlılık veren, ayrı bir güzellik sağlayan su kitleleri, sahiller, göl kenarları, nehir kenarları insanlar tarafından tarih boyunca daima aranan ve tercih edilen yerleşim yerleri olmuştur. Kıyı alanlarının değişik fonksiyonlara kaynaklık edebileceğinin de farkına varılmasıyla birlikte kıyı mekanlarında bulunan yerleşimler değişik sektörleri ve oldukça fazla nüfus potansiyelini üstüne çekmiştir. Endüstri döneminden sonra da aşırı hız kazanan kentleşme, kent koşullarının

değişmesi, boş zaman olanaklarının geniş ölçüde artması gibi faktörler gözlemlendiğinde kent yaşamında, rekreasyonun önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Açık alanlara olan ihtiyaç tarihin her devrinde kendini göstermiştir. Açık alanların temel işlevlerinden biri; spor, eğlence, dinlenme gibi rekreasyon eylemlerine olanak vermesidir. Bu nedenle, en geniş ve en doğal açık alan olan kıyı mekanı, toplumun her kesiminin kullanabileceği çekici ve kentsel yeşil alan sistemi ile bütünleşecek biçimde değerlendirilmelidir. Ancak kentlerin büyümeleri sırasında çeşitli kullanımlara açık olan kıyıların kentleşme, endüstrileşme gibi faktörlerinde etkisiyle yıpratılması bu alanlarda rekreasyonel kullanımları en az seviyeye indirmektedir.

Kıyı kentlerinde genellikle ulaşım problemine bir alternatif olarak yapılan dolgu alanlar ekolojik dengeyi olumsuz yönde etkileşeler de bu alanların sahil parkları olarak düzenlenip kullanılması, hem kentin görsel ve kıyı plastiği açısından olumlu yönde etkilenmesi hem de kentlinin yeşil alana olan ihtiyacını karşılayan büyük bir potansiyel kaynak oluşturması nedeni ile önemlidir.

1.2. Seçilen Çalışma Alanının Bulunduğu İlin Rekreasyonel Alanları Açısından Sorunları ve Alanının Seçilme Sebepleri

Ülkemizdeki kıyı kentlerimizden biri olan İzmir’de de yeşil alan miktarındaki azlık en büyük sorunlardan biridir. Şehir 1950 yıllarından bu yana yapılan planlamaların dışında hızlı ve sağlıklı bir kentleşme süreci içindedir. Bunda İzmir’ in tarihsel gelişimi, doğal yapısı, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerinin yanında, 1950 yıllarında hızlı bir sanayileşme sürecine girilmiş olmasından ötürü İzmir’ i Türkiye’ de en çok göç alan iller arasına sokmuş olması da etkilidir. Daha açık bir ifadeyle; İzmir’ in sağlıklı kentleşmesinde etkili olan sanayileşme ve nüfus artışının, imar planlarında tahmin edilenin çok üstünde olması ve plansız gelişiminde İzmir’ in dört önemli ulaşım yolunun kesiştiği yerde bulunması, ekonomik açıdan canlı bir ticaret merkezi olması, tarihi ve turistik yörelerinin zenginliği ve eğitim-öğretim kurumlarıyla birlikte kültürel aktivite merkezlerine sahip olması gibi sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısının etkisi çok büyüktür.

İzmir Metropolünde yeşil alan ihtiyacını karşılamak için planlamacılar çözümü alan yaratmakta bulmuşlar ve bunun için de denizi doldurma yoluna gitmişlerdir. Gerek denizyolu gerekse karayolu ulaşımı için Alsancak limanı, Pasaport vapur iskelesi, Kordon gibi örnek alanlarda denizden doldurularak alan kazanılmıştır. Son dönemlerde de rekreasyonel aktiviteler için dolgu çalışmalarına başlanmıştır. deniz manzaralarına açık bir kent olan İzmir’ de kıyı dolgu ile kazanılan alanlarda hem ulaşım problemlerine çözüm olacak hem de aktif ve pasif rekreasyon ihtiyacına cevap verecek çalışmalar yapılmaktadır. Kıyı şeridi boyunca yapılmış olan ve yapımı devam eden dolgu çalışmaları büyüyen kenti rahatlatmakta ve ihtiyaçları karşılamaya çalışmaktadır.

Ülkemizin hızlı kentleşen metropoliten kentlerinden İzmir içinde kentin yoğun rekreasyonel talebini karşılama ve yaşayanlarına yeni olanaklar sağlama amacı ile İnciraltı’ nda denizden doldurularak kazanılan dolgu alanı bu tezde çalışma alanı olarak seçilmiştir. İnciraltı rekreasyon alanı İzmir’ in batı-güneybatısında yer almakta ve kentin Urla’ ya doğru ilerleyen gelişme aksında bulunmaktadır. Diğer bir deyişle çalışma alanı yapısal gelişmelere sahne olan kentin henüz kullanılmamış değişik ve çeşitli kullanım baskılarının yoğun olduğu bir bölgede yer almaktadır. İnciraltı bölgesine talep ve istekler çok farklıdır. Kentsel toprakların çok değerli olduğu günümüzde bu bölge İzmir’ in az kalmış açık alanları içinde önemli yer tutmaktadır. Dolayısıyla konumu, rekreasyon amaçla kullanılmak üzere denizden doldurularak kazanılan bir alan olması ve İzmir’ in rekreasyon konusundaki acil ihtiyaçlarını karşılama kapasitesi açısından ideal bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.3. Çalışmanın Kapsamı

Çalışmanın birinci bölümü, giriş bölümüdür. Bu bölümde çalışmanın konusu, önemi; seçilen çalışma alanının içinde bulunduğu İzmir ilinin rekreasyonel alanları açısından sorunları; İzmir ili İnciraltı’ nda rekreasyon amaçla yapılan dolgu alanının çalışma alanı olarak seçilme nedeni ve çalışmanın kapsamı anlatılmıştır.

İkinci bölümde; kıyı, dolgu alanı, kıyı dolgu alanı ile ilgili tanımlara ve kavramlara yer verilmiştir. Ayrıca, kıyı dolgu yapım tekniği, kıyı dolgu çalışması

yapmak isteyen yatırımcıların uygulaması gereken prosedür ve ülkemizdeki kıyı mekanına ilişkin yasal kavramlar, düzenlemeler ve bunların tarihsel süreci açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde; rekreasyon kavramına üzerinde durulmuştur. Tanımlamaları, sınıflandırılması, önemi, ihtiyacı belirleyen faktörler ve rekreasyon planlamasında dikkat edilmesi gereken hususlar belirtilmiştir.

Dördüncü bölümde; İzmir kentinde bulunan rekreasyon faaliyetleri ve mevcut rekreasyon potansiyeli üzerinde durulmuş ve İzmir kentindeki rekreasyon amaçla yapılan mevcut kıyı dolgu alanları alanın hem geçmişteki hem de şu andaki mevcut durumu hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci bölümde; örnek rekreasyon amaçla yapılan kıyı dolgu alanı olarak incelemek üzere seçilen İzmir-İnciraltı rekreasyon alanının seçilme nedeni, araştırmada izlenen yöntem, konumu, doğal yapısı, yakın çevresinin arazi kullanımı, bölgesel erişebilirlik yönleri, alanın plan kararları ve mekansal-bitkisel tasarımı incelenip tanımlanmıştır; mimari elemanları da fotoğraflar ile tanıtılmıştır.

Altıncı bölümde; çalışma alanının kullanıcılarının sosyo-ekonomik yapıları belirlenmiş ve bireylerin araştırma alanına ulaşımı konusu saptanmıştır. Ayrıca, alanın kullanım, algılama, kullanım yoğunluğu açısından ve yeşil dokusu ve şehir mobilyaları yönünden değerlendirilmesi yapılmıştır.

Yedinci bölümde ise; araştırmanın sonuçları çıkarılmış ve bir öneri demeti oluşturulmuştur.

2. KIYI, DOLGU ALANI, KIYI DOLGU ALANI KAVRAMLARI ve KIYI KULLANIMI YASAL DÜZENLEMELERİ

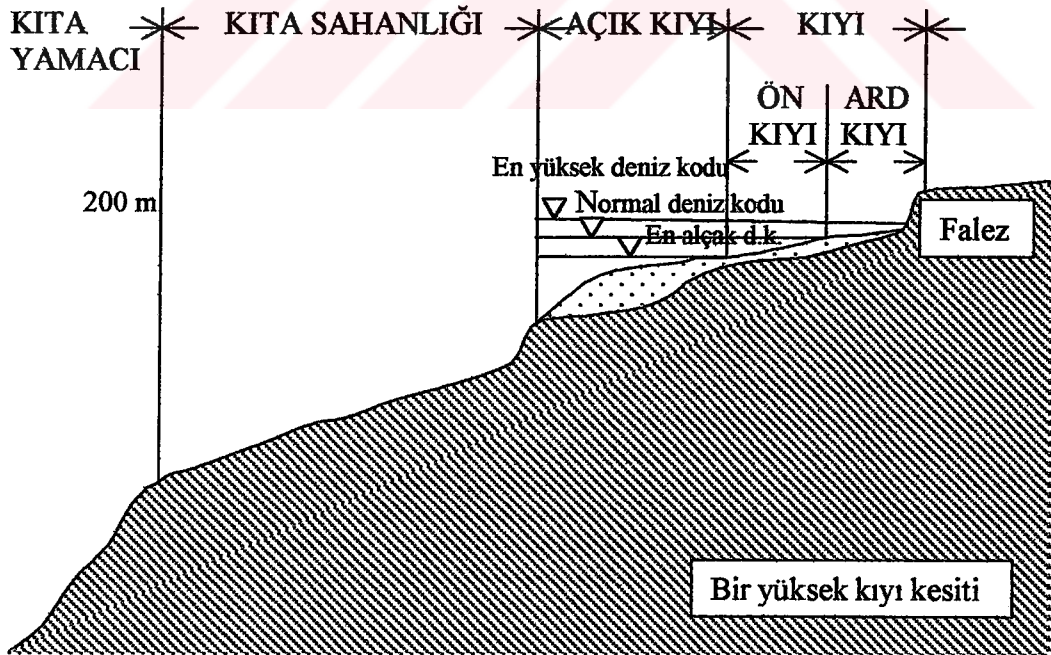
2.1. Çeşitli Bilim Dallarına Göre Kıyı Tanım ve Kavramları

Basit olarak kıyı; deniz, göl ve akarsular boyunca uzanan kara şeridi olarak tanımlanmaktadır. [1,283] Fakat morfoloji biliminde kıyı kelimesi yerine deniz ile karanın temas ettiği alanda bulunan muhtelif şekillere göre ayrı ayrı terimler kullanılmaktadır (falez, plaj, tombolo, kordon vs. gibi). Kıyının genişliği birkaç metre ile 15 km. arasında değişir. Birçok yerde dar bir şerit şeklinde uzanan kıyının 10-15 km. kadar genişlediği yerler, gelgit olayının denizde önemli seviye değişimleri yaptığı bölgelerdendir. [2]

Coğrafyacılar, kıyı ve kıyı mekanını oluşturan alt parçaları şu şekilde tanımlamışlardır (Şekil 2.1) :

- * Kıyı; kara ile denizin temas noktalarının birleşmesinden meydana gelen ve bir çizgi boyunca uzanan şerittir.
- * Kıyı bölgesi; falezlerin gerisinden başlayarak karaların içerisine doğru uzanan ve genişliği kesin olarak tanımlanamayan bir bölgedir. [3] Başka bir deyişle kıyı bölgesi; kıyıların gelgit akıntıları ile kıyı boyu akıntılarının ve kırılan dalgaların etkisi altında kalan kesimdir. Ekolojik bir deniz alanı olan kıyı bölgesi, dalgaların şiddetine bağlı olarak 5-10 m. arasında değişen derinliklere kadar uzanır. Kıyı bölgelerinin, gelgit arası bölgesindeki kesimleri dönüşümlü olarak su düzeyinin üstüne çıkar ya da su altına gömülür. [1,284]

- * Kıyı şeridi; deniz veya göl sularının en alçak oldukları zaman çekildikleri sınır ile falezlerin tabanı arasında kalan şerittir.
- * Kıyı çizgisi; herhangi bir anda kara ile denizi ayıran sabit olmayan sınır çizgisidir.
- * Ön kıyı; kıyı çizgisi ile suların en çok çekildiği sınır arasındaki şerittir.
- * Ard kıyı; herhangi bir anda kıyı çizgisi ile suların en çok ilerlediği sınır arasındaki şerittir.
- * Açık kıyı; ön kıyının dış sınırlarından, açıklara doğru uzanan sığ ve genişliği değişik bölgedir.
- * Kıyı sahanlığı; ön kıyının dış sınırından, yaklaşık su altında 200 m. derinlikteki su altı zemini eğim kırılma noktasına kadar uzanan az eğimli bölgedir.
- * Kıyı yamacı; su altı zeminin kıta sahanlığı sınırından sonra kırılarak hızla derinleştiği bölgedir. [3]

Şekil 2.1. Kıyılarının oluşumu ve değişimi (KARABEY, H.; Kıyı Mekanının Tanımı, 1978)

Jeomorfoloji de ise kıyı; ya su ile karanın birbirine dokunmasını esas alarak, denizin çevirdiği karalar bölümü veya denizin hareketlerini temel tutarak hareketli olan deniz yüzünün karaya dokunduğu, böylece karalar yüzünün, az veya çok eğimli bir biçimde daraldığı ve dar bir bölümünde deniz aşındırma ve biriktirmesine neden olduğu düzensiz genişlikte bir şerit olarak kabul edilmektedir. [4, 5]

Kıyının aşınma ve birikmeyle şekillenmesi çeşitli olayların sonucudur. Aşınma olayında en büyük rolü dalgalar oynar. Rüzgar, don olayları, gelgit olayları da kıyıların şekillenmesinde etkilidir. [5, 277]

Bütün bu etkilerden türeyen kıyı şekilleri şunlardır :

- * Kumsallar;
- * Haliçler, kıyı bataklıkları ve deltalar;
- * Mercan kayalıkları.[5, 277]

Ekolojik açıdan baktığımızda kıyı mekanı, kendini oluşturan alt birimlerin her birinde bir ekolojik zincir yaratmıştır. Bu ekolojik zincir, mikroorganizmalardan başlayıp, insana kadar varan canlıların birbirleri ile olan çok yakın ilişkileri yüzünden bir dizge yapısına sahiptir. Daha ileri giderek, ortamın, insan tipini ve kültürünü, toplumsal ve ekonomik ilişkilere varıncaya kadar koşullandırdığı söylenebilir. [6]

Kayalık, kumluk, çakıllık, bataklık, toprak, durgun su, akarsu ağzı, dalgalı açık deniz kıyısı, akıntılı deniz, kıyı gölü, dolgu, rıhtım gibi özel ortamlar kendi özel canlılar sistemini de zamanla oluştururlar. Kıyı mekanının özelliği yüzünden bu zincirlerin bir ucunda kara üzerinde denizin etkisinin ulaştığı derinliğe kadar uzanır. Bu alan üzerinde mikroorganizmalar, kara ve deniz bitkileri, kabuklu deniz hayvanları, balıklar, kıyı hayvanları, böcekler, kuş türleri birbirleri ile yakın ilişkide olarak barınırlar. [6]

Peyzaj verilerine göre ise kıyı, denizde ufuk çizgisine, karada silüet çizgisine dayanan ve üçüncü boyutta havaya ve sualtına doğru devam eden bir bütündür. Kıyı bu yapısı yüzünden bir çizgi ya da yüzey değil, derinlikli üç boyutlu bir geometrik

mekandır. Doğal yapıların değişik olması yüzünden her kıyı parçası kendi özelliklerini taşıyan bir sít, kıyı mekanı ise bir sitler dizisidir. [6, 23]

Peyzaj açısından kıyı yaklaşımı, boyutsal mekanın sahip olduğu rengin, ölçeğın, dokunun, formun insan organizma ve psikolojisinde yarattığı olumlu ve olumsuz etkilerin bilinmesi nedeni ile önemlidir. [6, 23] Bu bütünün en yoğun olarak algılanan özelliklerinden birisi de açıklık duygusudur. Açıklığın sağladığı fiziksel ve görsel boyut; özgürlük duygusu ve rahatlama imkanı vererek insanları psikolojik açıdan dengeli ve sağlıklı bir hale getirir. [7]

Hukuk sistemimizde yer alan kıyı kavramı ise aşağıdaki “Kıyı Kullanımı Yasal Düzenlemeleri” başlığı altında açıklandı.

2.2. Kıyı Kullanımı Yasal Düzenlemeleri

2.2.1. Hukuk Sisteminde Kıyı Tanım ve Kavramları

Bugün yürürlükte olan 3830 sayılı Kıyı Kanunumuz 01.07.1992 tarihinde kabul edilmiştir. 3830 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelikte yer alan kıyı ve kıyı mekanına yönelik tanımlar şu şekildedir (Şekil 2.2) :

Kıyı: “Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır.”

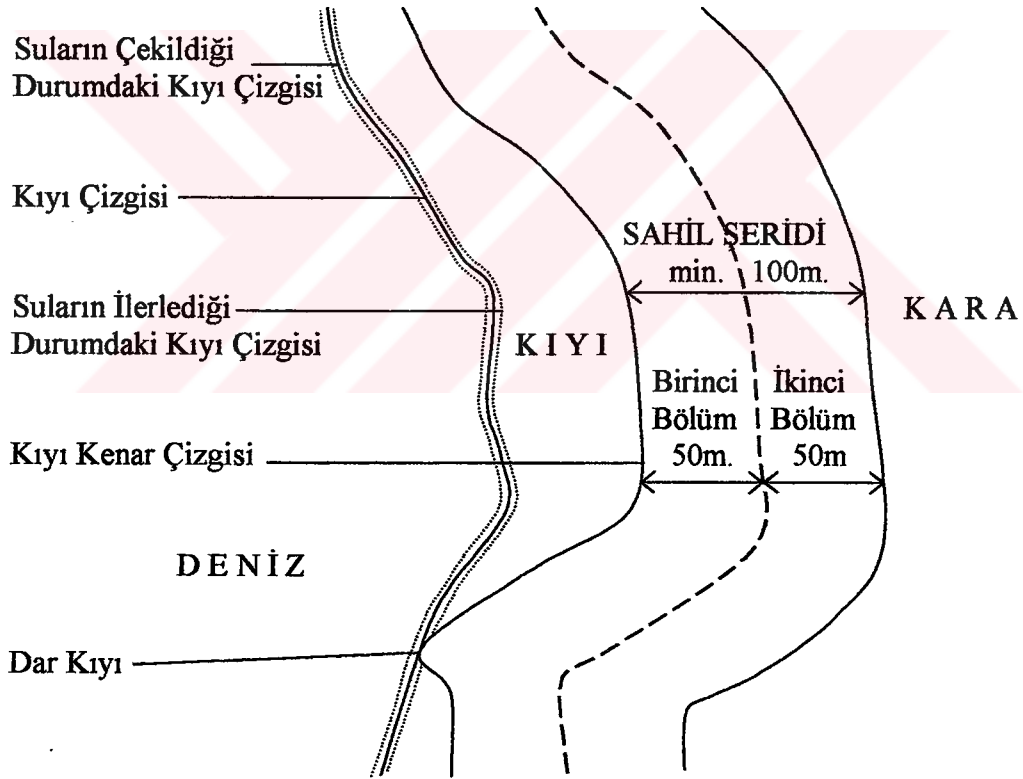
Kıyı Çizgisi: “Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularla taşkın durumları dışında, suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir.

Kıyı Kenar Çizgisi: “Deniz, tabii ve suni göl ve akarsuların alçak basık kıyı özelliğı gösteren kesimlerindeki kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu, kumsal ve kıyı kumullarından oluşan kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırı, dar-yüksek kıyı özelliğı gösteren kesimlerinde ise, şev ya da falezin üst sınırıdır. Bu sınır doldurma sureti ile arazi elde edilmesi halinde de değıştırilemez. Kıyı kenar çizgisi tespitine konu olmayan

akarsuların, deniz tabii ve suni göllerle birleştiği yerlerde, kıyı kenar çizgisi; deniz tabii ve suni göl kıyı kenar çizgisi olarak tespit edilir.”^(*)

- * Dar-Yüksek Kıyı: “plaj ya da abrozyon platformu olmayan veya çok dar olan, şev veya falezle son bulunan kıyılardır.”^(*)
- * Alçak-Basık Kıyı: “Kıyı çizgisinden sonrada devam eden, kıyı hareketlerinin oluştuğu plaj, hareketli ve sabit kumulları da içeren kıyı kordonu lagün gölü, lagün alanları, sazlık, bataklık ile kumluk, çakıllık, taşlık ve kayalık alanları içeren kıyılardır.”

Sahil Şeridi: “Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alandır.”^(*)

Şekil 2.2. Kıyı Çizgisi; Kıyı; Kıyı Kenar Çizgisi; Dar Kıyı; Sahil Şeridi tanımlarını gösteren kroki (3830 sayılı Kıyı Kanunu' na göre)

^(*) 30.03.1994 gün, 21890 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan Kıyı Kanunun Uygulamasına Dair Yönetmeliğin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmeliği dikkate alınarak bu tanımlar yapılmıştır.

2.2.2. Kıyı Kanununun Tarihsel Süreci

Kıyı kullanımına ilişkin ilk yasal düzenleme olan 1858 yılındaki Arazi Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle topraklarda özel iyeliğe olanak sağlanmıştır. 1876' da yürürlüğe giren "Mecelle" de ülke denizlerinden başkalarına zarar vermeden ve özel iyelik konusu edinmeden herkesin serbestçe yararlanabileceğine ilişkin hükümler yer almaktadır. [8]

1926 tarih ve 743 sayılı "Türk Medeni Kanunu" ile Mecelle yürürlükten kaldırılmış ve kıyı kullanımında uyulması gereken hususlar belirlenmiştir. Medeni Kanunun 641. maddesinde "menfaati umuma ait yerlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu ve özel mülkiyete konu olamayacağı tescile bağlı bulunmadığı" ilkesi getirilmiştir. [9]

1927 tarih ve 618 sayılı "Limanlar Kanunu" ile deniz kıyılarına Liman Başkanlığı' ndan resmi izin alınmadıkça iskele, rıhtım, kızak, kayıkhanesi, fabrika, tamirhane, gazino, depo, mağaza ve topluma açık hamam yapılamayacağı; Liman Başkanlığı' nın yasakladığı yerlere moloz, sahra, süprüntü gibi şeylerin atılmaması 4. madde ile hükme bağlanmıştır. Bu konuda kıyıların korunup, kirlenmesi engellenirken, açık denizlerin kirlenmesine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.[8]

06.05.1930 tarih, 1593 sayılı "Umumi Hıfzısıhha Kanunu" nun 288 ve 242 sayılı maddeleri ile içme suyu kaynakları çevresinin korunması için konut ve sanayi atıklarının zararsız hale getirilmeden akarsulara verilmesi yasaklanmıştır. [9]

1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı "Belediye Yapı ve Yollar Kanunu" nun 4. maddesi 7. bendine göre ise, deniz ve göl kenarlarından ya da rıhtım yapılacak noktalardan itibaren 10 m. genişliğindeki yerin kamu yararına ayrılmış yer olarak serbest bırakılması öngörülmüştür. 1934 yılında ise 2644 sayılı "Tapu Kanunu" nun 8, 11 ve 14. maddeleri ile kıyılardaki toprakların ya da doldurularak elde edilen yerlerin özel mülkiyete alınabileceği hükmü getirilmiştir. Bu hüküm ile 1926 tarih ve 743 sayılı "Medeni Kanun" un 641. maddesine ters düşülmüştür.

1956 tarih ve 6785 sayılı “İmar Kanunu” , 1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı “Belediye Yapı ve Yollar Kanunu” nun ve dolayısı ile yapılan kanunun 4/F maddesini yürürlükten kaldırmış ve böylece de kıyıların özel mülkiyete geçmesine ve yerleşme alanı haline dönmesine yol açmıştır. Ayrıca yasanın 25/C maddesine göre yapılan yol ve su kenarlarına olan uzaklıklarını saptama yetkisi yönetmelik ve tüzüklere bırakılmıştır.

1957 yılında 6785 sayılı “İmar Kanunu” nun 57. maddesine göre hazırlanarak yürürlüğe giren “İmar Tüzüğü” nün 405. maddesine göre İmar Planı bulunmayan yerlerdeki su kenarlarında en az 30 m. uzaklıkta özel inşaatı izin verilebileceği özelliği görülür. [8]

1958 yılında yürürlüğe giren “Arazi Kanunu” bir yandan toprakta özel mülkiyete izin verirken, bir yandan da denizden doldurma yolu ile özel kişilere toprak edinme olanağını 32. maddesi ile tanıyordu. [11]

29.02.1968 gün ve 6/9636 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile deniz, göl ve nehir kıyıları ile tarihsel ve turistik bölgelerdeki hazine topraklarının belediyelere verilmeyip, hazine toprağı olarak kullanımı kararı alınmıştır. Bir yıl sonra ise kıyılarımızın büyük bir bölümünün turistik amaçla kullanımına yönelik Bakanlar Kurulu Kararı alınmıştır.[8] 12.01.1970 gün ve 7/52 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, deniz ve göl kıyılarındaki devlete, belediyelere ve köy tüzel kişiliklerine ait arazi ve arsaların kapatılmasını, kamp yeri olarak tahsis edilmesini, irtifak hakkı tesisi suretiyle gerçek ve tüzel kişilere devredilmesini yasaklamıştır. [10]

Ancak bu tedbirlerin yeterli olmaması nedeniyle 6785 sayılı İmar Kanunu’ na 20.02.1972 tarihli ve 1605 sayılı Kanun ile eklenen maddelerle kıyıların korunmasına ilişkin yeni hükümler getirilmiştir. Bu yasa, belediye ve komşu (mücavir) alanlar sınırları dışına yaygınlaştırılmıştır. Yasaya eklenen 7. ve 8. maddelerle deniz kıyılarında 10 m.’ den az olmamak koşulu ile belirlenecek uzaklıkta toplum yararına olmayan yapılara izin verilmeyeceği, kıyıların kullanımını düzenleyecek yönetmeliklerin bakanlıkça hazırlanacağı, kıyılarda özel mülkiyetin söz konusu olamayacağı vb. konulara yönelik esaslar getirilmektedir. İmar Kanunu’ nun ek 7. ve 8. maddelerine

ilişkin yönetmelik 18.11.1975 tarihinde yürürlüğe konulmuştur. Bu yönetmelikte, kıyıların planlanması, korunması, değerlendirilmesi vb. konularda bir dizi ilkeler getirilirken, kıyı, kıyı çizgisi, deniz, göl (doğal ve yapay) ve nehir kenarları, toplumun yararlanmasına ayrılan yapı vb. konulara ilişkin tanımlara madde 1.05 ile yer verilmektedir. Kıyıların topluma açılması, yani toplumun kıyılardan koşulsuz ve eşit olarak yararlanmasını sağlamak amacıyla; kıyılarda yapı yapılamayacağı madde 1.05 ile, kıyılara duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık gibi engellerin yapımı da madde 1.07 ile yasaklanmıştır. Madde 1.08 ile tanımı yapılmış kıyılar kuşağında toplum yararlanmasına ayrılmayan yapılara izin verilmemektedir. [8]

16.03.1982 gün ve 2634 sayılı “Turizm ve Teşvik Kanunu” nda kıyılardaki mülkiyet sorununa çözüm getirilmek istenmiştir. Yasa turizm bölgesi ve turizm merkezi olarak ayrılan alanlardaki devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kamu yararına korunmasına ve kullanılmasına katkıda olacak şekilde yapı ve tesislerin yapılıp işletilmesinin, yasanın 3. ve 8. maddelerine ve imar planına göre tapu kaydı olmaksızın olanaklı bulunduğu ve yine aynı yerlerdeki devletin iyeliğindeki yerlerin doğal ve kültürel özelliklerini bozmamak, turizm işletmelerine zarar vermemek, imar planlarına uygun olmak ve bakanlıktan izin almak koşulu ile kamuya yararlı diğer yapı ve tesislerinde işletilebileceğini, ayrıca deniz, göl ve akarsuların da özelliklerini bozucu ve yıpratıcı şekilde kullanılamayacağını (Madde 6) hükme bağlamıştır. [11]

“Kıyılarla sahil şeritlerinin kullanım amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkanı, şartları kanunla düzenlenir” hükmünü öngören 1982 Anayasasının 43. maddesi uyarınca hükümetçe hazırlanıp T.B.M.M.’ ne sunulan “Kıyı Kanunu Tasarısı” 27.11.1984 günü kabul edilmiş ve Resmi Gazete’ nin 01.12 1984 gün ve 18592 sayılı nüshasında yayınlanarak 3086 kanun numarası ile yasallaştırılmıştır.[12] Kıyı çizgisi, kıyı kenar çizgisi, kıyı, sahil şeridi, dar kıyı tanımları net olarak yapılmış ve plan kararlarıyla yapılabilecek yapılar belirtilmiştir.[10] Bu kanunu 8. ve 17. maddeleri uyarınca 18.05.1985 tarih ve 18758 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe giren yönetmelikle, kıyıda ve sahil şeridinde planlama yapılanma esasları ile Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonunun oluşturulması görev ve yetkileri ile çalışma şekli ve uygulama ilkeleri belirlenmiştir. [12]

1984’ de çıkarılan Kıyı Kanunu 1985’ de Mimarlar Odası’ nın “Kıyı Kenar Çizgisi” dar tutulmuş, etkinlikler tam tamamlanmamış itirazıyla iptal edilmiş ve 1990’ a kadar bu alanda boşluk yaşanmıştır. [13]

3086 sayılı Kanunun iptalinden sonra, yeni Kıyı Kanunu yürürlüğe girene dek uygulamadaki tereddütleri gidermek amacıyla, daha önceki mevzuat ve uygulamalardaki yerleşmiş prensipler dikkate alınarak, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından 15.07.1987 tarih ve 110 sayılı bir genelge çıkarılarak yürürlüğe konmuştur. [14]

1990 yılında çıkarılan 3621 sayılı Kıyı Kanunu’ nda amaç; deniz, tabii ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde olan ve devamı niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini göstererek koruma ve toplum yararına açık, kamu yararına kullanma esaslarını belirtmektir. [13] Bu Kanunla kıyı çizgisi, kıyı, kıyı kenar çizgisi, sahil şeridi tanımları yeniden yapılmış ve imar planı kararıyla kıyıda ne tür yapılar yapılabileceği belirtilmiştir. Doldurma ve kurutma yoluyla arazi kazanma ve bu araziler üzerinde yapılacak yapılar belirtilmiştir. [15, 20495] Kanun kapsamındaki alanlarda uygulamaların kontrolü, belediye ve mücavir alan sınırlarında, belediye dışında ise valilikçe yürütülmekte olup, ilgili bakanlıkların teşvik ve kontrol yetkileri saklıdır. [13]

Kıyı Kanunu’ nun 23.01.1992 tarihli Resmi Gazete’ de yayınlanan Anayasa Mahkemesi’ nce iptali sonrası, yeni “Kıyı Kanunu’ nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik” 13.10.1992 tarihli Resmi Gazete’ de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. [16] 01.07.1992 tarihinde kabul edilen 3830 sayılı yeni Kanun değişiklikleri ile sahil şeridi iki kuşağa ayrılarak her kuşak için ayrı yapılaşma koşulları getirilmiştir. Yapılacak yapıların, kullanım amacına bağlı olarak yapım koşulları belirlenmiştir. Kıyıda ve doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilerde yapılabilecek yapılar belirlenmiştir. Bugün yürürlükte olan kanun, bu kanundur. [15, 21374]

Buna göre sahil şeritlerinde yapılacak yapılar kıyıya en fazla 50 m. yaklaşabilir. Yaklaşma mesafesi ve kıyı kenar çizgisi arasında kalan alanlar ancak yaya yolu, gezinti,

dinlenme, seyir ve rekreatif amaçla kullanılmak üzere düzenlenebilir. Taşıt yolları, sahil şeridinin kara yönünde yapı yaklaşma sınırı gerisinde kalan alanda düzenlenebilir. [15, 21374]

Sahil şeridi kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 m. genişliğindeki alandır. Sahil şeridinin birinci bölümü; yeşil alan, çocuk bahçesi, gezinti alanları, dinlenme alanları ve yaya yollarından oluşan 50 m. genişliğindeki alandır. Sahil şeridinin ikinci bölümü; üzerinde sadece toplum yararlanmasına açık günübirlik turizm yapı ve tesisleri, taşıt yolları, açık otoparklar ve arıtma tesislerinin yer aldığı, sahil şeridinin birinci bölümünden sonra kara yönünde yatay olarak en az 50 m. genişliğindeki alandır. [15, 21374]

30.03.1994 tarihinde yayınlanan “Kıyı Kanununun Uygulamasına Dair Yönetmeliğin Bazı maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik” le 1990 tarihli “Kıyı Kanununun Uygulamasına Dair Yönetmelik” in 4. maddesinde yer alan “Kıyı Kenar Çizgisi”, Günübirlik Turizm Tesisleri, “Kısmi Yapılaşma” tanımları değiştirilmiş ve “Dar Kıyı”, “Sosyal ve Teknik Alt Yapı Tesisleri” tanımları madde metninden çıkarılmıştır. [15, 21980]

Kronolojik sıralamadan da anlaşıldığı üzere, kıyı ile ilgili yapılan yasal düzenlemeler kısa sürelerle değişmektedir ve özetlenecek olursa; ülkemizde kıyılarımızın toplum yararına kullanılması ve düzenlenmesi amacıyla kıyılara yönelik dört kanun çıkarılmıştır. Tüm kanunların amacı aynı olsa da, gerek tanımlar gerekse yapılaşma ve denetim şartlarındaki farklılıklar yüzünden kanunların birbiri ile çeliştiği görülmektedir. Kıyı alanlarının planlanması ve korunması amacıyla tarihsel süreç içinde uygulanan mevzuat yukarıda ayrıntıları ile anlatılmıştır. Bütün bunları özetleyecek olursak uygulanan mevzuat kronolojik olarak kısaca şu şekildedir :

- * 6785 sayılı İmar Kanunu’ nun bazı maddelerini değiştiren ve bu Kanuna bazı ek maddeler ekleyen 1605 sayılı Kanun ve buna dayalı olarak çıkartılan Ek 7 ve Ek 8 maddeleri ile ilgili yönetmeliği.

- * 1982 Anayasasının 43. maddesine dayanılarak çıkartılan 3086 sayılı Kıyı Kanunu ve bu Kanuna dayalı olarak çıkartılan yönetmelik.
- * 3194 sayılı İmar Kanunu' na dayanılarak çıkarılan 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili Yönetmeliği.
- * 3194 sayılı İmar Kanunu' na dayanılarak çıkarılan 3830 sayılı Kıyı Kanunu ile ilgili Yönetmeliği.

2.2.3. Kıyılara İlişkin Yürürlükte Olan Diğer Kanunlar

- * Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu; 28634 sayılı, 1983 yılında yürürlüğe giren bu kanunun amacı; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve etkinlikleri düzenlemek.
- * Çevre Kanunu; 2872 sayılı, 1983 yılında yürürlüğe giren bu kanunun amacı; iyileştirilmesi, kırsal ve kentsel alanlarda arazinin doğal kaynaklarının en uygun şekilde kullanılması ve korunması, ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginliklerin korunması.
- * İmar Kanunu; 3194 sayılı bu kanun 1985 yılında yürürlüğe girmiştir.
- * Yukarıda saydığımız bu kanunların yanı sıra; “Köy Kanunu”, “Liman Kanunu”, “Belediye Kanunu”, “Orman Kanunu”, “Milli Parklar Kanunu” kıyı mekanlarını kapsamaktadır. [13]

2.3. Dolgu Alanı

2.3.2. Dolgu Alanı Tanımı

Doğal kuvvetler vasıtasıyla çeşitli doğal materyallerce birikme sonucu dolan alanlar ile insan eliyle çeşitli doğal ve yapay materyaller kullanılarak doldurulan alanlara dolgu alanları denir. [17, 3]

2.3.2. Dolgu Alan Sınıflandırılması ve Yapım Amaçları

Dolgu alanlar doğal ve yapay olarak ikiye ayrılabilirler. Doğal dolgu alanlar, akarsuların taşıdığı alüvyonlu toprakların deniz ağzında birikerek oluşturduğu deltalar, su veya rüzgar erozyonu ile diğer doğa kuvvetlerinin etkileri sonucu dolan sulak araziler olarak değerlendirilirken; yapay dolgu alanlar, insan eliyle ihtiyaç karşılamak üzere doldurulan alanlar değerlendirilmektedir.

Diğer bir dolgu alan ayrımı da şu şekilde yapılmaktadır:

- * **Serbest Dolgu Alanlar:** Belediyenin sorumlu olduğu alanlardır. Belediye bu alanları kamu kullanımına açabilir, özel kişi, kurum ve kuruluşların hizmetine verebilir, turizm amaçlı kullanabilir.
- * **Resmi Dolgu Alanlar:** Kamu kullanımına kesinlikle kapalı olan, girişin özel izne tabi olduğu, devlet teşekküllerinin hizmetindeki askeri limanlar, devlet limanları gibi yapıların bulunduğu dolgu alanlarıdır.
- * **Özel Amaçlı Dolgu Alanlar:** Kamu kullanımına kapalı olan koruma, tesisleşme gibi özel bir amaç dahilinde yapılan, resmi ya da özel kurum ve kuruluşlara tahsis edilen alanlardır.

Ayrıca yapay dolgu alanlar; yapım tekniğine göre, kullanılan dolgu materyaline göre, kullanım amacına göre de değişik şekillerde sınıflandırılabilir.

Dolgu alan çalışmaları;

- * Islah amaçlı (bataklık kurutma çalışmaları vb.),
- * Koruma amaçlı (dalga kıranlar vb.),
- * Ulaşım amaçlı (limanlar vb.),
- * Yeşil alan düzenlemesi ve rekreasyon amaçlı (parklar vb.),
- * Barınma ve bakım amaçlı (kayıkhaneler vb.),

- * Tesis amaçlı (su ürünleri üretim ve yetiştirme tesisleri vb.)

olarak yapılmaktadır. [17, 3]

2.4. Kıyı Dolgu Alanı

2.4.1. Kıyı Dolgu Alanı Tanımı

Kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında alan kaplayan, her türlü kalıcı yapıyı taşıyan alana kıyı dolgu alanı denir. [17, 4]

2.4.2. Kıyı Dolgu Alanlarla İlgili Yasal Düzenlemeler

1990 yılında çıkarılan 3621 sayılı Kıyı Kanunu' nda doldurma ve kurutma yoluyla arazi kazanma ve bu araziler üzerinde yapılacak yapılar belirtilmiştir.[15, 20495]. 01.07.1992 tarihinde kabul edilen 3830 sayılı yeni Kanun değişiklikleri ile kıyıda ve doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilerde yapılabilecek yapılar tekrar belirlenmiştir. Bu kanun, bugün yürürlükte olan kanundur. [15, 21374]

1580 sayılı Belediye Yasası' nın 19. Maddesine göre denizden doldurularak toprak kazanmak, ilgili yerlerden izin alınmasına bağlı tutulmuştur. Kıyılara duyulan ilgi ve kamuoyunun duyarlılığı, 1972 yılında İmar Yasası değişikliğinde, kıyı şeridi içinde bulunan denizden doldurma yoluyla “özel iyelik adına arazi ve arsa kazanılamaz” hükmünün getirilmesine yol açmıştır. Bunun anlamı, doldurmanın ancak “kamu yararı” için yapılmasının olanaklı olduğudur. Kısaca belediyeler ve köyler, satmak ya da kiralamak için değil, ancak “kamu malı” niteliği kazanabilecek doldurmalar yapmaya yetkilidirler. [18]

Dolgu alanın statik, gerilme ve stabilize hesapları ve dolgu materyalinin yerine iyice oturmasının sağlanması, Belediye Fen İşleri Daire Başkanlığı ya da dolgu alan çalışmasını yürüten kuruluşun mühendislik birimi tarafından yapılır. Dolgu alanlar üzerinde yapılacak yapılar için 27.11.1995 tarihli kıyı yapılarına ilişkin prosedüre uygun olarak hareket etmek gerekir. [17, 4-5]

2.4.3. Kıyı Dolgu Çalışmasında Uygulanması Gereken Prosedür ve Bu Alanlarda

Planlama

Kıyı yasası kapsamında kalan kıyılarda, dolgu ve kurutma suretiyle kazanılan alanlarda ve sahil şeritlerinde yapı yapabilmeyin ilk şartı Uygulama İmar Planı yapılması ve kanun hükümlerine göre onaylanmasıdır. Kıyı Kanunu' nun 7. maddesi ile kamu yararının söz konusu olduğu durumlarda Uygulama İmar Planı kararı ile ekolojik özellikler dikkate alınarak deniz, göl ve akarsularda doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebileceği açıklanmıştır. [15, 21374] [15, 21980]

Bu gibi yerlerde doldurma veya kurutmayı yapacak ilgili idarenin valiliğe iletilen teklifi, valilik görüşü ile birlikte Bayındırlık ve İskan Bakanlığı' na gönderilir. Bakanlığın teklifi uygun bulması halinde ilgili idare tarafında Uygulama İmar Planı hazırlanır. Bu alanlarda yapılacak planlar hakkında İmar Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, bu plan Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu kapsamında kalan alanlardaki planlar ise, 2634 sayılı Kanunun 7. maddesine göre onaylanır.

Turizm bölge, alan ve merkezlerinde turizm dışı kullanımları içeren Uygulama İmar Planları ile doldurma ve kurutma yoluyla arazi kazanılan diğer alanlardaki Uygulama İmar Planları 3194 sayılı İmar Kanunu hükümleri uyarınca yapılır ve yaptırılır. Bakanlıkça onaylanarak yürürlüğe girer.

Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki, kurutma ve doldurma yoluyla kazanılan arazilerde, Kanunun 6. maddesinde belirtilen, iskele, liman, barınak, tersane, gemi söküm yeri, sabit olmayan, duş, gölgelik, soyunma kabini 6 m²' yi geçmeyen büfe, kirletici etkisi olmayan fosseptik yapısını gerektirmeyen seyyar tuvalet, ahşap iskeleler, kara, deniz, hava ulaşımına yönelik altyapı ve tesisler, park, çocuk bahçesi, açık spor alanları ile açık alan ağırlıklı olmak üzere ve emsali aynı amaçla ayrılan alanın % 3' ünü yüksekliği 5.50 m.' yi aşmayan takılıp sökülebilir elemanlarla, inşa edilen lokanta, gazino, çay bahçesi, sergi üniteleri ve idare binalarını içeren fuar, piknik, eğlence alanları yapılabilir. [15, 21980] [15, 21374]

2.4.4. Kıyı Dolgu Yapım Tekniği ve Yapımında Kullanılan Materyaller

Doldurulacak alan için, ilgili belediyenin Planlama Daire Başkanlığı tarafından tespit edilerek Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü'nden, Genel Müdürlük uzmanlarının yapacağı tespit ve incelemeler sonucunda izin alınması gerekmektedir.[17,5] Dolgu alan yapılmasında öncelikle kıyı hareketleri ve su derinlikleri öğrenilmeli, zemin hareketlerinin belirlenebilmesi için sondaj ve iskandiller yapılmalıdır. [18] Alanda inşaat çalışmasını üzerine alan kurum ya da kuruluş tarafından doldurulacak alanda kıyı boyunca katmanların analizi için sondaj çalışması başlatılmalıdır. Sondaj çalışması sonucunda kıyının boy ve en kesitleri elde edilmektedir. Elde edilen kıyı profiline dayanılarak gerekli olan yerlerde tarama çalışması yapılır. Tarama, deniz dibinde dolgu materyalini taşımayacak nitelikte olan yumuşak tabakaların tarama aracı olarak adlandırılan çeşitli tipteki ağır iş makineleri ile kaldırılması ve yeterli sertlikte olan zemine ulaşmak amacıyla yapılan çalışmalardır. Tarama sonucu ortaya çıkan materyal ya karada uygun bir bölgede biriktirilir ya da açık denizde uygun bir çukura dökülür. Dolgu alanı boyunca sert zemin elde edildikten sonra kütle ve boyut olarak en büyük dolgu materyalleri, deniz tarafında dolgu alan sınırının hemen dışına dolguyu her türlü deniz suyu etkisinden koruyacak biçimde, bir kaya dolgu tabakası şeklinde yerleştirilmelidir. Sonraki işlem kıyıdan itibaren en alta küçük kütle ve ebattaki dolgu materyallerini yerleştirmektir. Dolgu materyalleri tabakalar halinde büyüktен küçüğe doğru denize doldurulmalıdır. Dolgunun en üstünde tesviye işleminin kolaylıkla yapılabileceği nitelikteki dolgu materyali kullanılmalıdır. Tesviye işlemi gereken yerlerde ağır iş makineleri, gereken yerlerde hafif araç gereçlerle yapıldıktan sonra dolgu alanının amacına yönelik yapısal çalışmalara başlanabilir.

Kıyı dolgu alanı yapmakta kullanılan, her türlü kaya ve kaya bazlı maddeler kıyı dolgu materyali olarak adlandırılırlar. Bu materyallerin tane çaplarına göre sınıflandırılması ise şu şekildedir (Tablo 2.1.) [17, 5] :

Tablo 2.1. Kıyı Dolgu Materyallerin Tane Çaplarına Göre Sınıflandırılması

MATERYAL	TANE ÇAPI	MATERYAL	TANE ÇAPI	MATERYAL	TANE ÇAPI
Kaba kum	0,5-1 mm	Orta çakıl	6-20 mm	Blok	>200 mm
Çok kaba kum	1-2 mm	Kaba çakıl	20-63 mm		
İnce çakıl	2-6 mm	Taş	63-200 mm		

2.1. Dolgu Kıyı Tesislerinin Yapım Tekniği

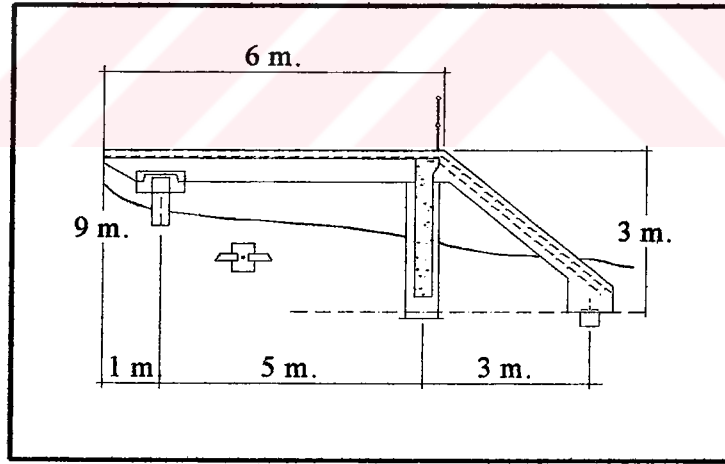
Dolgu kıyı tesisleri tersane, rıhtım, mendirek, iskele, çekek yeri, dolgu park gibi çeşitli fonksiyonlarda olabilir. Fonksiyonların çeşitliliği ve yapılacak tesislerin yapım yeri özellikleri nedeniyle bu yapıların oluşturulmaları büyük önem ve dikkat gerektirmektedir.

Dolgu kıyı tesislerinde yapılacak önemli araştırmalardan biri, deniz suyunun dolgu kıyı tesisindeki inşaat malzemelerine etkisidir. Bu etkiler dinamik, organik ve kimyasal olmak üzere üç grupta toplanabilir :

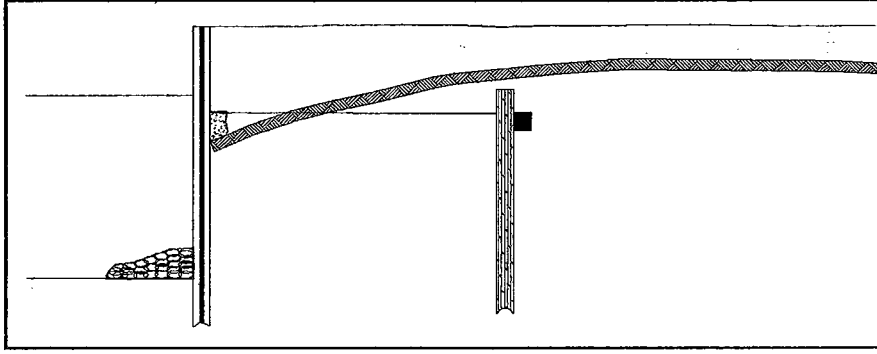
- * **Dinamik Etkiler:** Dalgalar, çereyanlar ve buzlarda meydana gelir. Bu etkiler daha çok anroşmanlar (tabii kaya) üzerinde olur ve bu etki hem dinamik hem de kimyevidir. Bu yapılarda kullanılan taşların, dalgaların bu çeşit etkilerine karşı dayanabilecek sertlikte olması, yeterli derecede baskıya dayanıklı bulunması gereklidir.
- * **Organik Etkiler:** Deniz suyunda yaşayan kurtların ahşap kazıklar üzerinde yaptığı etkilerdir. Bu etkiler, ahşap kazıklara kimyevi maddelerle uygulanacak korma metotlarıyla giderilebilir ve bu kazıkların ömrü oldukça arttırılmış olur.
- * **Kimyasal Etkiler:** Deniz suyu birleşimindeki tuzların, deniz inşaatındaki beton, anroşman taşı, çelik ve ahşap üzerindeki zararlarıdır. [18]

Bütün bunlar göz önüne alındığında kıyı çizgisine paralel olarak inşa edilen, fonksiyonları farklı üç tip yapı vardır. Bunlar kıyı duvarları, kıyı perdeleri ve kaplama yapıları olarak sıralanabilir.

- * **Kıyı Duvarları:** Diğerlerine göre daha ağır yapılardır. Kıyı gerisini fırtınalı deniz durumunda oluşan dalga etkilerine karşı korumak amacıyla inşa edilirler. Bu yapılar, beton ve dökme taştan şevli olarak yapılabilirler. Beton kıyı duvarları eğri yüzeyli veya basamaklı olarak inşa edilebilirler.
- * **Kıyı Perdeleri:** Yapı boyutu olarak ikinci sıradadırlar. Kıyı gerisindeki dolgunun tutulması amacı ile inşa edilirler. Bununla birlikte perdeler bölgedeki dalga ikliminde oluşabilecek orta şiddette dalgalara dayanıklı olmalıdırlar. Kıyı perdeleri beton (Şekil 2.3), çelik perde ve gergili çelik perde olarak oluşturulabilirler. Çelik kıyı perdesi (Şekil 2.4) ve gergili çelik kıyı perdesi, sert kaya tabakası kıyı çizgisine çok yakın olduğu zamanlar yapılmaktadır. Kıyı perdeleri şevli veya düşey yüzlü olarak inşa edilmektedirler.

Şekil 2.3. Beton Kıyı Perdeleri (Kapdaşlı, 1992)

Şekil 2.4. Çelik Kıyı Perdeleri (Kapdaşlı, 1992)

- * **Kaplama:** En hafif yapılardır. Sadece akıntı ve hafif dalga etkilerine karşı kıyı çizgisini koruma altına almak amacıyla inşa edilirler. Kaplamalar, çok iyi koruma sağlamak için rizit bir yapı olarak yerinde dökme betondan inşa edilebildikleri gibi daha esnek bir kaplama olan dökme taş ve hazır beton elemanlarından da oluşturulabilirler. [19]

3. REKREASYON

3.1. Rekreasyon İle İlgili Tanımlar

Çok geniş bir anlam taşıyan “Rekreasyon” sözcüğü, Latince’ de tekrar anlamına gelen “Re” ve yaratma anlamında kullanılan “Creare” sözcüklerinden türemiş olup, bir şeyin yeniden yaratılması veya yeniden kazanılması anlamında kullanılmaktadır. Günümüzde rekreasyon, genel olarak hem fiziksel hem de zihinsel yönden yeniden canlılık ve zindelik, yeniden tazelenmek anlamında kullanılmaktadır. Bununla birlikte, herhangi bir etkinlik ya da yaşantı kişiye dinlenme, zevk ve eğlence yönünden bir şeyler vermelidir.

Rekreasyon için ruhsal ve bedensel yenilenme, boş zaman, bireylerin beğenisi bir arada olmalıdır. Rekreyon planlamasında iki temel unsur sosyal çevre ve doğal çevredir. Sosyal çevre ile doğal çevre, herhangi biri zarar görmeyecek biçimde bir araya getirilmelidir. Doğal çevre sosyal kaynaktan devamlı bir şeyler götürme niteliğindedir. Sosyal çevrenin rekreasyon talepleriyle uyumlu bir rekreasyonel arz-talep dengesi kurmak rekreasyonun temelidir.

Rekreasyon, bireylerin beğenisi açısından bakıldığında doyurucu, ruhsal ve bedensel yenilenme amacı taşıyan, aynı zamanda bireylerin sosyal, kültürel, ekonomik ve fizyolojik olanakları ile bağımlı, boş zaman olanaklarını içeren eylem ya da eylemlerdir.

Rekreasyona teknik tanım olarak bakıldığında, “rekreasyon, doğal kaynakların ekonomik ve ekolojik gereklerini esas alarak, bireylerin toplumsal ve estetik beğenisini ele alan birimdir” tanımı ortaya çıkar. [20]

Günümüzde insan hayatının büyük değer taşıdığı ve onun için optimum imkanların hazırlanması gereğini idrak etmiş toplumlarda rekreasyon son derece yaygın bir kelime ve günlük hayatın önemli parçası haline gelmiş olan bir davranış, aynı zamanda sosyal ve kültürel bir ihtiyaçtır. [21, 24]

Genel anlamda rekreasyon, kişilerin boş zamanlarını değerlendirmek, fiziksel ve ruhsal gelişme, yenilenme sağlamak amacıyla gerçekleştirdikleri sosyal yaşamları ile ilgili faaliyetler bütünü içerisinde yer alan tüm dinlenme ve eğlenme faaliyetleridir. [22, 13]

Çok geniş bir anlam taşıyan rekreasyon kelimesi pek çok değişik faaliyetleri kapsar. Rekreasyon kelimesi gerçek anlamı ile tüm oyunları, bunun yanında müzik, tiyatro, el sanatları gibi her çeşit serbest faaliyet ve özellikle hayata değer kazandıran tüm yaratıcı faaliyetleri kapsayabilecek yeterlidir. [21, 25]

3.2. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Günlük yaşamın sekiz saatlik çalışma ve sekiz saatlik uyku dışında kalan süreyi değerlendirme olayı olan rekreasyonu :

- * Aktif ve pasif,
- * İç mekan ve dış mekan,
- * Yaşadığı çevrede veya yaşadığı çevre dışında,
- * Kısa süreli ve uzun süreli

olmak üzere bölümlere ayırabiliriz. [22, 13]

Rekreasyon aktif ve pasif olarak ikiye ayrıldığı zaman işe hareketlilik yönünden bakılır. Aktif rekreasyon, genellikle kamp alanları, aktif spor alanları ve saha spor alanları (futbol, atletizm vb.) nda yapılan faaliyetleri içermektedir. Hareketlilik üst düzeydedir. Pasif rekreasyonda ise, kişilerin daha az enerji harcadığı piknik alanları,

gezinti ve manzara alanları, sinema, tiyatro, gazino, kafeterya gibi dinlenme bölgeleri yer almaktadır. [22, 20]

Rekreasyonun diğer bir sınıflandırmasında ise, rekreasyon iki temel başlık altında iç mekan ve dış mekan rekreasyonu olarak adlandırılır. İç mekan rekreasyon faaliyetleri, çoğunlukla insanların günlük yaşam merkezlerinde oluşan faaliyetlerdir. İç mekan rekreasyon faaliyetlerine, eğlence yerleri, tiyatro, sinema, sanat galerileri ve kapalı spor tesisleri örnek verilebilir. Dış mekan rekreasyon faaliyetleri ise kentte veya yakınında bulunan açık alanlarda örneğin parklar, deniz kenarları ve açık spor alanlarında yapılan faaliyetler ile kent dışı alanlarda yapılan uzun süreli tatillerdeki rekreasyon faaliyetleridir.

Dış mekan rekreasyon faaliyetleri rekreasyon alanlarının uzaklığına (yaşadığı çevrede veya yaşadığı çevre dışındaki rekreasyon) ve tatil süresine (kısa süreli ve uzun süreli rekreasyon) göre değişmektedir. [20]

CHERRY Rekreasyon mekan itibariyle sınıflandırarak üçe ayırmıştır :

- * Ev içi eylemler: Rekreasyonu genel olarak durağan ya da etken olarak ayırırsak, ev içi eylemler genelde durağan eylemlerdir. Örneğin, televizyon seyretmek, resim yapmak vb.
- * Kapalı yer eylemleri: Kapalı mekanlarda yapılan etken ya da edilgen eylemlerdir. Örneğin, sinemaya gitmek, kapalı spor salonları oyunları vb.
- * Açık hava eylemleri: Hareketlilik arz eder. Örneğin, piknik yapmak, yüzmek, top oynamak vb.

Bu sınıflandırmanın dışında birçok kaynakta rekreasyonun işlevleri dikkate alınarak birçok rekreasyon çeşidi üzerinde durulmuştur. Bunlar :

- * Etken Rekreasyon (Active Recreation): Temel ilke, eylemin dinamik bir nitelik taşımasıdır.
- * Pasif Rekreasyon (Passive Recreation): Durgun bir yapıya sahiptir.

- * **Ticari Rekreasyon (Commercial Recreation):** Bireyler, talep ettikleri rekreasyona ilişkin hizmetleri, yine kendileri arz ederek masrafsız bir rekreasyon biçimi seçebilirler.
- * **Sosyal Rekreasyon (Social Recreation):** Bir veya birkaç bireyin özellikle akşamları yemek yemesi ya da içki içmesi gibi eylemleri içerir. Kişi değil grup söz konusudur.
- * **Uluslararası Rekreasyon (International Recreation):** Bireylerin başta yaz tatili olmak üzere elde ettikleri uzun süreli boş zamanlarını yurt dışı dinlenme ve geziler biçiminde değerlendirilmelidir.
- * **Kırsal Rekreasyon (Countryside Recreation):** Bireylerin boş zaman değerlendirmelerinde, araç olarak kırsal alan kullanımlarını seçmiş olmalarıdır.
- * **Estetik Rekreasyon (Aesthetic Recreation):** Bazı bireylerin, karakter yapıları nedeniyle etken rekreasyona karşı ilgisiz kalıp, boş zamanlarını genelde sanatla geçirmeleridir.
- * **Entellektüel Rekreasyon (Intellectual Recreation):** Edilgen ve yüksek kültür koşulu gerektirir.
- * **Fiziksel Rekreasyon (Physical Recreation):** Açık ya da kapalı yerlerde yapılan tüm spor çeşitlerini içerir.
- * **Orman Rekreasyonu (Forest Recreation):** Ormanlık alanlar içinde yapılan açık hava rekreasyonunun herhangi bir biçimidir. Ayrıca dolaylı veya dolaysız zaman kullanımını gerektiren eylemler olarak da tanımlanabilir.
- * **Kapalı Yer Rekreasyonu (Indoor Recreation):** En önemli niteliği kapalı bir çevrede ya da bir yapı içinde oluşmasıdır. Ayrıca daha geliştirilmiş ve daha düzenlenmiş bir çevre gerektirir.

- * **Açık hava Rekreasyonu (Outdoor Recreation):** Bireylerin ve toplumların rekreasyonel gereksinimlerini karşılamak amacı ile doğa üzerinde oluşturdukları bir çeşit doğal kaynak kullanma biçimidir. [23]

Yapılan mevcut sınıflamalara göre, rekreasyon planlaması açısından önem taşıyan ve uygulamada geniş ölçüde kullanılan rekreasyon tipleri başlıca dört grupta toplanarak sınıflandırılabilir :

- * **Yapısal Sınıflandırma:** Rekreasyonel etkinliklerin sürdürüldüğü mekanın özelliklerine göre ya da içi mekan, dış mekan ayrımı dikkate alınarak yapılan sınıflandırmaya göre iki tip rekreasyon karşımıza çıkmaktadır. Bunlar;
 - Kapalı Yer Rekreasyonu,
 - Açık hava Rekreasyonu’ dur
- * **Yersel Sınıflandırma (Mekana Göre Sınıflandırma):** yaşam çevresi olarak, rekreasyonun gerçekleştirildiği mekanın konumu ya da bulunduğu yer dikkate alınarak yapılan sınıflandırmada iki rekreasyon tipi söz konusudur.
 - Kentsel Rekreasyon,
 - Kırsal Rekreasyon.
- * **İçerik Sınıflandırması (Etkinliğe Göre Sınıflandırma):** Bu sınıflandırma, esas itibariyle rekreasyonel etkinliklerin temel alındığı içeriksel koşullar ya da bireyin harcadığı güç ve hareketlilikle belirginleşmekte ve iki rekreasyon tipine ayrılmaktadır.
 - Aktif Rekreasyon,
 - Pasif Rekreasyon.

- * **Zamansal Sınıflandırma (Boş Zamanlara Göre):** Rekreasyonun oluşturduğu çeşitli boş zaman dilimlerine göre yapılan bu sınıflandırmada ise rekreasyon iki bölüme ayrılmıştır. Bunlar;

1- Günlük Rekreasyon:

- Büyükler için çalışma arasındaki serbest zamanlar,
- Çocuklar için okuldaki oyun zamanları,
- Akşamüzeri okulun ve çalışmanın bitmesinden itibaren başlayan boş zamanlar.

2- Tatil Rekreasyonu:

- Hafta Sonu Rekreasyonu,
- Bayram Rekreasyonu,
- Yıllık Tatil Rekreasyonu,
- Emeklilik Sonrası Rekreasyon. [24]

3.3. Rekreasyonun Önemi ve Rekreasyon İhtiyacını Etkileyen Faktörler

En eski zamanlardan beri çalışma, ibadet gibi rekreasyon da insanların faaliyet şekillerinden biri olmuştur ve insan hayatının daima bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. [25, 11]

Rekreasyonun insanların ruhsal ve fiziksel gelişiminde büyük rol oynadığı bugün her toplumda kabul edilen bir gerçektir. Bu ihtiyacın karşılanması bakımından yeterli olmayan bir çevre hayal gücünün ve yaşama zevkinin yok olmasına, sinir gerginliklerinin artmasına yol açmaktadır.

Gerçekten de aynı rekreasyon çeşidinden zevk alanların bir araya gelmesi her yaşta arkadaşlık ve dostluk bağlarının kuvvetlenmesini, insan ve tabiat sevgisinin yücelmesini, dolayısıyla hayatın renklenmesini ve bir anlam kazanmasını sağlar. [25, 12]

Rekreasyonun önemini belirleyen fonksiyonlar şu şekilde sıralanabilir :

- * Fiziksel Sağlık: Sportif faaliyetler insan vücudunun düzenli çalışmasını sağlar.
- * Ruhsal Sağlık: Tüm rekreasyonel faaliyetler ruhsal gerginlikleri giderir. [25, 12]
- * Entellektüel hayatı geliştirir.
- * Eğitime yardım eder.
- * Toplumsal hayatı düzenler.
- * İnsan ilişkilerini geliştirir.
- * Uluslararası ilişkileri geliştirir. [25, 13]

Rekreasyonun, kişiye fiziksel ve ruhsal katkıda bulunabileceği faaliyetleri üç ana grupta toplamak mümkündür :

- * Dinlenme: Hedefi olmayan meşguliyetler. Örneğin televizyon seyretme, oturma.
- * Eğlence: Kişinin doğrudan katıldığı veya işlediği faaliyetler. Örneğin spor, oyun, yarışma.
- * İlerleme: Günlük davranışlar dışındaki fikişsel ve kültürel ilerlemeyi amaçlayan faaliyetler. Örneğin kültür ve sanat olayları, gösteriler, toplantılar. [22, 13]

İnsanların rekreasyon ihtiyacını ve toplum hayatında rekreasyonun daha da önemli bir hareket olarak ele alınmasına sebep olan gelişmeler şu şekilde özetlenebilir :

- * **Kentleşme:** Kentleşme arttıkça nüfus da artmakta, bu da her yaştaki insanın ihtiyacı için elverişli yerlerde ve yeterli miktarda rekreasyon alanlarının planlamasını zorunlu kılmaktadır.
- * **Ev Şartlarındaki Değişmeler:** Bugün elektrik ve mekanikle ilgili gelişmelerin sağladığı imkanlardan yararlanabilen ev kadını rekreasyonel faaliyetlere ayırabilecek geniş bir boş zamana sahip olmaktadır. [25, 13] Bununla beraber evlerin iç ve dış mekanları yönünden ilişkilerin değişmesi de çeşitli yaştaki aile bireylerinin dış rekreasyon ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.
- * **Boş Zamanların Çoğalması:** Endüstriyel ve teknik alanlardaki gelişmelerin tabii sonucu olarak, iş yerlerinde çalışma potansiyeli teknik sahaya yönelmiş bulunmaktadır. Bu durum haftalık çalışma süresinin azalmasına imkan vermekte, rekreasyonun sosyal ve kültürel bir ihtiyaç olarak kabul edildiği ülkelerde bu yönden gelişmeler görülmektedir.
- * **Teknolojik ve Ekonomik gelişmeler:** Dünya endüstrisinin gelişmesiyle oluşan imkanlar rahat ve hızlı yaşam biçimini sağlamakta, geçmişte çok daha uzun sürede yapılan işlerin kısa zaman aralıklarına sığmasına imkan vermektedir. [25, 14]

3.4. Rekreasyon Planlamasında Göz Önünde Bulundurulması Gereken

Faktörler

Şehir içinde, çevresinden veya daha uzak mesafelerindeki açık mekanlarda yer alan rekreasyon saha ve tesisleri, ya plantasyon ve tertip yoluyla tabii materyalin hakim olduğu yeşil alanlara veya doğrudan doğruya tabii bir peyzaj kalıbı içine yerleşmiş durumdadır. Diğer taraftan, bunların öncelikle insan hizmetine sunulmak üzere geliştirildiği de önemle dikkate alınması gerekli bir noktadır. [26, 4] O halde rekreasyon saha ve tesislerinin, içinde bulunduğu peyzaj motifi ile tam bir anlaşma halinde olması, hizmet edeceği insanların istek ve ihtiyaçlarına uygun bir gelişme göstermesi gerekir. Bu iki önemli noktanın gerçekleşmesi, yerleşme sahasının tabii ve kültürel peyzaj özellikleri

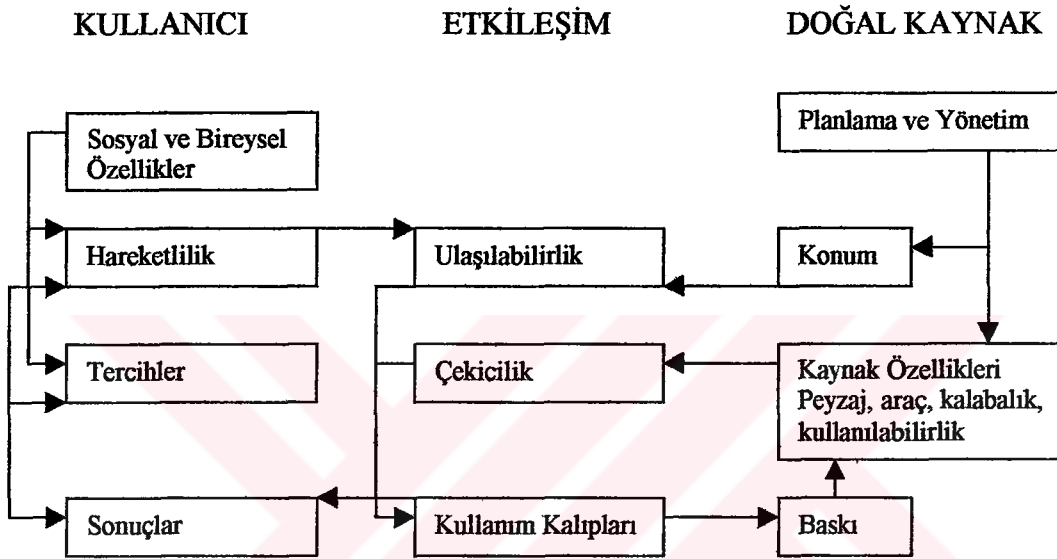
ile sosyal rekreasyon ihtiyaçlarının analizinden sonra, probleme çözüm yolu getirecek bir peyzaj ve rekreasyon planlamasına bağlıdır.

Rekreasyon planlamasında şu hususlar dikkate alınmalıdır :

- * Planlamaya, rekreasyon imkanlarından faydalanacak olan kişilerin yer, zaman ve rekreasyon formu yönünden isteklerini tespit eden bir analize; evre şartlarının hazırladığı imkanların etüdüne bağlı olarak başlanmalı;
- * Yaş gruplarının ihtiyaçlarına, rekreasyon formunun özelliklerine göre tespit edilmiş olan standartlara uygun bir gelişme göstermeli;
- * Kompleks düzenlemeler yerine sadelik tercih edilmeli;
- * Tabii görünüşlerin, mekanik formlardan uygun olduğu kabul edilmeli, kullanım kolaylığı ve güvenliği sağlanmalı;
- * Mevcut sahanın kullanım yönünden en iyi şekilde değerlendirilmesi için estetik ve fonksiyonel prensipler birlikte dikkate alınmalı;
- * Bir rekreasyon çeşidi için hazırlanan saha, gereğinden başka rekreasyon formları için de kullanılabilir;
- * Tabii peyzaj özelliklerinin sağladığı avantajlar estetik ve fonksiyonel yönden değerlendirilmeli ve her türlü evre peyzajının motifine uygun gelişme göstermeli;
- * Planlama, ekonomik prensiplere göre geliştirilmelidir. [26, 5]

Açık hava rekreasyon plancısı çoğu yerde birbirine tamamen zıt ekonomik, ekolojik, toplumsal ve estetik gerekleri yerine getirmek zorundadır. Ama tüm planlama ve yönetim sürecinde vazgeçilmez etken olan para için artan rekabet, çoğu zaman planı için sınır oluşturmaktadır. Bununla beraber, rekreasyon değerlerinin çoğu ekonomik yönden ölçülmez. Bu yüzden diğer sosyal bilimlerde planlama yapılırken kullanılabilir hale getirilmelidir. [27]

Her disiplin insanların neden ve nasıl rekreasyon aradıklarını ve ne tür rekreasyon programlarının insan gereksinimlerini en iyi karşılayabileceğini anlama konusunda önemli katkılar sağlar. Rekreasyonel davranışın sınanmasında daha geniş ve çeşitli kaynaklardan yararlanıldığında rekreasyonel davranışlar hakkında daha doğru kavramlar geliştirilebilir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Doğal kaynak-kullanıcı-planlama ve yönetim ilişkilerinde önemli etkenlerin etkileşimi
(AKESEN,A.; Doğal Kaynaklar Yönetimi, 1995)

Rekreasyon planı ve yöneticisine çalışmalarında yardımcı olabilecek sosyal kavramlar yedi başlık altında toplanmıştır :

- * **Rekreasyonel Fırsatların Çeşitliliği:** Rekreasyonel hizmetlerin planlaması ve sunulmasında toplumun tercih ve eğilimleri ne denli karşılanabilirse, ortaya konan rekreasyonel eylem tipinin kullanımı o nispette geniş olur.
- * **Rekreasyonel Tercih:** Rekreasyonel katılım, katılımın elde edilebilirliğine dayanır ve bu, çeşitli faktörler tarafından etkilenir. Dikkatle hazırlanması gereken tercih araştırmaları, dağılım, karışım ve alternatif açık hava olanakları için talep

yoğunluğunu ölçmekte yardımcı olabilirler. Tercih araştırmaları, alternatif açık hava rekreasyonu programlarında yer alan halkın değerleriyle ve bu değerleri elde edenlerle de ilgilidir.

- * İkame Edilebilirlik: İkame kavramı, kullanıcı taleplerinin, arzu ve dileklerinin doyumu bakımından değiştirilebilecek olan rekreasyon eylemlerini belirten bir kavramdır. İkame, kullanım ortamının fiziksel karakteristiklerinden çok eylemler arasında değişen psikolojik, sosyolojik ve kişilik değişkenleriyle ilgilidir.
- * Taşıma Kapasitesi: Bu kavram görsel taşıma kapasitesi, fiziksel taşıma kapasitesi ve rekreasyonel taşıma kapasitesi olmak üzere üç temel birimden oluşur. Planlama sürecinde taşıma kapasitesinin belirlenmesi en son sırada yer alır.
- * Bağımlı Doyum
- * Dış Etkenler
- * Maliyetin Etkinliği

3.1. Kıyı Mekanının Rekreatif Amaçla Değerlendirilmesi

İnsanların ve toplumun temiz hava kadar, gezme, dinlenme, seyretme ve zevk alma gibi rekreatif ve estetik doğal ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçların karşılanması bakımından da açık alanların önemi büyüktür. 19. yüzyıldan itibaren nüfus ve bina yoğunluğu ile açık alan eksikliği ortaya çıkan ve doğa ile ilişkilerini koparmış durumda olan şehirlerde, açık alanların önemi bir kat daha artmaktadır. [28]

Endüstrileşmenin kentlere getirdiği hızlı nüfus artışı, yanlış alan kullanım kararları, tabiatın tahrip edilmesi, altyapı ve ulaşım sisteminin yetersiz kalması, kaynakların aşırı ve yanlış kullanılması, bilinçsiz toprak ve su kullanımı, yeşil alanların yok edilmesi telafisi çok zor çevre sorunlarını yaratmıştır. Bu sorunların azaltılması iş hayatından uzaklaşması mümkün olmayan kent insanının doğaya olan özlemlerinin kent içinde çözülmesi ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Çözüm alternatifleri içinde en önemlisi kentsel rekreasyonel alan planlamasıdır. Ancak nüfus artışının getirdiği plansız şehir

gelişimi, konut sayısının giderek artması, bunun paralelinde açık alanların azalması bunu zorlaştırmaktadır. [26, 1]

Sahil şeritleri, kıyılar ve denizler artan rekreasyon ihtiyacına cevap verebilecek önemli kaynaklardan bir tanesi olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle kıyı kentlerinde rekreasyonun bu alanlara kaydırılması kentli için bulunmaz bir olanaktır. En geniş ve doğal açık alan olan kıyı mekanı, toplumun her kesiminin rekreatif amaçla kullanabileceği en çekici alanlardan bir tanesidir. Kıyı bölgelerinde yer alan rekreasyon alanları tümüyle yoğun yapılarla çevrelenmediklerinden dolayı açıklık hissini en iyi veren mekanların başında gelmektedir. Günümüzde ise, birçok kıyı kentinde yer alan kıyısal rekreasyon düzenlemelerinde kullanılan arazilerin genellikle dolgu alanlar olduğu görülmektedir.

4. İZMİR KENTİ REKREASYON ALANLARI

4.1. İzmir’ de Mevcut Rekreatyon Faaliyetleri ve Rekreatyon Potansiyeli

4.1.1. Eğlence Amaçlı Rekreatyon Faaliyetleri

Eğlenmek bugün toplumlardaki bütün bireylerin hakkı olan ve günlük yaşam streslerinden uzaklaşmayı sağlamak için en iyi yol olarak kabul edilen zorunlu bir ihtiyaçtır.

Bugün İzmir kentinde, her tabakaya cevap verebilecek nitelikte eğlence yeri sıkıntısı vardır. Ancak son yıllarda bu sıkıntı anlaşılmış ve böyle merkezlerin oluşturulmasına da başlanmıştır. Kentin eğlence merkezleri içinde en önemlilerinden bir tanesi hatta son yıllara kadar en önemlisi olan İzmir Fuar Alanı kentin diğer açık alan ve yeşil alan fonksiyonlarını da üstlenmektedir. Ancak bugün fuar alanı gittikçe artan nüfusa oranla yetersiz kalmakta ve bundan dolayı da yavaş yavaş sahip olduğu nitelikleri kaybetmektedir. Bu nedenle kent içi yeni fuar alanı önerileri gündeme gelmektedir. [22, 19]

İzmir’ in diğer eğlence tesisleri arasında gazinolar, lokantalar, çay bahçeleri, bar ve pavyonlar, diskotekleri sayabiliriz. Kentin her semtinde yaygın olan lokanta ve kafeteryalar dışındaki eğlence merkezleri genelde kentin en yoğun iş bölgelerinde yer almaktadır.

4.1.2. Eğitim ve Kültür Amaçlı Rekreatyon Faaliyetleri

Sosyal, kültürel ve sanat faaliyetleri açısından fakir olan İzmir’ de başlıca kültürel tesisler şunlardır :

- * Kütüphaneler: İzmir’ de yer alan toplam kütüphane sayısı on altıdır. Bunlar Milli Kütüphane, Atatürk İl Halk Kütüphanesi, Karşıyaka İlçe Halk Kütüphanesi, Bornova İlçe Halk Kütüphanesi ve bunların şubeleridir. [29]
- * Tiyatrolar: İzmir’ de beş tiyatro ve bir kültür merkezi olmak üzere altı tiyatro bulunmaktadır. Özellikle Atatürk Kültür Merkezi kentin tek büyük çaplı kültür merkezidir.
- * Halk Eğitim Merkezleri: Bunlar tüm kent bütünü içinde dağınık olarak yer almaktadır.
- * Müzeler: İzmir kentinde üç adet müze bulunmaktadır. Bunlardan ikisi merkezde Konak’ da yer almaktadır.
- * Sinemalar
- * Bunların dışında dini tesisler ve sosyal amaçlı derneklerde İzmir’ deki eğitim amaçlı rekreasyon faaliyetlerini oluşturmaktadırlar. [30]

4.1.3. Sportif Amaçlı Rekreasyon Faaliyetleri

1971 yılında İzmir’ de yapılan VI. Akdeniz Oyunları kentin spor tesisleri bakımından hayli zenginleşmesine neden olmuştur. Doğal kanunu ve iklimsel özellikleri bakımından spor faaliyetleri için çok elverişli olan İzmir’ de yetersiz olan tesisler arasında, semt spor salonları, yüzme ve su sporları tesisleri bulunmaktadır. Yirmi beş sene öncesinde kent halkının serinleme, spor ve balıkçılık amacıyla yoğun olarak kullandığı İzmir Körfezi’ nde suyun aşırı kirlenmesi sonucu bu faaliyetlerin tamamı durmuştur. [25, 41]

Bu açıdan halkın bu ihtiyaçlarını karşılayacak tesislerin oluşturulması şarttır. Kentte fuar yüzme havuzu, Balçova yüzme havuzu ve Bayraklı yüzme havuzu olmak üzere tüm İzmir halkına hitap eden üç büyük yüzme havuzu bulunmaktadır. Ancak hacmi ve konumu bakımından her üç havuz da İzmir nüfusuna yeterli gelmemektedir. [25, 41]

İzmir Büyükşehir Belediyesi spor faaliyetlerine büyük önem vermekte ve ihtiyaç duyulan spor tesisleri için çeşitli çalışmalarda bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Daire Başkanlığı tarafından ihalesi yapılan Pınarbaşı, Narlıdere ve Gaziemir Kapalı Spor Salonlarının inşası da tamamlanmıştır. Pınarbaşı 5. Sanayi Sitesi arkası, otomobil yarış pisti yanında, 300 kişilik spor salonunun yapımı tamamlanarak 1999 yılında geçici kabulle Fen İşleri Daire Başkanlığı'na teslim edilmiştir. Güzelbahçe girişi Fidanlık yanında, 600 kişilik spor salonu ve Narlıdere Sahil Evlerinde Deniz Kuvvetleri Lojmanları karşısında, 600 kişilik spor salonu yapımları tamamlanıp, geçici kabulü yapılmıştır. Bornova Atatürk Mahallesi Evka-4 Spor tesislerinin de inşası bitirmek üzeredir. Bütün bunlara ek olarak Hasanağa parkında bulunan spor kompleksi buz pateninden yüzmeye kadar birçok sportif ihtiyaca cevap vermektedir. [31]

4.1.4. Açık Hava Rekreasyonu Faaliyetleri

Hızlı bir kentleşme süreci içinde olan İzmir' de bahçeli evlerin yerlerini 5-9 katlı apartmanlar almışken mevcut yeşil alanlar da hızla azalmıştır. Bunun sonucu olarak da İzmir' in görsel dokusu hızla bozulduğu gibi kentlinin dinlenip eğlenebileceği alanlar da gittikçe yok olmaktadır.

Bugün İzmir kentinde kültür park (46 ha) ile Buca Hasanağa bahçesi dışında kentsel açık alan olarak tanımlanacak veya geniş bir kitle oluşturabilecek bir yeşil alan görülmemektedir. İzmir kentinin yerleşik dokusunda yer alan mevcut yeşil alanlar ise konut alanları ile ulaşım ağı arasında sıkışıp kalmış adacıklar halindedir. Bunun için yeşil alanlar ve rekreasyon alanları kentsel mekanda boş yerlere serpiştirilmek yerine tüm kent halkının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ve nitelikte konut yoğunluğu ile doğru orantılı olarak yer seçmelidir. [31]

İzmir kentindeki yeşil alan azlığı her kesimin dile getirdiği ve sürekli gündemde olan bir sorundur. Çağdaş Dünya kentlerinde, kişi başına 12-19 m² yeşil alan düşerken ve yasaların öngördüğü standart kişi başına 10 m² iken, İzmir'de bu oran kişi başına sadece 1.2 m²'dir. Çağdaş standartlara yaklaşabilmek için İzmir kentinin şu anda 38.000.000 m² (3800 hektar) yeşil alana ihtiyacı vardır.[32]

İzmir’ de kişi başına düşen yeşil ve rekreasyon alanlarının yıllara göre dağılımı
Tablo 4.1.’ de gösterilmiştir :

Tablo 4.1. İzmir’ de Kişi Başına Düşen Yeşil Alanların Yıllara Göre Dağılımı.

YIL	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN YEŞİL ALAN MİKTARI (m ²)
1949	6,09
1964	2,99
1972	2,80
1975	2,40
1990	0,5
2000	1,2

İzmir kentindeki yeşil alan azlığı, elde bulunan yeşil alanların olması gereken standartların çok altında olduğu bilinen bir gerçekken; bu alanlar özenle korunması gerekirken, kentlinin gereksinim duyduğu bu alanlar, maalesef tam tersine sürekli yapılaşma tehdidi altında kalmaktadır. [32]

Bir sahil kenti olan İzmir’ de deniz her zaman çekici bir rekreasyon unsuru olmuştur. İzmir’ in kıyı şeridinde denizi doldurularak kazanılan yeşil alanlar ise olumlu sonuçlar vermektedirler.

4.1. İzmir Kentinde Rekreasyon Amaçla Yapılan Kıyı Dolgu Alanları

İzmir kıyı şeridinde denizden doldurularak kazanılan alanlar içinde peyzaj planlama çalışmaları yönünden önem arzeden beş büyük alan bulunmaktadır.

Fiziksel, sosyal ve ekonomik farklılaşmanın birer sorun olarak ortaya çıkmasında, etkili faktör olarak rol oynayan kentleşme hareketlerinin; coğrafik yapı, insan faktörü ve nüfus hareketlerini içine alan doğal kentleşme nedenleri, teknolojik gelişme ve endüstrileşmeyi içine alan kültürel kentleşme nedenleri, kentlerde yer alan eğitim, rekreasyon hijyen, altyapı vb. gibi hizmet sektörlerinin bulunmasına bağlı olarak bu fonksiyonlara sahip olmayan kırsal yörelerde yaşayan halkın bu olanakları kullanabilme arzusunu içine alan sosyal kentleşme nedenleri olarak kent olgusunu oluşturması kentlerde peyzaj planlamanın önemini ortaya koymuştur. Araştırma alanı

içinde yer alan Balçova, Konak ve Karşıyaka ilçelerinin doğal yapısı kentleşmenin getirdiği olumsuz etkiler sonucu yıpranmıştır. Bu aşamada hedefleri doğal varlıkların yararlanılma potansiyellerini artırmak, doğa ve peyzajın bitki sayısını, çeşitliliğini, kendine özgü özelliğini ve güzelliğini, insan yaşamının vazgeçilmez öğeleri ve dinlenme ortamı olarak sürekliliğini güvence altına almak olan peyzaj planlama devreye girmektedir.

İzmir kentinde rekreasyon amaçla yapılan kıyı dolgu alanları içinde yer alan Karşıyaka Sahil Bulvarı, Karşıyaka-Bayraklı Turgut Özal Rekreasyon Alanı, Konak-Küçükyalı, Valikonağı, Güzelyalı, Göztepe, Fahrettin Altay arasındaki Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı ve Balçova-İnciraltı Rekreasyon Alanı peyzaj planlama hedefleri çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılmış alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2.1. Karşıyaka Sahil Bulvarı

Karşıyaka Sahil Bulvarı Rekreasyon Alanı, Bostanlı, Atakent konut yerleşimleri ile Bayraklı, Bornova ve Alsancak semt merkezlerini bağlayan otoyol kuzeyde olmak üzere, batıda vapur iskelesi, doğuda Güney Deniz Saha Komutanlığı Bayraklı Askeri Limanı ve güneyde İzmir Körfezi ile sınırlanmaktadır.

Bulvar ise, üç şeritli gidiş geliş bantlarını içeren yaya kullanımına açık ve Karşıyaka içerisinde trafiği lokal yollardan alarak arterlere taşıyan, doğrudan giriş çıkış olanağına sahip, yol üzerinde park imkanı sağlayabilen toplayıcı bir yoldur. [17, 35]

1960' lara kadar tamamen bir veya iki katlı evlerin, yalıların yer aldığı Karşıyaka sahilinde 1970' li yıllara gelince bu ev ve yalılar kolayca sayılabilecek kadar azalmıştı. 1970' li yıllarda Bostanlı' dan başlayarak Alaybey' e kadar uzanan Karşıyaka sahili, aynı Alsancak' taki gibi aralıksız, sırt sırta yaslanmış bir beton yığını halinde 8-10 katlı apartmanlar ile dolmuştu.

1970' li yıllarda da Karşıyaka sahilinde restoranlar, kafeteryalar, yelken ve yat klüpleri, vapur iskelesi vardı ve bu yerler Karşıyaka' ya ayrı bir canlılık ve hareketlilik vermekteydi. Fakat o yıllarda da yeşil alanların eksikliği duyulmakta olduğundan vapur iskelesinin her iki yanından itibaren Alaybey ve Bostanlı yönlerine doğru olan deniz

doldurma çalışmaları ile yeni yeşil sahalar temin edilmişti. Yine de Karşıyaka sahilinde yer alan parklar çok küçük olup, formal formdaydılar. O zamanlarda da Karşıyaka sahil bandı, çimlendirilmiş futbol sahası, basketbol, voleybol sahaları, tenis kortları, yelken tesisleri, denize uzanmış yat kulübü, müzikli restoranları, kafeteryaları ile her türlü aktif ve pasif rekreasyon imkanına sahipti ve gerek öğleden sonraları ve gerekse geceleri çok güzel manzaraları ile kendi halkı ve civar semtlerden gelenlerle dolup taşmakta ve daima canlı, hareketli bir görünüş arz etmekteydi. [33, 30]

Bugün kıyı dolgu alanı üzerine rekreasyon aktivitelerine hizmet eden alan toplam 80.000 m² dir. Bu alan yöre halkının aktif ve pasif olmak üzere rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamak üzere planlanmıştır. Deniz manzaralarına açık olduğu için bir çok oturma ve dinlenme mekanlarıyla desteklenmiş olup yıl boyunca her mevsim hizmet vermektedir. Karşıyaka anıtı ile Boşanlı vapur iskelesi arasındaki rekreasyon amaçla kullanılan dolgu alanı daha çok gezinti ihtiyacına hizmet vermektedir. Rekreasyon alanına karadan ve denizden rahat ulaşım avantajı olmasına rağmen konutlarla içiçe olması, işlek bir taşıt yolunun kenarında ve tuzlu rüzgarlara açık olması alanın olumsuz yönleridir. (Şekil 4.1)

Şekil 4.1. Karşıyaka Sahil Bulvarı Rekreasyon Alanı'nda sahil yürüyüş bandı, Boşanlı Vapur İskelesi ve sahildeki kafelerden birinin genel görünüşü.

Karşıyaka Sahil Bulvarı Rekreasyon Alanı hizmet birimleri şunlardır :

- * Karşıyaka Vapur İskelesi ve Bostanlı Vapur İskelesi,
- * Otoparklar (çeşitli nitelik ve nicelikte),
- * Anıtlar (Egemenlik, İnsan Hakları ve Yunuslar) (Şekil 4.2),
- * Parklar (Mahmut Türkmenoğlu, Olof Palme gibi),
- * Restoranlar ve kafeler,
- * Spor Tesisleri (basketbol, futbol, voleybol, paten sahaları gibi) (Şekil 4.3),
- * Rekreasyon alanı boyunca devam eden 1 m genişliğinde bisiklet yolu (Şekil 4.4),
- * Çocuk oyun alanları (çeşitli tip ve kapsamda). (Şekil 4.5)

Şekil 4.2. Karşıyaka Sahil Bulvarı'ndan bir anıt örneği. (İnsan Hakları Anıtı)

Şekil 4.3. Karşıyaka Sahil Bulvarı Rekreasyon Alanı' ndaki spor alanlarına bir örnek

Şekil 4.4. Sahil boyunca devam eden bisiklet yolu ve bisiklet park yeri örneği

Şekil 4.5. Karşıyaka Sahil Bulvarı Rekreasyon Alanı' nda çocuk oyun alanlarına örnek.

4.2.2. Turgut Özal Rekreasyon Alanı

Turgut Özal Rekreasyon Alanı, Karşıyaka-Alsancak bağlantısını sağlayan sahil yolu üzerinde, Bayraklı semti sınırları içerisinde bulunmaktadır. [17, 30]

1970 yılında, Bayraklı' da Altinyolu' n başlangıcından, Turyağ evlerine kadar olan kısımda sahil düzlüğü 100-200 m. arasında değişip, hemen gerisinde Bayraklı sırtları yer almaktaydı. Turyağ evlerinden Çınarlı' ya kadar olan sahil eni 2-3 km. ye varan geniş düzlükler halindeydi. Bayraklı-Çınarlı sahilini denizin doldurulması ile yapılan Altinyol bir şerit halinde kat ediyordu. Sahil kesiminden Altinyol' un geçmesiyle buradaki 1-2 katlı iskanlar yerine apartmanlar yapılmaya başlanmıştır. Bayraklı' nın kültür yeşilliği, sahildeki yalı evleriyle bu evler arasında yer alan küçük parkı ve yolun diğer tarafında bulunan ev bahçelerinden ibaretti. O zamanlar Bayraklı parkı 1200 m² idi ve formal bir tarzda düzenlenmişti. [33, 38]

Bugün Turgut Özal Rekreasyon Alanı dolgu alan üzerinde 170.000 m.² olarak planlanmıştır. Bu arazi üzerinde konut yerleşimleri mevcut değildir. Bayraklı konut

bölgesinden bir demiryolu ile ayrılmıştır. Demiryolunun alana bakan tarafında çeşitli kurum ve kuruluşlara ait hizmet binaları bulunmaktadır.

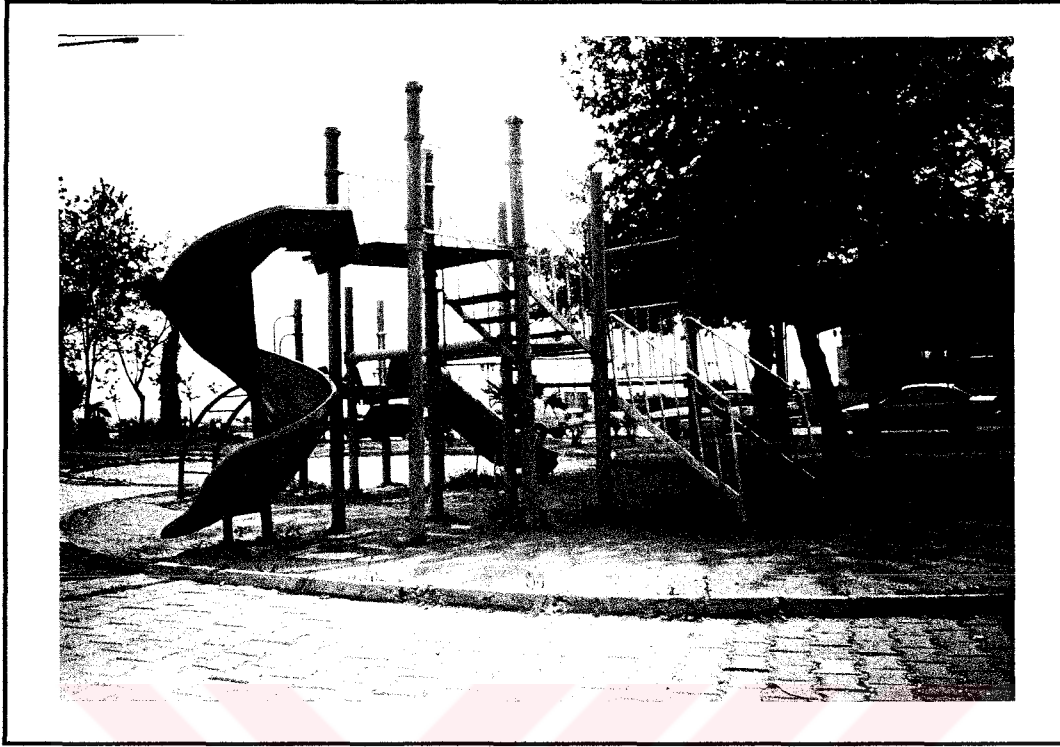
Turgut Özal Rekreasyon Alanı' nın kurulduğu zemin sorunlu bir yapıdadır. Alana endüstriyel tesislerin zararlı atıklarını taşıyan ve şehir kanalizasyonuna bağlı üç adet dere akmaktadır. Bu sebepten dolayı planlamacılar alanın mecburen doldurulması gerektiği kanısına varmışlardır. Alanda sondaj çalışmaları ile katman taraması yapılmış ve sert zeminin çok derinlerde olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden alanın sistemini taşıyamayacağı kanısına varılmış ve bunun sonucu olarak bu arazi rekreasyon amaçlı kullanıma açılmıştır. (Şekil 4.6)

Şekil 4.6. Turgut Özal Rekreasyon Alanı' nın sahil kısmından genel görünüş.

Fiziksel planlama çerçevesinde sosyo-ekonomik planlama ve peyzaj planlamanın birleşmesiyle oluşturulan arazi kullanım oluşumunun belirlendiği peyzaj planlamaya uygun olarak yapılan Turgut Özal Rekreasyon Alanı aşağıdaki birimleri kapsamaktadır :

- * Alanın muhtelif yerlerinde, 1050 m², 500 m², 875 m², 400 m², 750 m² ve 350 m² alanlarında 6 adet çocuk oyun alanı (Şekil 4.7-Şekil 4.8),

Şekil 4.7. Turgut Özal Rekreasyon Alanı çocuk oyun alanlarına örnek.

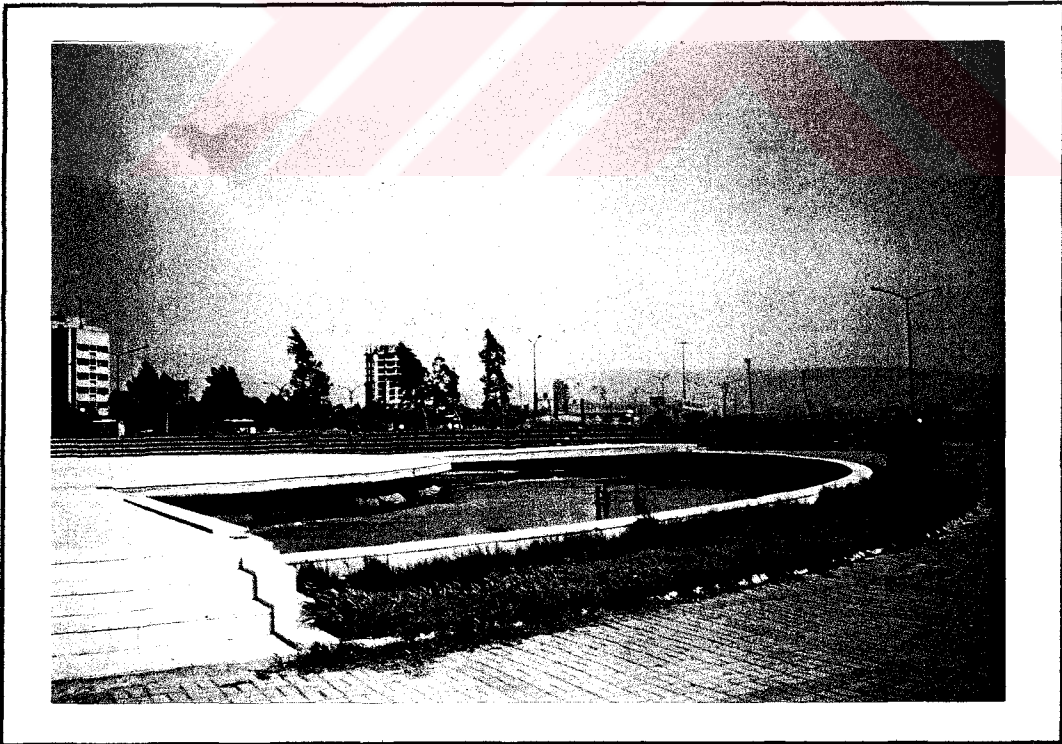

Şekil 4.8. Turgut Özal Rekreasyon Alanı çocuk oyun alanlarına örnek.

- * 2' si anfitiyatrolu 1' i süshavuzlu olmak üzere, 628 m², 452 m² ve 988 m² lik alana sahip 3 adet gösteri alanı,
- * Alanın muhtelif yerlerinde 628 m², 451 m², 225 m² ve 225 m² alanlarında 4 adet kafe,
- * 315' er m² lik alanlara sahip 3 adet gölet,
- * 1620 m², 975 m² ve 825 m² alanlarında 3 adet otopark,
- * 200' er m² 3 adet açık oturma mekanı,
- * 705 m², 675 m², 550 m², 315 m² ve 315 m² alanlarında 5 adet oturma grubu,
- * 315 m² ve 300 m² alanlarında 2 adet abide alanı,
- * 315 m² lik 1 adet çeşme,
- * 30 m² lik 1 adet WC,
- * 1100 m² ve 930 m² alanlarında 2 adet paten sahası,
- * 650 m² ve 300 m² alanlarında 2 adet mini golf,
- * 1000 m² 1 adet yüzme havuzu,
- * 275' er m² 2 adet tenis kortu,
- * 85' er m² 2 adet voleybol sahası
- * 840 m² 2 adet basketbol sahası (Şekil 4.9),
- * 1500 m² adet su oyunlu havuz (Şekil 4.10),

Şekil 4.9. Turgut Özal Rekreasyon Alanı basketbol sahası örneği

Şekil 4.10. Su oyunlu havuz. (Bu havuzun içi bakımsızlıktan yosun tutmuş durumdadır.)

- * Alanı baştan başa kat eden 2 m. genişliğinde bisiklet yolu,
- * Sirkülasyon ve yeşil alan miktarı da toplam 73.882 m²' dir. [17, 30]

Hala körfezin kötü kokusunun etkisi altında olması bu alanı olumsuz yönde etkileyen bir faktördür. Fakat bu kötü koku unsuruna rağmen özellikle hafta sonları diğer rekreasyonel faaliyetlerin yanı sıra alanda piknik yapan ailelere çok sık rastlanmaktadır. Genelde bu alana piknik yapmak amacı ile gelen kullanıcılar bu alanın çevre semtlerinde oturmaktadırlar. (Şekil 4.11)

Şekil 4.11. 'Turgut Özal Rekreasyon Alanı' nda çocuk bahçesi yanında piknik yapan bir aile.

4.2.3. Alsancak Kordon Sahil Bulvarı

İzmir sahilinin tarih boyunca gelişimi incelendiğinde bugünkü sahilin 300 yıl önce 400 m. kadar içeride olduğu görülür. Bugünkü birinci ve ikinci kordon tamamen sonradan dolmuş sahalar üzerindedir. Yıllar boyunca sahil yeşilliği, yeşil sahaların fonksiyonu, estetiği ve ihtiyacı gibi konuların şehir plancıları tarafından anlaşılamaması, bu konuya önem veren yabancı şehir plancılarının yaptıkları planların sadece kağıt

üzerinde bırakılıp, arsa spekülâtorleri ve politik baskıların yön verdiği planların uygulanması sonucu, Alsancak' ta denizin hemen 10 m. gerisinden sıralanan iki katlı evlerin yerini son 10-15 sene içinde verilen izin üzerine, sıcak yaz günlerinde bütün İzmir' e ferahlatıcı etkisi büyük olan imbat rüzgarını da kesmek pahasına bazı zümrelerin denizden, körfezden devamlı olarak en iyi şekilde faydalanması için sıra sıra, kale gibi apartman kitleleri almıştır. Gerideki binaların manzarasını tamamen kapatan, havasını kesen sahile hiç de hoş görünüm kazandırmayan bu apartman kitlelerinin oturduğu tabanın tamamen dolgu materyali olması, artan apartman kitlelerinin yaptığı basınç ilerisi için emniyet verici bir durum değildir. Karşıyaka sahilindeki birçok apartmanların aksine Alsancak sahilindeki apartmanların hiçbiri en küçük bir ön bahçe bırakmaksızın hemen kaldırımın kenarından beton yığını halinde yükselmiştir. [33, 52]

Alsancak sahilindeki bu apartmanların alt katlarında birçok kafeler, barlar ve restoranlar yer almaktadır ve hem manzarası hem de eğlencesi ile İzmir halkını özellikle de İzmir gençliğini bu alana çekmektedirler. Fakat sadece yayaların olması gereken kaldırımların restoran, bar ve kafeler tarafından işgal edilmesi bu alanda yaya erişimi engellenmektedir.

1990 yılından bu yana İzmir kent gündemini belirleyen ve birçok aşamadan geçen Alsancak Kordonyolu' nun yasal olarak yapılamayacağı belli iken, dolgu yapılmış, kentin kimliği ortadan kaldırılmıştır. Kordonyolu dolgu işlemlerine 1997 Nisan ayında başlanmıştır. Kordonyolu projesi, İzmir Çeşme Otoyolu' nun İkiztepe-Konak-Alsancak-Halkapınar kent içi geçişi olarak 2x3 izli bir hızlı trafik yolu olarak önerilmiş ve viyadüklerin inşasına o zamanlarda başlanmıştır. [34]

Fakat Danıştay 6.Hukuk Dairesinin 1997/3489 esas, 1998/57694 sayılı 24.11.1998 tarihli kararı ile Konak' tan başlayarak Alsancak Limanı'na kadar uzanan bölümü "Tarihi Sit Alanı" olarak ilan edilmiş ve bu alandaki imar planı uygulamasını durdurulmuştur. Aynı daire koruma amaçlı imar planının yapılmasının yasadan gelen zorunluluk olduğunu vurgulayarak mevcut planın bu kısmını yok saymıştır.

Danıştay 6.Hukuk Dairesi ayrıca Tarihi Sit alanının dışında kalan Alsancak Limanı' ndan Halkapınar' a kadar uzanan bölümün ise yol güzergahının bir bütün

olması gerektiği ilkesinden hareketle 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planının mevzuata uygun olmadığını belirterek mevcut planın bu kısmını da iptal etmiştir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu' nun kapsamında oluşturulan ve görev yapan İzmir 1 numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 1994 yılı dahil en son 27.02.1998 tarihinde vermiş olduğu 7091 sayılı kararlarla Konak-Alsancak Limanı hattını Tarihi Sit alanı olarak ilan etmiş ve bu alanda koruma amaçlı İmar Planlarının yapılarak Kurul' a sunulmasını istemiştir. Kurul ayrıca yapılmasını istediği koruma amaçlı İmar Planlarının özellikleri hakkında da yol göstermiştir. Kurul bu kapsamda;

- * Konak meydanında Viyadük-Köprülü Kavşak projesine,
- * Konak-Gümrük arasında halihazırda kullanılan 3 gidiş 3 gelişli yola,
- * Cumhuriyet Meydanı'ndan Alsancak Limanı'na kadar olan bölümde dolgu ve yol yapımına ilişkin projeye, asla onay vermemiştir.

Fakat o dönemdeki kent yönetimi Kurul ve Yargı kararlarını uygulamamakta direnmiştir.

22.10.1999 tarihinde Mimarlar Odası İzmir Şubesi' nin ve İzmir Barosu' nun birlikte açmış olduğu davada, Danıştay İdari Dava Genel Kurulu' da yine Danıştay 6. Dairesi' nin, Koruma Planı yapılmadan inşaata başlanması ve yolun bir bütün olması nedeniyle Alsancak' tan Halkapınar' a kadar olan viyadüklerin de iptalini öngören kararını onamıştır. Bu kararla koruma planı yapılmadan Alsancak Kordon' da herhangi bir faaliyetin olması tamamen engellenmiştir.

Kordonyolu ile ilgili yargı ve sit kararları süreçleri [35]:

- * İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' nun 20.1.1994 gün ve 4840 sayılı kararı ile Gümrük Depoları (Balık Hali) – Cumhuriyet Meydanı arası Tarihsel Sit olarak tescil etmiştir.
- İzmir Büyük Şehir Belediyesi 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' nun bu kararına karşı İzmir 4. İdare Mahkemesi' nde iptal davası açmıştır.(1994/1719 esas no. ile)

- Bilirkişi İncelemesi ve raporları kapsamında 4. İdare Mahkemesi İzmir Büyük Şehir Belediyesi iptal talebini reddetmiştir. (26.9.1996 tarihli karar ve 1996/484 esas no)
- İzmir Büyük Şehir Belediyesi, 4. İdare Mahkemesi kararına karşı Danıştay 6. Dairesi’ nde temyiz davası açmıştır. (1997/416 Esas no ile)
- Danıştay 6. Dairesi 6.12.1997 tarihinde 4. İdare Mahkemesi’ nin 1996/484 kararını onamıştır. Belediyenin temyiz talebini de reddetmiştir. Gümrük Depoları – Cumhuriyet Meydanı arası bölümün “Tarihi Sit” olarak Tescil Kararı Danıştay’ca da onanarak kesinleşmiştir. (Böylece Kordonyolu’ nun yapılması tamamen engellenmiştir.)
- * İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 20.1.1994 gün ve 4841 sayılı kararı ile Konak Meydanı ve yakın çevresini Tarihi Sit olarak tescil etmiştir.
 - İzmir Büyük Şehir Belediyesi 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu ’nun bu kararına karşı İzmir 4. İdaresi Mahkemesi’ nde iptal davası açmıştır. (Esas no:1994/1395)
 - İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu ’nun 4841 sayılı kararının iptali için açmış olduğu bu davadan 15.3.1995 tarihinde feragat etmiştir.
 - 15.3.1995 tarihinde İzmir 4. İdare Mahkemesi 1995/156 sayılı kararı ile Belediyenin açmış olduğu iptal davasından feragati nedeniyle davayı reddetmiştir.
- * İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu 27.2.1997 gün ve 7089 sayılı kararı ile Cumhuriyet Meydanı’ ndan başlayarak Alsancak Limanı’ na kadar olan 1. Kordon’ u Tarihi Sit olarak tescil etmiştir.
- * 15.11.1996 tarihinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı İzmir Çeşme Otoyolu kent içi geçişi projesinin 1/5000 ölçekli Konak – Halkapınar bölümünü plan notları ile birlikte onamıştır.
 - İzmir Barosu ve Mimarlar Odası İzmir Şubesi bu onama işlemine karşı İzmir 2. İdare Mahkemesi’ nde yürütmeyi durdurma ve iptal davası açmıştır. (Esas no: 1997/224)

- İzmir 2. İdare Mahkemesi' nce 1/5000' lik ve 1/1000' lik planların Bakanlıkça onanmış olması nedeniyle davanın Danıştay' a gönderilmesine karar alınmıştır. (4.6.1997 / E.1997/224 K:1997/528)
- 24.11.1998 tarihinde Danıştay 6. Dairesi' nce, 1997/5794 No ile, Kordon' un Tarihi Sit olması nedeniyle Koruma Planı Yapılmadan uygulama yapılamayacağı ve projenin bir bütün olması nedeniyle 1/5000 ölçekli imar planının Alsancak Limanı' ndan Halkapınar' a kadar olan bölümünün iptaline karar verilmiştir.
- Bu karara karşı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü ve İzmir Büyük Şehir Belediyesi tarafından Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu' na temyiz için başvurulmuştur. (E.1999/208)
- 22.10.1999 tarihinde Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu 1999/949 numaralı karar ile, temyiz istemlerini reddederek Danıştay 6. Daire kararını onamıştır. [35]

Görüldüğü gibi hukuken ve fiilen Kordonyolu' nun yapılması tamamen engellenmiştir ve Alsancak Kordon' da boşuna para harcanmıştır. Şimdi Kordon' un yaya amaçlı kentsel açık yeşil alan olarak düzenlenip kentlinin kullanımına sunulması en iyi çözümdür.

İzmir Büyük Şehir Belediyesi Planlama Müdürlüğü, yargı ve koruma kurulu kararlarını esas alarak 1/5000 ölçekli Konak, Cumhuriyet Meydanı, Alsancak, Halkapınar Kıyı Kesimi Planı hazırlamış, Kordon Proje düzenlemeleri yapmış ve bu konuda İzmir' de bulunan teknik meslek odalarına 17.12.1999' da bir brifing vererek gelinen son aşamayı anlatmıştır.

Konak - Alsancak Kıyı Kesimi Koruma Amaçlı İmar Planı Kararları[36] :

- * Konak Meydanı mevcut trafik kısmen yeraltına alınarak, kısmen platformlarla üstten yaya geçişleri sağlanacak şekilde düzenlenmektedir.

- * Kemeraltı girişi, Hükümet Konağı, Meydan, Saat Kulesi gibi tarihi öğelerin ve çok güçlü olan yaya sirkülasyonunun denizle olan görsel ilişkisi güçlendirilmektedir.
- * Gümrük depolarının restore edilerek korumaya alınması, Konak Meydanı yaya kullanımı ile ilişkileri güçlendirilerek desteklenmektedir.
- * Pasaport' a kadar olan Atatürk Caddesi kısmen tek yönlü olarak trafik amaçlı düzenlenmiştir. Cumhuriyet Meydanı deniz tarafı taşıt trafiğine kapatılarak, meydan-yaya-deniz ilişkisi kesintisiz olarak sağlanmakta, trafik meydan arasındaki bölünmüş yoldan gidiş-geliş olarak düzenlenmektedir.
- * Alsancak Kordon:
 - Alsancak Kordon bölümünde, mevcut trotuarlar ve mevcut yolun 20 m.' lik genişliği, yaya ve trafik için yeniden düzenlenmektedir.
 - Yapıların bulunduğu yöndeki kaldırım 13 m.' ye çıkartılarak tam bir yaya alanı işlevine kavuşturulmaktadır. Bu kaldırımda bulunan, kafeterya ve restoranların açık alan kullanımına yönelik olarak 6 m.' lik bir bölüm ayrılmakta geri kalan 7 m.' lik alan yaya aksı olarak düzenlenmektedir.
 - 13 metrelik bu yaya aksından sonra 7 m.' lik bir trafik yolu (iki iz) farklı malzeme ile de tanımlanarak düzenlenmekte ve Cumhuriyet Meydanı' ndan, Alsancak Limanı' na kadar kesintisiz devam etmektedir. Bu düzenleme dolgu sınırına taşmadan gerçekleştirilmektedir.
 - Alsancak İskelesi eski bulunduğu konumda dolgu önüne taşınmakta, yan tarafında taşıt yoluna paralel 100 araçlık bir otopark cebi oluşturulmakta, aynı sayıda bir otopark cebi de Eski Nato binası karşısında öngörülmektedir.
 - Trafik izi, mevsim olanaklarına göre, bazı dönemlerde kısmen ya da tamamen trafiğe kapatılabilecek nitelikte düşünülmüştür.
- * Dolgu Alan:
 - Dolgu alan, yeni oluşan kıyıda dalgalara karşı oluşturulan Kronman betonu arkasında 5 m.' lik bir yaya aksı ile trafik izi kenarındaki 2 m.' lik yaya aksı

arasında tamamen bitki, yeşil doku ve platolarla düzenlenmektedir. Yeşil alan üzerinde Alsancak Limanı - Cumhuriyet Meydanı arası bölümde yalnızca bisiklet ve yaya yolu öngörülmektedir.

- * Kordon' da kıyıya dik olarak ulaşan sokaklardan deniz kenarına yaya erişimini sağlayacak geçiş koridorları, farklı kaplama malzemeleri ile belirlemektedir.
- * Aydınlatma kıyıda ve kara tarafında, özel olarak imal edilen elemanlarla sağlanmaktadır.
- * Kıyıda ve dolgu alan üzerinde, plastik sanat öğeleri ve gerekli kent mobilyaları dışında başka mimari eleman bulunmamaktadır.
- * Bütün bu çalışmaların sonunda, 54500 m² yaya aksı ve 66000 m² yeşil alan yaratılmış olacaktır.
- * İzmir'in simgelerinden olan Kordon' un çağdaş bir uygulama ile yeniden denizle ilişkisi kurulmuş, kent yeniden denizle barışık konuma getirilmiş olacaktır.

Cumhuriyet Meydanı - Alsancak Limanı Arası Kıyı Düzenlemesi :

Toplam Düzenleme Alanı : 146.000 m²

Dolgu Alan : 102.000 m²

Toplam Yaya Alanı : 54.000 m²

Toplam Yeşil Alan : 66.000 m²

Bisiklet Yolu : 3.000 m² (1.5 km)

Koşu Yolu : 4.500 m² (1.5 km)

Taşıt Yolu : 18.000 m²

Şu anda Alsancak Kordonu dolgu alanında yapılan koruma amaçlı imar planına uygun olarak çalışmalar devam etmektedir. Bu alan ve yapılan çalışmalar Şekil 4.12, Şekil 4.13, Şekil 4.14 ve Şekil 4.15' deki fotoğraflarda gösterilmiştir.

Şekil 4.12. Alsancak Kordonu dolgu alanı

Şekil 4.13. Alsancak Kordonu dolgu alanı

Şekil 4.14. Alsancak Kordonu dolgu alanı düzenleme çalışmaları

Şekil 4.15. Alsancak Kordonu dolgu alanı düzenleme çalışmaları

4.2.4. Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı

Şehrin güneybatı bölümünde bulunan Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı Konak' tan başlayarak Karataş, Küçükyalı, Göztepe, Güzelyalı semtlerini içine alır. Morfolojik yapısı bakımından merkez bölgesinden çok farklı olan arazi dolgu alan olmadan önce Göztepe' ye kadar çok dar bir sahil şeridine sahipti ve Göztepe' den sonra da 1970' li yıllarda sahil şeridi iç kısımlara doğru genişliyordu. Göztepe' ye kadar olan sahil şeridinin gerisinde birden bire yükselen terasvari şeklindeki kayalık sırtlar bulunmaktadır. 1970' lerde bu kısımdaki yamaçlar ve yollar omuz omuza vermiş iskan üniteleri ile örülmüş durumdaydı. Sahil boyunca lineer bir gelişme gösteren iskan ünitelerinin gerisinde Konak' tan başlayarak Üçkuyular' a kadar devan eden Mithatpaşa Caddesi bu alandaki ulaşımın can damarı idi. Fakat Mithatpaşa Caddesi bu alanın trafiğini karşılayamamaya başlayınca sahil kesime, buranın yükünü azaltmak için yani başta ulaşımı sağlamak ve ikinci olarak da İzmir' in eksiklik duyduğu rekreasyon alanlarını artırabilmek için dolgu alan yapılmasının zorunlu olduğuna karar verildi. [33, 66]

Çeşme yolunun Konak ile bağlantısını sağlayan Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı' nın temeli 9 Eylül 1981 tarihinde Poligon Deresi Mevkii' nde törenle atılmıştır. Deniz dolgusu ile kazanılan yolun uzunluğu 4810 m. olup yolun en geniş kısmı 145 m. ve en dar kısmı da 55 m. dir.

Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı' nın dolgusunu bir bölümü TESKO inşaat firması tarafından gerçekleştirilmiştir. Yolun inşaatı ve dolgu sondaj çalışmaları da TESKO Araştırma Ticaret ve Limited Şirketi tarafından yapılmıştır. Yolun dolgu materyalleri Esantepe taş ocaklarından getirilmiştir. Toprak yapısı kireçsiz kahverengi topraklardır. Genellikle yıkanma olup üst toprak alt toprağa nazaran daha asidik karakter arz eder.

İzmir körfezinin güneyinde Konak ile Fahrettin Altay arasını birleştiren Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı, Küçükyalı, Güzelyalı, Göztepe semtlerini bağlamak suretiyle Mithatpaşa Caddesi' ne paralel inşaa edilmiştir. (Şekil 4.16)

Şekil 4.16. Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı

Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı karasal sirkülasyon sistemleri karakterlerine göre express yollar sınıfına girmektedir. Sistem olarak otoyollarla benzerlik göstermekle birlikte tam erişme kontrolüne sahip değildir. Erişme kontrolü kısmi olarak gerçekleştirilmektedir. Bu yol bir refüjle birbirinden ayrılmıştır. 3 gidiş ve 3 geliş olmak üzere 6 şeritli bir yoldur.

Bu bulvar sayesinde İzmir deniz manzaralarına açık rekreasyon alanları ve ulaşımı büyük ölçüde rahatlatan ayrıca bitkisel açıdan da oldukça zengin bir yola kavuşmuştur.

Bulvar kışın kuzeydoğudan, yazın ise batıdan esen rüzgarlara maruz kalmaktadır. Bu nedenle alana getirilen bitkiler rekreasyon alanlarını ve yerleşim birimlerini bu rüzgarlardan koruyacak biçimde seçilmiştir.

Bulvarda binaların olduğu tarafta çocuk oyun alanları, süs havuzları, heykeller estetik açıdan bulvar alanı boyunca güzel görünümler sağlamaktadır. Yine gerçekleştirilmiş olan spor aktiviteleri, basketbol sahaları, paten pistleri, körfez ve rıhtım

boyunca devam eden bisiklet yolu aktif rekreasyon amacına hizmet vermektedir. Binaların önünde yer alan otoparklara geniş yer ayrılmıştır. [17, 25]

Çalışma konusunun içine giren bulvarın deniz tarafındaki rekreasyonel amaçla yapılan dolgu alanında ise kaldırımdan sonra genişliği değişen ve bulvar boyunca uzanan bir yeşil şerit bırakılmıştır. Bu yeşil şerit ile deniz arasında yine genişliği yer yer değişen, toplam olarak yaklaşık 5-6 m. genişliğinde çizgi ile birbirinden ayrılmış durumda bulunan bisiklet yolu, koşu yolu ve yürüyüş yolu bulunmaktadır. Bu alanda yapılan rekreatif faaliyetler bunlara bağlı olarak genelde yürüyüş, koşu ve bisiklet binmektir. Bu alanın hiç ağaçlandırılmamış olması olumsuz bir etkidir ve bu nedenle burasının özellikle de yazın öğle saatlerinde kullanım yoğunluğu çok düşüktür. Akşam üstü ve akşam saatlerinde kullanım yoğunluğu gündüz saatlerine oranla daha yüksektir. (Şekil 4.17)

Şekil 4.17. Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı yürüyüş bandı, bisiklet yolu ve koşu yolu.

Sinyalizasyon sistemi ile konutların bulunduğu kesimden kıyı kesimine yaya geçişleri sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra bulvarda yaya geçişini sağlamak amacı ile sadece bir tane üst geçit inşa edilmiştir. Üst geçidin bulunduğu yerde yani Güzelyalı semtinde bir de vapur iskelesi bulunmaktadır. (Şekil 4.18)

Şekil 4.18. Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı' nda bulunan vapur iskelesi ve üst geçit.

Halen bakım ve düzenleme çalışmaları yerel yönetim ve İzmir Büyük Şehir Belediyesi Fen İşleri ve Bahçeler Genel Müdürlüğü tarafından sürdürülmektedir.

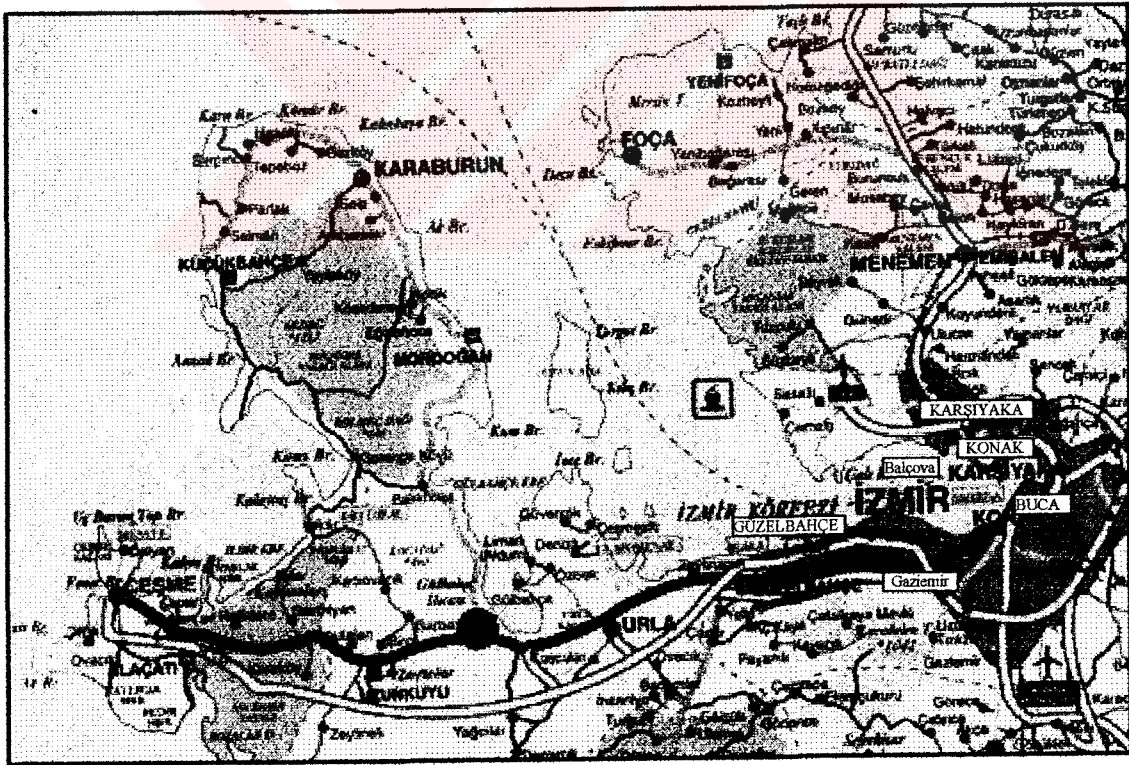
4.4.1. İnciraltı Rekreasyon Alanı

İnciraltı Rekreasyon Alanı daha ayrıntılı bir biçimde bir sonraki 5. Bölümde irdelenecektir.

5. REKREASYON AMAÇLA YAPILAN KIYI DOLGU ALANLARINDAN İNCİRALTI REKREASYON ALANININ TANITIMI

5.1. Çalışma Alanının Seçim Nedeni

Türkiye' nin Ege Bölgesi sahilinde yer alan, İzmir metropolünde aktif yeşil alan ihtiyacının karşılanmasında kullanılan ve İzmir kıyı bandındaki dolgu alanlardan bir tanesi olan Balçova İlçesi' ne bağlı İnciraltı' nda dolgu alan üzerindeki rekreasyon alanı araştırmaya konu olarak seçilmiş rekreasyon alanıdır. İzmir körfezini ve önemli ulaşım akslarını gösteren harita Şekil 5.1' de verilmiştir.

Şekil 5.1. İzmir ili ve önemli ulaşım aksları

Araştırma konusu olarak bu alanın seçiliş nedenlerinin başında doğal kaynak niteliğindeki kıyıların özellikle İzmir örneğinde olduğu gibi büyük kıyı metropollerindeki yoğun kıyı kullanımları ve tüketimi olmuştur. Bunun yanı sıra deniz ve kıyı gibi çok farklı iki ortamın arasında kıyının geçiş özelliğinde olması dolgu alanların seçiliş nedenleri arasındadır. İnciraltı Rekreatyon Alanı, gerek konumu ve gerekse kentte hızla azalmakta olan açık alanlar içinde en büyüklerinden olması nedeniyle uygun görülmüştür. Ayrıca sözü edilen alanda yer alan aktiviteler İzmir kentinde eksik olan rekreatyonel aktivitelerin sağlanması yönünden önemli bir çekim noktası yaratabilecek ölçüde olması ve İzmir' e yakınlığından dolayı ulaşım ve ekonomik açılardan halkın zorluk çekmeden ulaşabileceği bir yer olması da bu alanın seçilmesinde büyük bir etken olmuştur. Alanın İzmir batı aksı gelişme alanında yer alması gelecekteki konumu ve işlevleri açısından buraya önem kazandırmaktadır. Gerçekte alan tüm İzmir' e hitap etmektedir. Bütün bunlara ek olarak farklı sosyo-kültürel yapıdaki kullanıcı kitlesine sahip olması çalışma alanının önemini artırmaktadır.

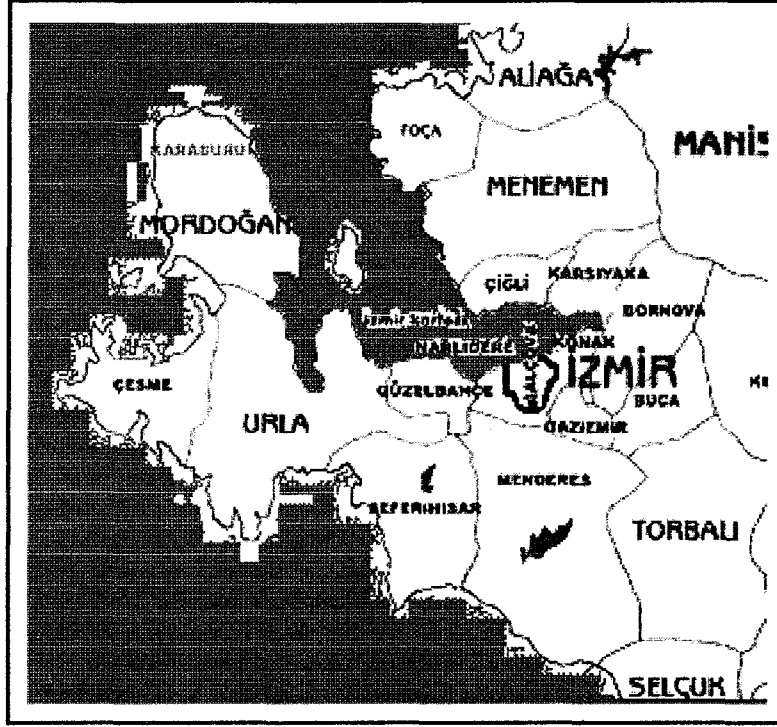
5.2. Araştırmada Kullanılan Materyal

Araştırmaya konu olan rekreatyon alanı belirlendikten sonra çalışmalarda 1/5000 nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli vaziyet ve tasarım planlarından, alanda çekilen fotoğraflardan, yapılan gözlemlerden ve bunların yanı sıra doğal ve kültürel özelliklerin saptanmasında literatür taraması yapılarak farklı kaynaklardan yararlanılmıştır.

Ayrıca hazırlanan standart bir anket formu ile İnciraltı Rekreatyon Alanı' nın kullanıcılarının ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları, boş zaman değerlendirme biçimleri, bu alan ile ilgili istekleri, memnuniyet dereceleri, eğilimleri ve bu rekreatyon alanının kullanımı ile ilgili olgular saptanmaya çalışılmıştır.

5.3. Çalışma Alanının Konumu ve Sınırları

Çalışma alanı olan İnciraltı Rekreatyon Alanı İzmir' in Balçova ilçesinin kıyı şeridinde yer almaktadır. İzmir Körfezi kıyısında bulunan çalışma alanı Çeşme-İzmir karayolu fiziki eşiği ile Balçova yerleşiminden, Ilıca Deresi fiziki eşiği ile de Narlıdere tarım alanlarından ayrılmaktadır. (Şekil 5.2)

Şekil 5.2. İzmir ili, ilçeleri ve Balçova.

İnciraltı Rekreasyon Alanı, İzmir büyük kent bütününün batı aksında bulunan İzmir-Çeşme otoyolunun kuzeyinde yer almakta olup, kuzeyde İzmir Körfezi, doğuda Hava Kuvvetleri Lisan Eğitim Komutanlığı, batıda Sahil Evleri konut yerleşimleri ve güneyde ise teleferik ile sınırlanmıştır. Bu rekreasyon alanının büyük bir bölümünü Dalyan ve çevresi içermektedir. Alanın doğu sınırında yat limanı bulunmaktadır. Rekreasyon alanının batı sınırı dışındaki kısımda ise ticaret, servis ve yine çeşitli rekreasyon aktiviteleri görülmektedir. Ayrıca bahsedilen Sahil Evleri konut yerleşimlerinin dışında çalışma alanına daha yakın bir konumda bulunan bir öğrenci yurdu ve balık hali de alanın dış çevresini oluşturmaktadır. Çalışma alanı sınırı dışında kalan alanın güneyinde ise tarım alanları , meyve sebze bahçeleri bulunmaktadır. [25,48]

5.4. Çalışma Alanının Doğal Yapısı

5.4.1. Topoğrafik Yapı

Balçova ilçesinin İnciraltı mevkiî' ndeki alan düz bir alüvyal ova olup eğimi % 0-5 arasında değişmektedir. Güneyde İzmir-Çeşme karayolunun ötesinde bu düzlük

bir miktar devam edip giderek engebeli bir araziye dönüşür. Yer yer küçük tepelerden sonra Balçova' daki Teleferik' in bulunduğu dağa ulaşır. [37]

5.4.2. Jeolojik Yapı

Alanın Dalyan bölümü hidromatik alüvyal topraklar olup oluşumunu henüz tamamlamamış drenaj yetersizliği ve tuzluluk, alkalilik oranı oldukça yüksek zemini gevşek topraklardır. Dalyanın batı ve güneyindeki zemin genç topraklar olup alüvyal ana materyalinden oluşmuş derinliği az topraklardır. Dalyan ve çevresi sazlık, çakıllık ve yer yer de bataklık bir alan olduğundan dolayı bu alan rekreasyon amaçla kullanılmak üzere dolgu alan yapılmıştır. [37]

5.4.3. Toprak Kabiliyeti

Alanda Dalyan' ın ve yakın çevresindeki alan, tarımsal niteliği bulunmayan bir bölgedir. Bunun yanında alanın batısında 1. sınıf tarım toprakları (killi) bulunmaktadır. Daha gerilere doğru (Balçova' ya doğru) toprağın kabiliyeti 4. ve 7. sınıflara düşmektedir. [37]

5.4.4. Bitki Örtüsü

Dalyan ve çevresi mera ve sazlık alan olup daha batıda ve güneyde sebze, mandalina, çiçek, zeytin bahçeleri ile sebze ve çiçek seraları bulunmaktadır. [37]

5.4.5. Deprem Durumu

Çalışma alanı ve dolayısıyla İzmir' in tümü fiilen Türkiye deprem bölgeleri arasında 1. derece deprem bölgesi içerisinde yer almaktadır. İzmir hinterlandında olan depremler burada da aynen kendisini göstermekle birlikte çalışma alanının çevresinde bulunan alanın büyük bir kısmının yapılaşmamış olmasından dolayı bu bölgede şimdiye kadar depremden can ve mal kaybı olmadığı tespit edilmiştir. [37]

5.4.6. Hidrografi ve Taşkınlar

Alüvyal ovada yer altı suyu satıha oldukça yakındır. Toprak örtüsünün su geçirgenliği oldukça yüksek olmasına karşın yer altı suyunda yüzeye yakınlığı nedeni ile hemen hemen sıfır eğimdeki bu alanda yoğun yağışlar da yer yer geçici su birikintileri görülmektedir.

Batıdaki Ilıca Deresi boyunca suların erozyonlardan ötürü dik şevlerde çökme tehlikesi vardır. Bu nedenle Ilıca Deresi kıyılarının ıslahı için gerekli tedbirlerin alınması şarttır. [37]

5.4.7. İklim

Çalışma alanının İzmir kenti içinde yer almasından dolayı, alanda İzmir' in genel iklimsel özellikleri hüküm sürmektedir. Uzun süren bol güneşli kurak yazlar ile bol yağışlı, serin kışların hakim olduğu Akdeniz iklim özelliklerine sahip olan İzmir' deki 30 yıllık ortalama sıcaklık ve yağış değerleri şöyledir [38]:

- * Sıcaklık Durumu (Tablo 5.1):

Tablo 5.1. İzmir ili ortalama sıcaklık değerleri.

	DÖNEM	DERECE (C°)
Yıllık Ortalama Sıcaklık	-	17,5
En Yüksek Sıcaklık	Ağustos	42,5
En Yüksek Sıcaklık	Ocak	8,5
En Düşük Sıcaklık	Ağustos	11,5
En Düşük Sıcaklık	Ocak	-,2

- * Yağış Durumu :

İzmir ilinin yıllık, aylık ortalama yağışlarını ve en çok günlük yağışlarını gösteren Tablo 5.2 ile yıllık yağış toplamının mevsimlere göre dağılımı gösteren Tablo 5.3 bir sonraki sayfada verilmiştir.

Tablo 5.2. İzmir ili yağış durumu.

	DÖNEM	MİKTAR (mm)
Yıllık Ortalama Yağış	-	693,2
Aylık Ortalama Yağış	Ağustos	2,5
Aylık Ortalama Yağış	Ocak	141,2
Günlük En Çok Yağış	Ekim	181,1
Günlük En Çok Yağış	Ağustos	9,3

Tablo 5.3. Yıllık Yağış Toplamının Mevsimlere Dağılımı.

MEVSİM	YÜZDE (%)
İlkbahar	22
Yaz	2
Sonbahar	21
Kış	55

* Nem (Tablo 5.4):

Tablo 5.4. İzmir ili nispi nem ortalamaları.

	DÖNEM	YÜZDE (%)
Nispi Nem Ortalaması	Ağustos	49
Nispi Nem Ortalaması	Ocak	72

* Güneşlenme Durumu (Tablo 5.5), (Tablo 5.6):

Tablo 5.5. İzmir ili yıllık ortalama açık ve kapalı günler sayısı.

	GÜN SAYISI
Yıllık Ortalama Açık Günler Sayısı	146,4
Yıllık Ortalama Kapalı Günler Sayısı	56,8

Tablo 5.6. İzmir ili günlük ortalama güneşlenme müddeti.

	DÖNEM	SAAT
Günlük Ortalama Güneşlenme Müddeti	Ağustos	12,3
Günlük Ortalama Güneşlenme Müddeti	Ocak	3,0

* Hakim Rüzgar Yönleri (Tablo 5.7):

Tablo 5.7. İzmir ili aylara göre hakim rüzgar yönleri.

HAKİM RÜZGAR YÖNÜ	AYLAR
GD (Güneydoğu)	Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Ekim, Kasım, Aralık
B (Batı)	Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül

5.5. Araştırma Alanının Yakın Çevresi Arazi Kullanımı

5.5.1. Alana Ulaşım Durumu

İnciraltı Rekreatyon Alanı İnciraltı yolu ile İzmir-Çeşme karayoluna ve Balçova'ya bağlanmaktadır. Alanın İzmir-Çeşme otoyolu ile olan bağlantısı alanın önemli bir aksta yer almasını sağlamaktadır. Eskiden bu yol tek bağlantı iken şu anda asıl yoğun olarak kullanılan Mustafa Kemal Sahil Bulvarı İnciraltı'na doğudan bir bağlantı sağlamaktadır. Ayrıca doğu kıyısında bulunan Üçkuyular arabalı vapur iskelesi de alan için önemli bir ulaşım bağlantısı niteliğindedir. [25, 53]

5.5.2. Mülkiyet Dokesu

İnciraltı Rekreatyon Alanı'nın mülkiyeti dolgu alan olduğundan dolayı Hazine'ye aittir. Alandaki otoparkların ve diğer işletmelerin sorumluluğu ise Belediye'ye aittir.

5.5.3. Dalyan'ın Yapısı

İnciraltı Dalyan'ı doğal bir dalyandır. Dalyan içi deniz derinliği 0,8 ile 1 m. arasında değişmektedir. Dalyan kolları yer yer deniz seviyesi altında yer almaktadır. Dalyan Şekil 5.3 ve 5.4' de görülmektedir. Dalyan ve çevresi İzmir Körfezi'nin genel sorunu olan deniz kirliliğinden nasibini almaktadır. Özellikle Dalyan içindeki deniz hayvan ve mikroorganizmaları fiziksel olarak yok olmuştur.

İzmir Körfezi'nde iç kısımlarda kirlenme nedeniyle oksijen konsantrasyonları azalmış, bu nedenle de daha önce bu kısımlarda deniz yıldızları, balıklar ve deniz bitkileri yavaş yavaş yok olmuş ya da körfezin dışına göçmüşlerdir.

Şekil 5.3. İnciraltı-Dalyan

Şekil 5.4. İnciraltı-Dalyan.

Deniz Bilimleri Enstitüsü 1989 yılındaki raporlarına göre mevcut kıyı çizgisinin kararsız bir yapıya sahip olduğu belirtilmiştir. Gözlenen kirlenme ve denizin sığ olması nedeni ile anılan bölgede herhangi bir su ürünü potansiyeli söz konusu değildir. [39]

5.6. İnciraltı Rekreasyon Alanının Plan Kararlarının Açıklanması

5.6.1. 1/5000 Nazım İmar Planı Kararları

İzmir ili İnciraltı – Bahçelerarası – Narlıdere kesiminde İzmir Büyükşehir Belediyesi’nce 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı çalışması yapılmış ve 2.3.1999 tarihinde İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi’nde kabul edilerek ilgili Bakanlıklara iletilmiştir.

Planlama yapılan bölge İzmir Çeşme Otoyolu ile deniz arasında ve Üçkuyular Arabalı Vapur İskelesi ile Sahilevleri arasında kalan toplam 441 hektarlık bir alandır. Plan raporunda Konak ve Alsancak bölgesinin yoğun dokusuna alternatif, yeni bir “Metropolitan Aktivite Merkezi” aday bölge olarak bu alan tariflenmektedir.

İzmir Metropolitan kent bütününde imar sınırları belirli olan İnciraltı bölgesinde oluşturulacak yeni imar planı ve kararları İzmir Metropolitan alan bütününe esastan etkileyecek bir gelişmedir. Bu nedenle bölgenin 1/5000’lik planda noktasal değişiklik olarak ele alınması eksiktir ve yanlıştır. Kentin bu bölgesinde, Metropolitan Aktivite Merkezi olarak gelişmesini hedefleyen ana karar İzmir Nazım Planı’nın revizyonunu gerektirir. Çünkü İzmir kent bütünü Nazım Plan ölçeği 1/25.000’dir. Yapılan plan çalışması ise noktasal 1/5000’lik değişikliktir. Nazım Plan revizyonu ise bütün veriler derlenerek ilgili Bakanlığa iletilip Danışma Kurulu yöntemi ile yapılması gereken esaslı bir çalışmadır. Burada ise temel bulgu ve saptamalar belirlenmeden ele alındığı için yetersiz ve eksik bir planlama çalışması yürütülmüştür.

İnciraltı-Dalyan Rekreasyon Alanı genel itibarıyla mevcut istek, talep ve ihtiyaçların bir bölümünü karşılayacak kapasitede ve tüm kent halkının yararlanabileceği ölçüde ele alınmaya çalışılmıştır. Alanda bugün özellikle kentte olması gereken ve eksik fonksiyonların yer almasına dikkat edilmiştir. Toplam rekreasyon alanı için yaklaşık 70 hektarlık bir alan ayrılmıştır.

Alanın yüklendiği işlev bakımından ulaşım ve trafik sirkülasyonunun önemli bir husus olduğu açıktır. Bu amaçla yolların dereceleri ve kademelenmeleri en uygun şekilde yapılmaya çalışılmıştır. Alanda yollar dört tipte görülmektedir. İnciraltı Rekreasyon Alanında birinci derece yol olarak Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı' nın devamı şeklinde konumlanan 30 m.' lik yol yer almaktadır (Şekil 5.5). Bu yol denizin gerisinden batıdaki Askeri Alanın altından devam ederek Ilıcaların sonunda Çeşme-İzmir otoyoluna ve doğuda da iskele önünden otoyola bağlanmaktadır.

Şekil 5.5. İnciraltı' nda Mustafa Kemal Paşa Bulvarı' nın devamı şeklinde konumlanan 1. derece yol.

Tasarım alanının içine hizmet verecek ikinci derece yol birinci derecedeki yola bağlanmıştır. Yine ikinci derece yola bağlı olarak üçüncü derece yol da alan trafiğini düzenleyici ve fonksiyonların servis alacağı bir yol olarak düzenlenmiştir. Araç yollarının dışında fonksiyonlar arasında ve kıyı bandı ile ilişkilendirilmiş yaya aksları düzenlenmiştir. Yaya yollarında aynı zamanda bisiklet yolu kullanımı da yer almıştır. Alanda araç yolları için ayrılan alan yaklaşık 10 hektardır.

Alanda otopark sorunu her fonksiyonun kendi parseli içinde çözümlenmiş ve otopark sayısı bu alanların kullanım kapasitelerine uygun olarak saptanmıştır.

İzmir Büyük Şehir Belediyesi Gençlik Parkı Alanı adıyla geçen İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın 1/5000 Nazım İmar Planı notları şu şekildedir :

- 1- 3830 sayılı kanun ile değişik 3621 sayılı “Kıyı Kanunu ve İlgili Yönetmelik” hükümleri geçerlidir. Dolgu alanı onama sınırı içerisinde Kıyı Kanunu’ nun 6. maddesi ve 30.2.1994 gün ve 21890 sayılı resmi gazetede “Kıyı Kanunu’ nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin Bazı Maddelerinin değiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik” in 4. maddesinde belirtilen yapı ve tesislerin dışında herhangi bir yapılaşmaya izin verilmeyecektir. Ancak mevcut Dalyan’ ın Çevre Bakanlığı’ nın 30.2.1998 günündeki yazısında belirtildiği üzere “Çakalburnu Dalyan Gölünün ekolojik karakterinin bozulmadan korunması ve geliştirilmesine yönelik tedbirlere riayet edilmesi” gerektiği hükmünün bulunması nedeniyle 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarında getirilecek kullanımlara dönük yapı ve tesislerin inşa ve konumlandırılmasında bu durumun dikkate alınarak değerlendirilmesi ve belirlenmesi gerekmektedir.
- 2- Uygulama aşamasında başlamak üzere can, mal ve yangın için emniyet sistemleri kurulacak ve gerçekleştirilecektir.
- 3- Bu plana göre yapılacak her türlü fonksiyon için dolgu sırasında dolgu malzemelerinin çeşitli etkenlerle deniz içine yayılmak suretiyle sığlaşmaya ve kirliliğe sebebiyet vermemesi amacıyla öncelikle anroşman ve beton perde gibi yapısal önlemler alınacaktır.
- 4- İnşaat ve işletme dönemlerinde çevre değerlerinin korunması açısından 2872 sayılı “Çevre Kanunu” na istinaden çıkarılan 2.11.1986 gün ve 19269 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan “Hava Kalitesinin Korunması”, 4.09.1988 gün ve 19919 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan “Su Kirliliği Kontrolü”, 14.03.1991 gün ve 20814 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan “Katı Atıkların Kontrolü”, 11.12.1986 gün ve 19308 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan “Gürültü Kontrolü” yönetmeliklerinde belirtilen tüm hususlara uyulacaktır.

5- Uygulama projeleri ve inşaat işlemleri ile ilgili Ulaştırma Bakanlığı' nın (Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü) uygun görüşü alınmadan uygulama yapılamaz. Ayrıca inşaat adı geçen Genel Müdürlük denetiminde gerçekleştirilecektir.

5.6.2. 1/1000 İmar Planının Açıklanması

1/5000 nazım plan kararlarından yola çıkarak 1/1000 ölçekte imar planı hazırlanmıştır. 1/1000 ölçekli yerleşim planının yapıldığı toplam alan 3.125.000 m²' dir. Alanın sınırları doğuda Üçkuyular iskelesinden başlamakta, batıda Sahil Evleri konutları ile sınırlanmaktadır. Kuzeyde İzmir Körfezi ve güneyde de Mustafa Kemal Paşa Sahil Bulvarı' nın devamı niteliğindeki 30 m.' lik yol bulunmaktadır.

Öncelikle genel ilke olarak bu alanın insanların dinlenme, eğlenme ve boş zamanlarını ve tatillerini değerlendirme ihtiyaçlarını gidereceği fonksiyonel açıdan kullanımı yüksek, çeşitli yaş ve sosyal gruptaki kişilere hitap edebilecek, ulaşımı kolay ve insani değerlere uygun bir alan olması düşüncesinden yola çıkılmıştır.

1/1000 İzmir Büyük Şehir Belediyesi İnciraltı Rekreasyon Alanı Gençlik Parkı İmar Planı' nda içinde maksimum emsal değeri (E_{max}) 0,03 ve maksimum yükseklik (H_{max}) 5,50 m. olarak belirlenmiştir. 1/1000 imar planında rekreasyon alanı olarak ayrılan alanda park, çocuk bahçesi, spor alanları ile açık alan ağırlıklı olmak üzere takılıp sökülebilir elemanlarla inşa edilen ; lokanta gazino, çay bahçesi, sergi üniteleri ve idari binaları içeren fuar, piknik eğlence sahaları yapılmasına izin verilmiştir. Park alanı olarak ayrılan kısımlarda ise hiçbir yapılaşmaya izin verilmemiştir.

Bütün bunların yanı sıra yat limanı ile birlikte Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü ve Karakol alanda mevcut bulunmaktadır. Hazırlanan 1/1000 İmar Planı' nda bu alanlar korunmuştur.

1/1000 İzmir Büyük Şehir Belediyesi İnciraltı Rekreasyon Alanı Gençlik Parkı İmar Planı' nın plan notları şu şekildedir :

- 1- 3830 sayılı kanun ile değişik 3621 sayılı “Kıyı Kanunu ve İlgili Yönetmelik” hükümleri geçerlidir. Dolgu alanı onama sınırı içerisinde Kıyı Kanunu’ nun 6. maddesi ve 30.2.1994 gün ve 21890 sayılı resmi gazetede “Kıyı Kanunu’ nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin Bazı Maddelerinin değiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik” in 4. ve 14. maddelerinde belirtilen yapı ve tesislerin dışında herhangi bir yapılaşmaya izin verilmeyecektir.
- 2- Uygulama aşamasında başlamak üzere can, mal ve yangın için emniyet sistemleri kurulacak ve gerçekleştirilecektir.
- 3- Bu plana göre yapılacak her türlü fonksiyon için dolgu sırasında dolgu malzemelerinin çeşitli etkenlerle deniz içine yayılmak suretiyle sığlaşmaya ve kirliliğe sebebiyet vermemesi amacıyla öncelikle anroşman ve beton perde gibi yapısal önlemler alınacaktır.
- 4- İnşaat ve işletme dönemlerinde çevre değerlerinin korunması açısından 2872 sayılı “Çevre Kanunu” na istinaden çıkarılan 2.11.1986 gün ve 19269 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan “Hava Kalitesinin Korunması”, 4.09.1988 gün ve 19919 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan “Su Kirliliği Kontrolü”, 14.03.1991 gün ve 20814 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan “Katı Atıkların Kontrolü”, 11.12.1986 gün ve 19308 sayılı Resmi Gazete’ de yayınlanan “Gürültü Kontrolü” yönetmeliklerinde belirtilen tüm hususlara uyulacaktır.
- 5- Bu plan vaziyet planı ile birlikte bir bütündür.

1/1000 düzenleme paftaları iki etap halinde hazırlanan alan doldurulduktan sonra birinci etabının uygulanmasına 1993 yılında başlanmıştır ve 1998 yılında kullanıma açılmıştır. Balçova-İnciraltı Rekreasyon Alanı, Nisan 1998 tarihinde alan düzenlemesi ve yeşillendirme çalışmaları Büyükşehir Belediyesi tarafından İzelman Şirketine verilmiştir. Gençlik Merkezi’ nde Nisan 1998 tarihinde otopark faaliyetlerini yürütmek üzere İzelman tarafından işletilmeye başlanan merkezde temizlik, oyuncaklar, Türkiye, deniz bisikletleri, tuvalet, mini hayvanat bahçesi, spor sahaları, güvenlik, park, bahçeler ve piknik alanları işletmeciliği 74 personelle yürütölmüştür. 1999 yılında İnciraltı

Gençlik Merkezi' nde İzelman tarafından yaptırılan botanik bahçesi, fiskiye, Türkevi, gayzer, zıplayan sular Büyükşehir Belediyesi' ne verilmiştir. Ayrıca İnciraltı' nda anfi-tiyatro inşa edilmiştir. Şu anda İnciraltı' nda Otopark İşletmeciliği, Deniz Bisikletleri İşletmeciliği faaliyetleri devam etmektedir.

İkinci etabının uygulanmasına, imar planı hazırlanıp onaylandıktan sonra sit alanı ilan edilmesiyle hala başlanamamıştır. Eskiden bataklık ve sazlık bir alan olması ve burada kuşların bulunması sebebiyle birinci derece doğal sit alanı ilan edilen bu alan için yeniden İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından koruma amaçlı imar planı hazırlanması öngörülmüştür. Fakat doğal sit alanı kapsamı içine giren İnciraltı' nın diğer kısımlarında arazisi bulunan halkın açtığı dava üzerine birinci derece doğal sit kararı mahkeme tarafından iptal edilmiştir. Ancak İzmirliilerin büyük bir bölümünün, İnciraltı' nın Milli Park ilan edilmesini istediği İzmir' in yerel gazete haberlerinden anlaşılmaktadır.

Dolgusu yapılmış fakat düzenlenmesine başlanmamış olan ikinci etabın fotoğrafları Şekil 5.6 ve Şekil 5.7' de verilmiştir. İkinci etap, yat limanı ile birinci etap arasında, Dalyan ise birinci etap ile İkinci etap arasındaki bir alanda yer almaktadır.

Şekil 5.6. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın dolgusu yapılmış olan 2. Etabı.

Şekil 5.7. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın dolgusu yapılmış olan 2. Etabı.

5.1. İnciraltı Rekreasyon Alanının Mekansal Tasarımı ve Alandaki Mimari Elemanlar

5.7.1. Mekansal Tasarım

Planlama alanı yaklaşık 3.125.000 m² olup alt yapı tesisleri ileride yapılması düşünülen metro çalışmasına göre düzenlemeler yapılmıştır.

Planlama bölgesinde yat limanı ve yat limanıyla ilgili liman tesisleri, konaklama tesisleri, marina hizmet alanı, çocuk oyun alanları, anfi tiyatro, alışveriş merkezleri düzenleme çalışmaları yapılmaktadır. Yat limanının yanı sıra Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü, Tarım Bakanlığı Su Ürünleri Tesisi ve Balık Halinin bulunduğu bölümde büyük bir otopark alanının varlığı da önemli yer tutar.

2000 yılında İzmir' de yapılması düşünülen EXPO fuarı için İnciraltı seçilmiş ve burada pavyon parselleri ayrılmıştır. [17, 19]

Rekreasyon alanında yoğun yeşil alanlara özellikle önem verilmiş olup, bu alanlar spor aktiviteleri, kültür aktiviteleri ve eğlence mekanları ile desteklenmiştir. Ayrıca; Atlı Spor Kulübü için büyük bir yer ayrılmış ve bu alanın yanına Serüven Bahçesi ile Lunapark yapılması düşünülmüştür. Rekreasyon ve marina alanının kesişme noktasında da aktif yeşil alanlara yer verilmiştir. [17, 19]

Birinci etap çalışması alanda mevcut olan balık hali ve Tarım Bakanlığı Su Ürünleri Tesislerinin alandan kaldırılması ile meydana gelen kısımdan başlamıştır. Birinci etaba ait ana birimler şu şekildedir [17, 21] :

- * Botanik Bahçesi: Bu mekana ait birimler eğitsel, görsel ve ticari amaçlarla oluşturulmuşlardır. (Tablo 5.8)

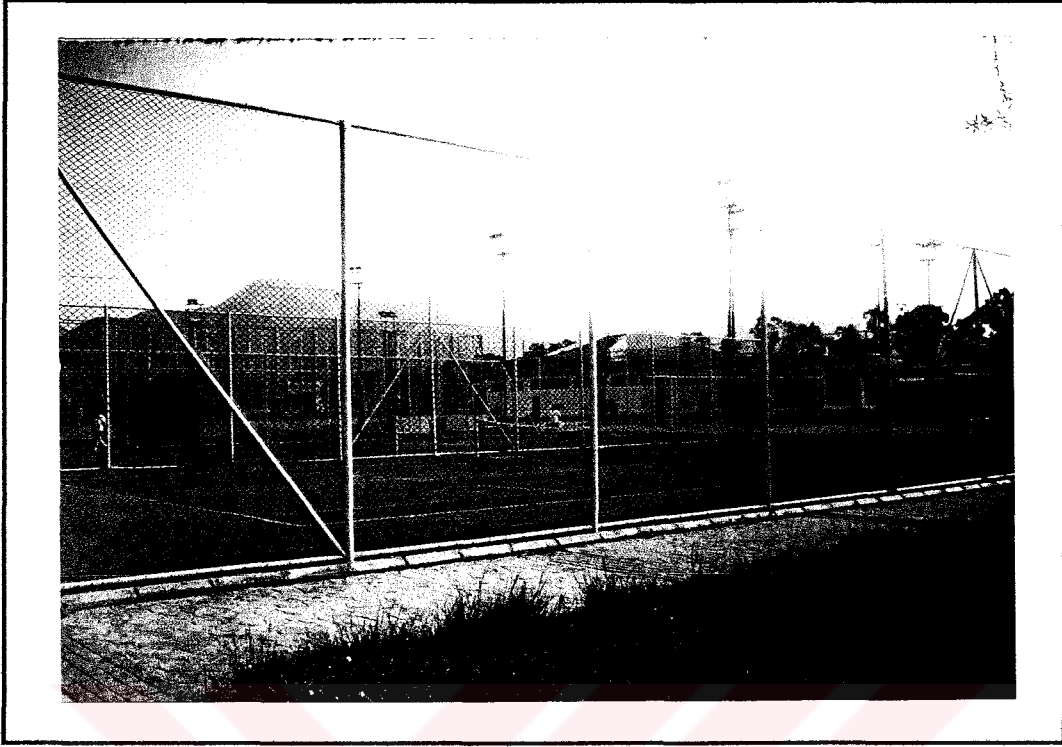
Tablo 5.8. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda botanik bahçesine ait birimler ve alanları.

BOTANİK BAHÇESİNE AİT BİRİMLER	ALAN (m ²)
1 adet sera	612
1 adet çiçek satış birimi	600
1 adet oturma birimi	600
Sirkülasyon sistemi ve bitkisel alan	9500
TOPLAM	11.312

- * Gösteri ve Spor Merkezi (Tablo 5.9), (Şekil 5.8):

Tablo 5.9. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda gösteri ve spor merkezine ait birimler ve alanları

GÖSTERİ VE SPOR MERKEZİNİ OLUŞTURAN BİRİMLER	ALAN (m ²)
1 adet açık hava tiyatrosu	1660
1 adet mini futbol sahası	1104
1 adet squash	480
2 adet tenis kortu	1088' er
1 adet basketbol sahası	482,8
1 adet voleybol sahası	360
1 adet plaj voleybolu sahası	180
1 adet oyun alanı	961,625
Sirkülasyon sistemi ve bitkisel alan için ayrılan kısım	8430,575
TOPLAM	15835

Şekil 5.8. Spor tesislerinden bir görünüş.

Şekil 5.9. Spor tesislerinden bir görünüş.

Spor merkezinin batısında aşağıdaki birimlerden oluşan pasif rekreasyon alanı tahsis edilmiştir (Tablo 5.10.), (Şekil 5.10, 5.11 ve 5.12) :

Tablo 5.10. Spor merkezinin batısındaki birimler ve alanları.

BİRİMLER	ALAN (m ²)
2 adet kafe	150' er
1 adet otopark	306,25
2 adet kaya bahçesi ve süs havuzu	250' er
Açık yeşil alan	1843,75
TOPLAM	2950

- * Gençlik Merkezi: Bu mekana ait birimler sanatsal ve eğitsel amaçlarla oluşturulmuştur. (Tablo .11)

Tablo 5.11. İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda gençlik merkezine ait birimler ve alanları.

GENÇLİK MERKEZİNİ OLUŞTURAN BİRİMLER	ALAN (m ²)
1 adet zihinsel oyunlar birimi	1400
1 adet satış ve sergi birimi	560,5
1 adet kafeterya	594
2 adet kitap okuma parkı	1050' şer
1 adet müzik ve tiyatro birimi	400
1 adet amatör gençlik kulübü	200
Sirkülasyon ve bitkisel alan için ayrılan bölüm	18985
TOPLAM ALAN	24040

Gençlik merkezinin batısında bulunan birimler (Tablo 5.12) :

Tablo 5.12. Gençlik merkezinin batısındaki birimler ve alanları.

BİRİMLER	ALAN (m ²)
1 adet oturma birimi	795
1 adet bitkisel alan	3130
1 adet 20 otoluk otopark (gençlik merkezinin kuzeydoğusunda)	337,5
1 adet 20 otoluk otopark (gençlik merkezinin kuzeybatısında)	337,5
TOPLAM	4600

- * Görsel Bilim Merkezi: Bu mekana ait birimler uzay bilimlerine yönelik sergi ve gösteri amacıyla oluşturulmuştur. (Tablo 5.13)

Tablo 5.13. İzmir İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda görsel bilim merkezine ait birimler ve alanları.

GÖRSEL BİLİM MERKEZİNİ OLUŞTURAN BİRİMLER	ALAN (m ²)
1 adet sergi binası	550
1 adet planeteryum	3400
1 adet 2 bina arasında 40 otoluk otopark	1237,5
TOPLAM	5187,5

* :Türk Bahçesi (Tablo 5.14):

Tablo 5.14. İzmir İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda Türk bahçesine ait birimler ve alanları.

TÜRK BAHÇESİNİ OLUŞTURAN BİRİMLER	ALAN (m ²)
2 adet kamelya	100'er
1 adet sergi birimi	760
2 adet oturma birimi	315'er
1 adet çocuk oyun alanı	1418
Sirkülasyon ve bitkisel alan için ayrılan bölüm	12322
TOPLAM	15540

Alanın güneydoğusunda 862,5 m² lik bir otopark bulunmaktadır.

- * Tören Alanı (Şekil 5.13): Yaklaşık 1600 kişiye hizmet verebilen 6350m² lik alan daire şeklinde olup etrafındaki yeşil alanlarla birlikte; toplam= 18050 m² dir.
- * Sahil Mekanları: Genişliği 67,5 ile 37,5 arasında değişen sahil boyunca devam eden mekanlardır. Ayrıca genişliği 2 m olan ve sahil boyunca devam eden bisiklet yolu da bulunmaktadır. (Tablo 5.15)

Tablo 5.15. İzmir İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda sahil mekanına ait birimler ve alanları.

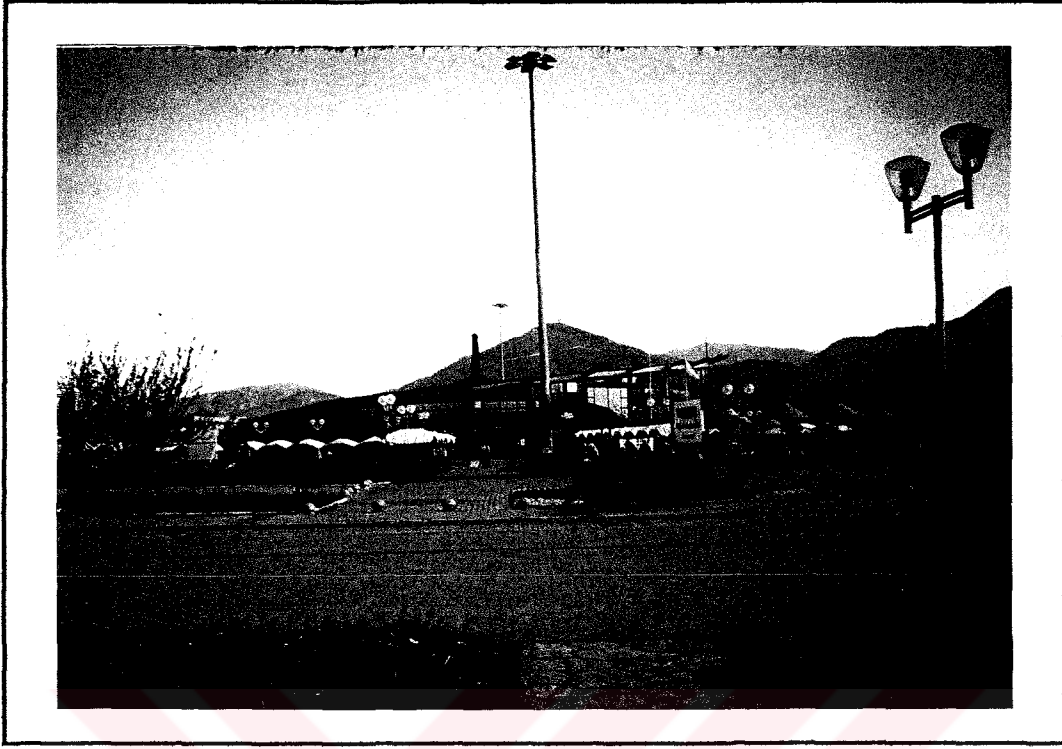
SAHİL MEKANLARINI OLUŞTURAN BİRİMLER	ALAN (m ²)
1 adet paten sahası	787
1 adet çocuk oyun alanı	500
2 adet otopark	675'er
34 adet oturma birimi	22'şer
1 adet havuz	4226
2 adet heykel alanı	375
TOPLAM ALAN	7986

Şekil 5.10. Kaya bahçelerinden örnek.

Şekil 5.11. Kaya bahçelerinden örnek.

Şekil 5.12. Alandaki kafelere örnek.

Şekil 5.13. Tören Alanı.

5.7.2. Mimari Elemanlar

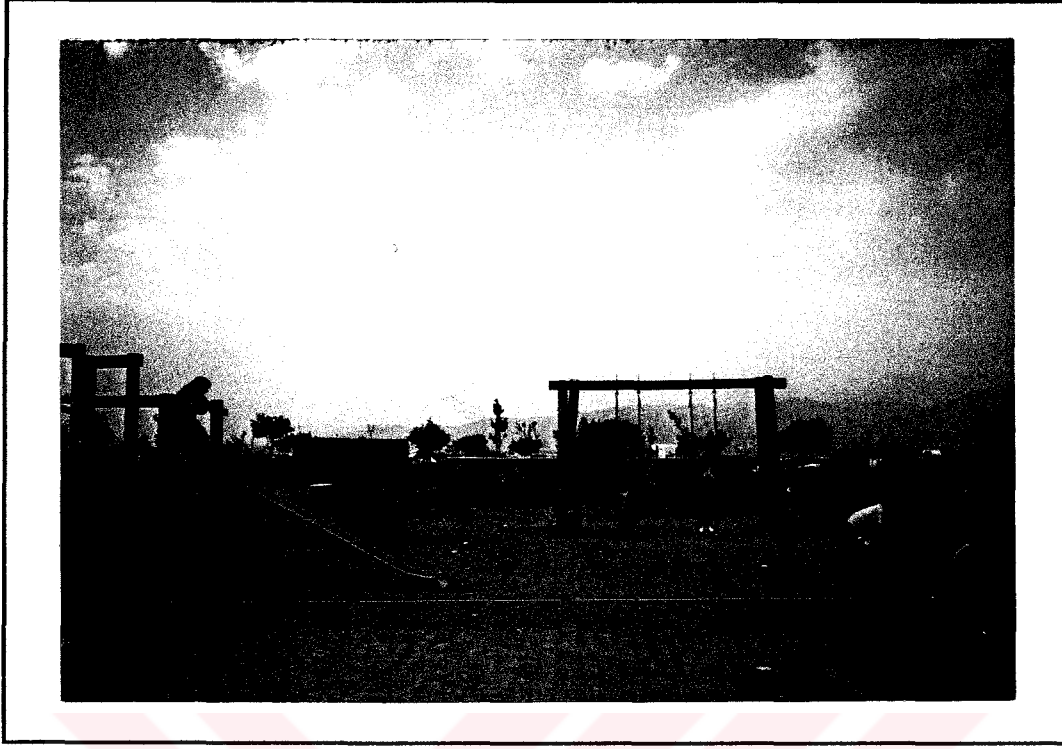
İnciraltı'nda denizden doldurularak kazanılan ve rekreasyon amaçla düzenlenen dolgu alanının birinci etabı 1998 yılında kullanıma açılmıştır. İkinci etap da ise bölgenin dolgusu yapıldıktan sonra birinci derece doğal sit alanı ilan edilmesi, daha sonra da bu kararın mahkeme kararı ile iptal edilmesi ve bu alan ile ilgili tartışmaların hala sürüyor olmasından dolayı düzenleme çalışmaları başlatılamamıştır. Bu bölümde düzenlenmesi yapılarak kullanıma açılmış olan birinci etabın mimari elemanları, yapılan gözlemlerin yanı sıra fotoğraflar ile örnekler verilerek tanıtılacaktır.

* Çocuk oyun elemanlarından örnekler :

İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın sahil kesiminde (Şekil 5.14) ve belediye' ye ait Turkuaz adlı cafe-restaurantın yanında (Şekil 5.15) olmak üzere alanda iki tane mevcut çocuk oyun alanı bulunmaktadır. Bazı çocuk oyun elemanları kırılmış olduğundan kullanılmamaktadır. Ayrıca özellikle ilkbahar ve yaz aylarında hafta sonları ve bayram tatillerinde alanın yoğun olarak kullanılmasından dolayı alandaki çocuk oyun elemanları yetersiz kalmaktadır.

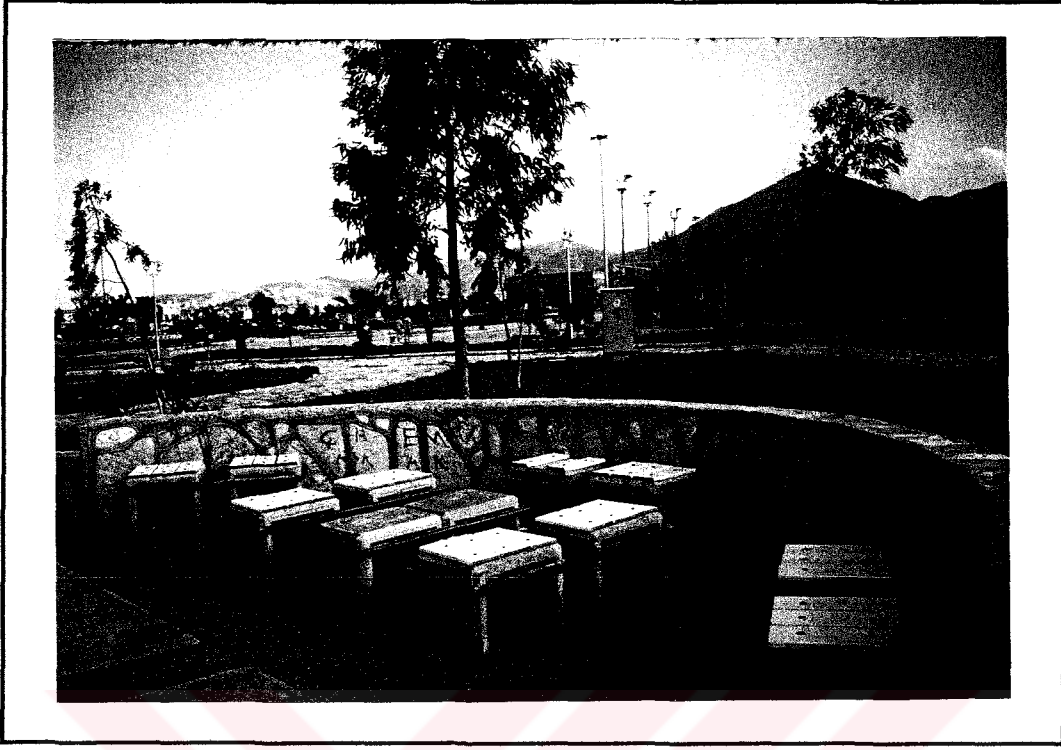
Şekil 5.14. Sahil kesiminde yer alan çocuk oyun alanındaki oyun elemanlarından örnekler.

Şekil 5.15. Turkuaz Cafe-Restaurant' ın yan tarafında yer alan çocuk oyun alanındaki oyun elemanlarından örnekler

* Oturma elemanlarından örnekler :

Alanda betondan, demirden, ahşaptan vb. den olmak üzere bir çok tipte oturma elemanına yer verilmiştir. Kafelere ait dış mekanda bulunan masalı oturma elemanları, süs havuzunun etrafında bulunan anfitiyatro tarzında üç basamaktan oluşan oturma mekanı, genelde manzaraya yani denize dönük toplu oturma grupları ve alanın belirli yerlerinde ve sahil bandında bulunan çeşitli tiplerdeki banklar parkta bulunan oturma elemanlarını oluşturmaktadır. Bunlardan bazıları bakımsızlıktan paslanmış ve kötü durumda bulunmaktadır. Ayrıca yeni düzenlenmiş bir alan olmasından dolayı alanda boylu ağaçların bulunmaması oturma elemanlarının gölgelik yerlerde olmaması olumsuz bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle pergolalar ile güneşten ve yağışlı havadan korunmuş oturma alanlarına ihtiyaç vardır. Alanda bulunan oturma elemanlarına örnekler Şekil 5.16, Şekil 5.17, Şekil 5.18, Şekil 5.19 ve Şekil 5.20 ile verilmiştir.

Şekil 5.16. Manzaraya dönük oturma elemanlarından örnek.

Şekil 5.17. Manzaraya dönük oturma elemanlarından örnek.

Şekil 5.18. Manzaraya dönük oturma elemanlarından örnek.

Şekil 5.19. Kafelere ait dış mekan oturma elemanlarından örnek..

Şekil 5.20. Süs havuzu etrafındaki oturma elemanlarından örnek.

* Döşeme kaplamalarından örnekler :

Alanda yer döşemeleri mekanın işlevlerine göre farklılık göstermektedir. Sahil yürüyüş bandında, ana yaya aksında, oturma mekanlarında, oluşturulan küçük meydancıklarda, otopark alanlarına girmek için kullanılan taşıt yollarında, kaldırımlarda vs.' de değişik döşeme kaplamaları kullanılmıştır. Şekil 5.21 ve 5. 22' da döşeme kaplamalarına örnekler gösterilmiştir. Alanda döşeme kaplamalarının insanları yönlendirici nitelikte olmadıkları göze çarpmaktadır.

Şekil 5.21. Spor alanının yanındaki taşıt yolu ve kaldırım döşeme kaplamasına örnek.

Şekil 5.22. Ana yaya aksında döşeme kaplamasına örnek.

* Oturma elamanlarından ve döşeme kaplamalarından örnekler : Burada fotoğraflar ile örnekler verilmiştir. (Şekil 5.23, Şekil 5.24, Şekil 5.25 ve Şekil 5.26)

Şekil 5.23. Bir oturma mekanında döşeme kaplaması ve oturma elemanları

Şekil 5.24. Sahil yürüyüş bandı döşeme kaplaması ve oturma elemanları.

Şekil 5.25. Bir yaya yolu döşeme kaplaması ve oturma elemanı.

Şekil 5.26. Bir kafenin dış mekanının döşeme kaplaması ve oturma elemanları.

* Aydınlatma elemanlarına örnekler :

Alanda yine farklı mekanlarda farklı aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Ss elemanı olarak kullanılan heykel alanları etrafında, bu elemanları vurgulamak için yerden aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Alandaki aydınlatma elemanlarına örnekler şekil 5.27, şekil 5.28, şekil 5.29 ve şekil 5.30 ile gösterilmiştir. Aydınlatma elemanlarının durumları oldukça iyidir.

şekil 5.27. Aydınlatma elemanlarından rnek.

Şekil 5.28. Aydınlatma elemanlarından örnek.

Şekil 5.29. Aydınlatma elemanlarından örnek.

Şekil 5.30. Yerden aydınlatma elemanlarından örnek.

* Süs elemanlarından örnekler :

Süs elemanı olarak alanın belirli yerlerinde süs havuzu, heykel alanları, anıtlar, uçak maketleri vb. bulunmaktadır. Alanda süs elemanlarına gerekli önem verilmiş, bu da alanın beğenilmesinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Heykeller yerden aydınlatma ile aydınlatılarak geceleri de hoş bir görünüm sergilemektedirler.

Türk bahçesinin içindeki Efeler Anıtı (Şekil 5. 31) ve sahil mekanında bulunan diğer heykeller (Şekil 5.32) alanın çekiciliğini artırmaktadır. Bu heykellerin yapımında genç heykeltıraşlara da fırsat tanınmıştır. Örneğin sahil mekanında bulunan 2 m. 15 cm. boyundaki Kadın Zeybek Heykeli (Şekil 5.33) İzmirli genç bir heykeltıraş (Zafer Dağdeviren) tarafından yapılmıştır.

Diğer süs elemanlarından örnek olarak çekilen fotoğraflardan bir tanesi de Şekil 5.34' de verilmiştir.

Şekil 5.31. Türk Bahçesinden Efeler Anıtı.

Şekil 5.32. Kıyı mekanında bulunan heykellere bir örnek.

Şekil 5.33. Kadın Zeybek Heykeli.

Şekil 5.34. Süs elemanlarından örnek.

Alanda bulunan süs havuzunun fiskiyeleri çalıştığı zamanlar çok güzel bir görünüm ortaya çıkmaktadır. Süs havuzunun etrafında anfitiyatro tarzında 3 basamaklı bir oturma mekanı bulunmaktadır. Ayrıca havuzun etrafında bulunan dairesel formlu yeşil alanlara mevsimlere uygun çiçekler ekilerek bu mekan daha çekici bir hale getirilmektedir. Süs havuzunun bulunduğu bu alan parkın içinde beğenilerek kullanılan mekanlardan bir tanesidir. Havuzun fiskiyeleri çalışmadığı bir zamanda çekilen fotoğrafı Şekil 5.35’ de verilmiştir.

Şekil 5.35. Süs havuzu.

* Diğer mimari elemanlardan örnekler :

Alanın bazı mekanlarında, çöp kutularının eksikliği dikkat çekmektedir. Ayrıca çöp kutuları iyi korunmadıkları için kırık ve paslanmış durumdadırlar. Bazı noktalarda da belediyeye ait büyük çöp bidonları göze çarpmaktadır. Bunlar görsel olarak olumsuz bir etki yaratmaktadır. Şekil 5.36’ da çöp kutularına bir örnek verilmiştir.

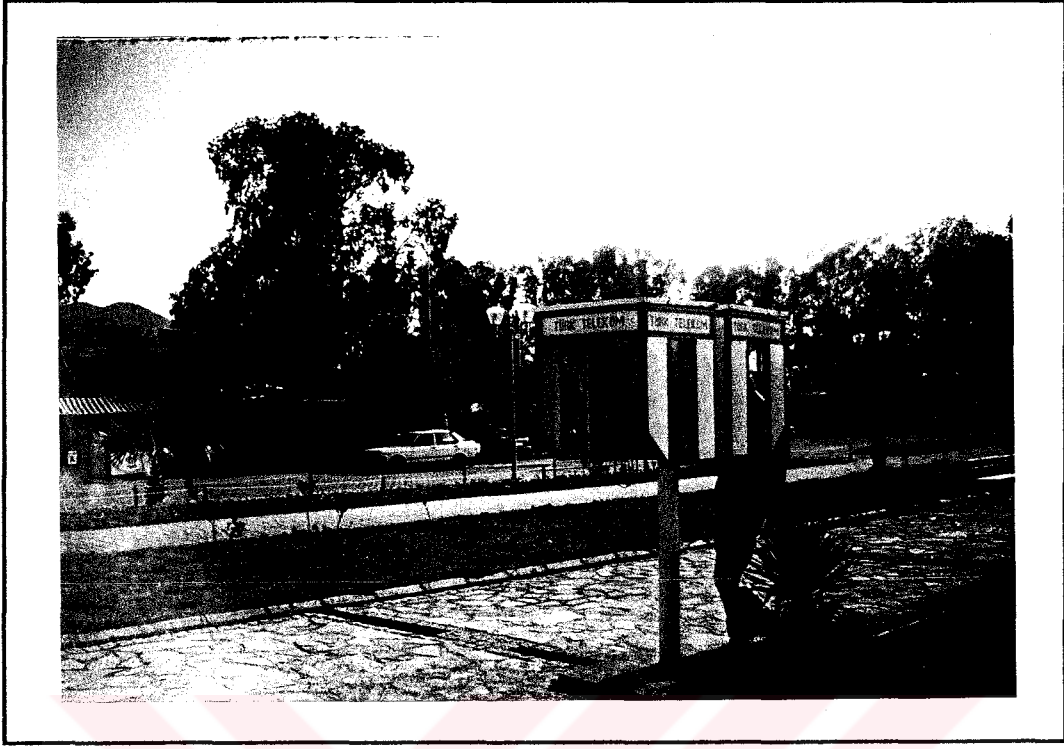
Telefon kulüpleri, alanda çok az bulunmaktadır. Böyle büyük bir parkta telefon kulübelerinin daha fazla olması kullanıcılar için yararlı olacaktır. Şekil 5.37' de telefon kulübesine bir örnek görölmektedir.

Park içinde sadece iki nokta da bulunan çeşmeler kullanılmayacak durumdadır. Çeşmelerin bazıları kırık durumda iken bazılarından ise su akmamaktadır. (Şekil 5.38)

Belediye, halkın parka olan ulaşımını kolaylaştırmak için, parkın içinden geçen bir belediye otobüsünü hizmete koymuştur. Parkın içindeki otobüs durağı Şekil 5.39' de gösterilmiştir.

Şekil 5.36. Çöp kutusuna örnek.

Şekil 5.37. Telefon kulübesine örnek.

Şekil 5.38. Çeşmeye örnek.

Şekil 5.39. Otobüs Durağı.

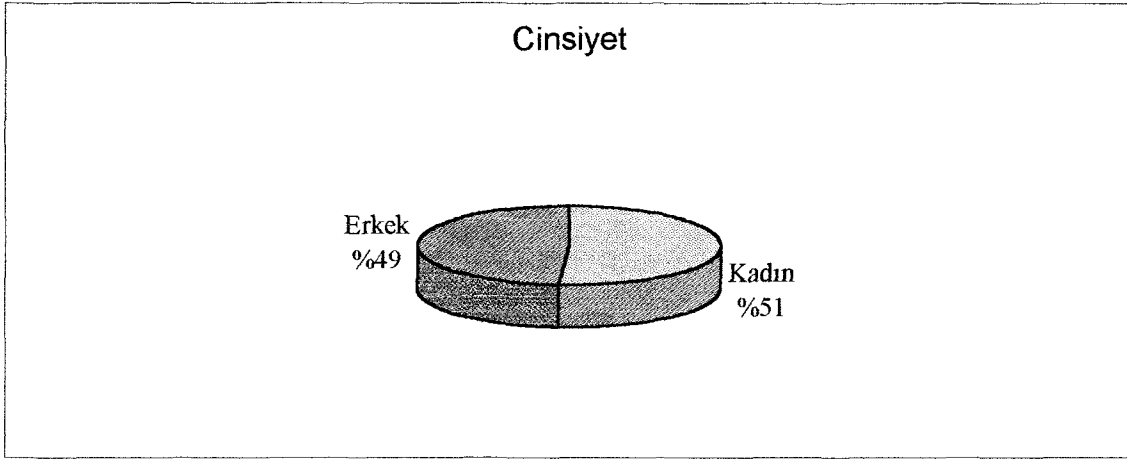
6. İNCİRALTI REKREASYON ALANI' NDA ANKET ÇALIŞMALARI

6.1. İnciraltı Rekreasyon Alanı Anket Çalışması ve Anketin Değerlendirilmesi

Yapılan tüm çalışmalara ışık tutması açısından, araştırma kapsamı içerisinde yer alan İzmir İnciraltı Rekreasyon Alanı örnek bölge seçilerek alanın konumu, sınırları, doğal yapısı, yakın çevresinin arazi kullanımı, alan ile ilgili plan kararları, alanın mekansal tasarımı çekilen fotoğraflar ve yapılan gözlemler yardımı ile bir önceki bölümde tanıtıldı. Alanın kullanıcılarının ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarını, boş zaman değerlendirme biçimlerini, bu alan ile ilgili isteklerini, memnuniyet derecelerini, eğilimlerini ve bu rekreasyon alanının kullanımı ile ilgili olguları saptamak amacı ile hazırlanan standart bir anket formu, hafta içi ve hafta sonu olmak üzere ayrı zamanlarda, kullanıcılarla yüz yüze görüşülerek ve rasgele seçim metodu kullanılarak, alanda 100 kişi üzerinde uygulandı. Kısaca bu anket çalışmasının yapılmasının amacı, rekreatif amaçla kullanılan dolgu alanlarda rekreasyon anlayışının irdelenmek istenmesidir. Bu bölümde, Microsoft Excel programının yardımı ile anket sonuçları, cevapların yüzdeleri hesaplanarak pasta grafiklerle gösterilmektedir.

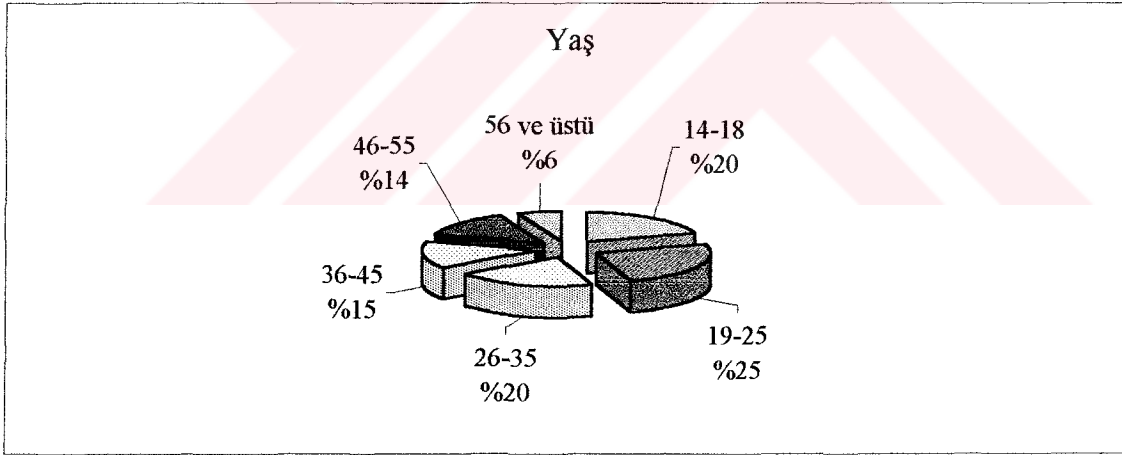
6.1.1. Anket Yapılan Kullanıcıların Kişisel Özellikleri

Alanda anket için görüşülen 100 kullanıcıdan 51' i kadın, 49' u erkekti. Parka gelen ziyaretçilerin cinsiyetlerinin yüzde dağılımını gösteren pasta grafik Şekil 6.1' de verilmiştir.

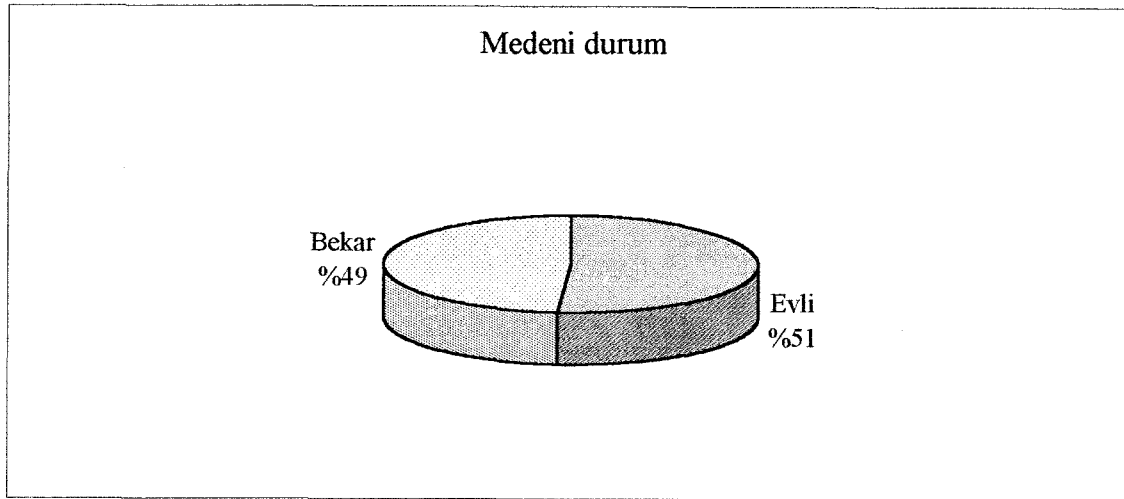
Şekil 6.1. İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların cinsiyetleri.

Parkta ziyaretçilere anket uygulanırken farklı yaş gruplarından kişiler olmasına dikkat edildi. Böylece her yaştan ziyaretçinin parktan beklentileri ve memnuniyetleri göz önünde bulundurularak, daha geniş bir perspektiften bakılmaya çalışıldı. Görüşülen kişilerin yaş dağılımı Şekil 6.2' de görülmektedir.

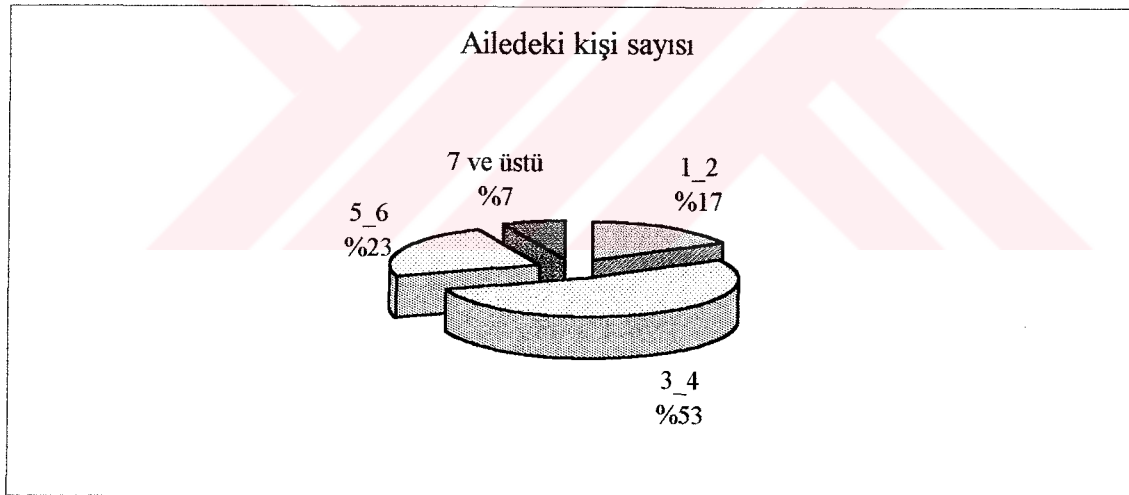
Şekil 6.2. İnciraltı Rekreatyon Alanı' nda kullanıcıların yaş grupları.

Görüşülen 100 ziyaretçiden 51' i evli ve 49' u da bekar idi. Şekil 6.3' de parka gelen ziyaretçilerin medeni durumlarını gösteren pasta grafiği bulunmaktadır.

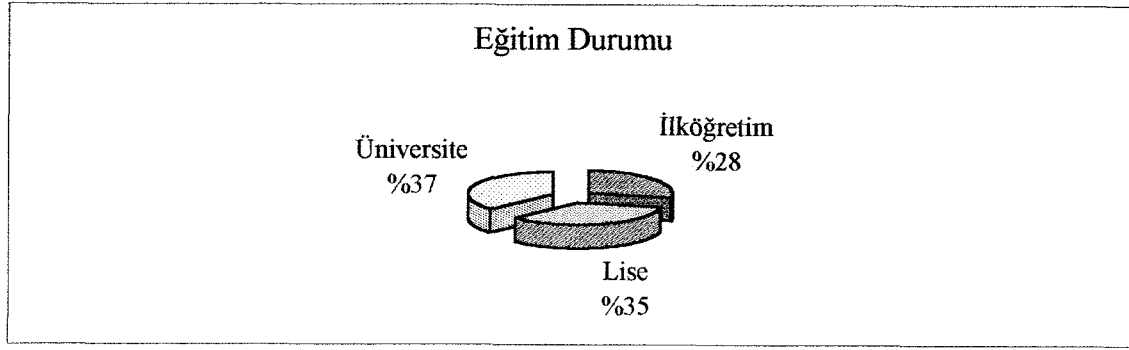
Şekil 6.3. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların medeni durumları.

Görüşülen 100 kişinin 53' ünün yaşadıkları evdeki kişi sayısının 3-4 kişi olduğu anket sonuçlarından görülmektedir. Ziyaretçilerin yaşadıkları evdeki kişi sayısının diğer dağılımları Şekil 6.4' de görülmektedir.

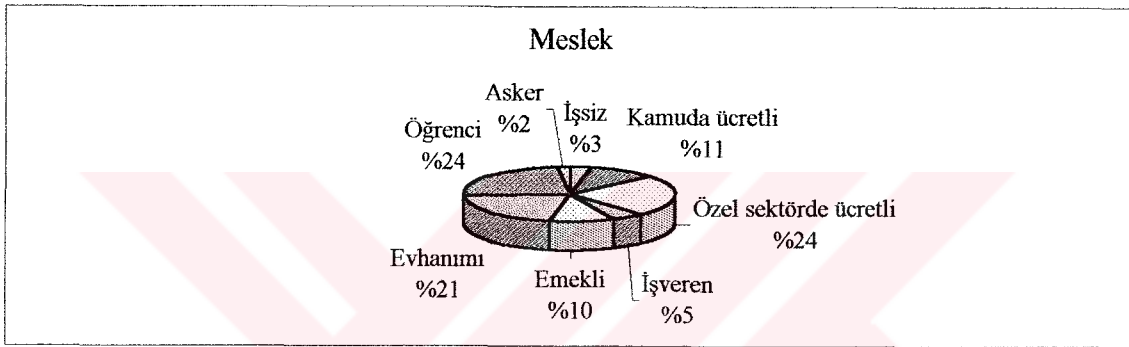
Şekil 6.4. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların yaşadıkları evde ikamet eden kişi sayısı.

İnciraltı' ndaki kullanıcıların eğitim durumlarına bakıldığı zaman 100 kişiden 37' sinin üniversite mezunu ya da öğrencisi, 35' inin lise ve 28' inin de ilköğretim olduğu görülmüştür (Şekil 6.5). Bu da alandaki kullanıcıların eğitim durumlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte ilköğretimden üniversiteye kadar her eğitim durumundan insanın alana eşit miktarda geldiği anlaşılmaktadır.

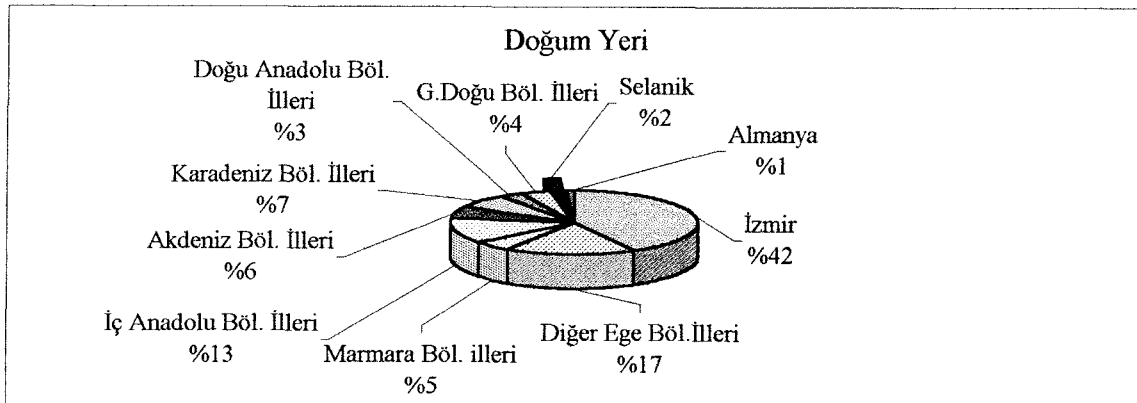
Şekil 6.5. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların eğitim durumu.

Alandaki kullanıcıların meslek dağılımını gösteren pasta grafik Şekil 6.6' dır.

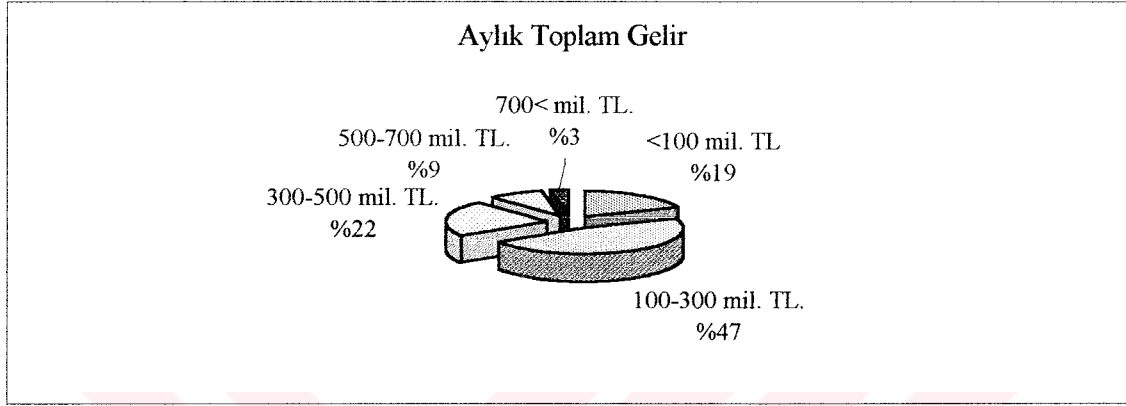
Şekil 6.6. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların meslek dağılımı.

Parkda kullanıcı olarak bulunan bu 100 kişinin 42' si İzmir'de doğmuştur. Görüşülen kişilerin doğum yerlerini gösteren pasta grafik Şekil 6.7' de verilmiştir. Grafikte tek tek illerin yazılması yerine doğum yerleri kargaşa olmaması için bölgesel olarak ele alınmıştır.

Şekil 6.7. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların doğum yerleri.

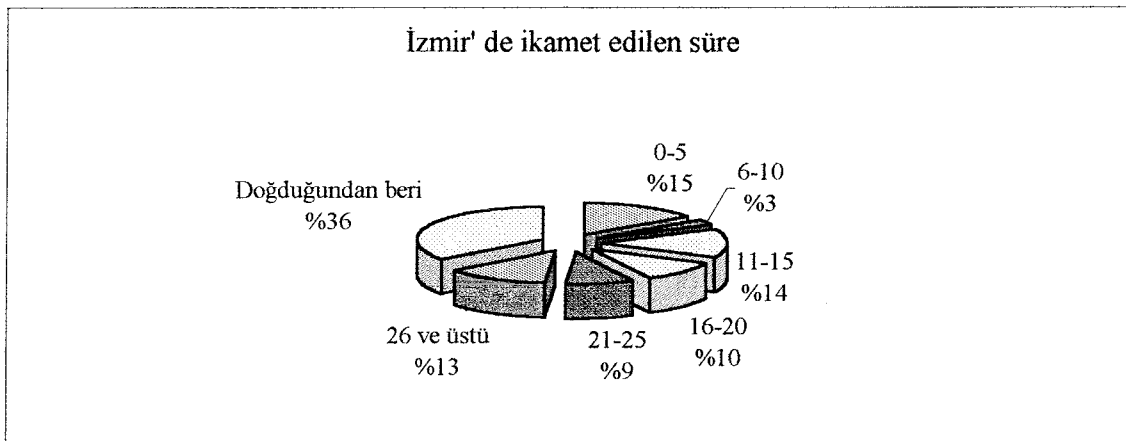
Parkın kullanıcılarının ekonomik durumlarının saptanması amacıyla sorulan “Aylık Toplam Gelir” sorusunun cevabından çıkan sonuç ise büyük çoğunlukla yani 100 kişiden 47’ sinin aylık toplam geliri 100-300 milyon lira arasındadır. Buradan anlaşıldığı gibi görüşülen kişilerin ekonomik durumu genelde orta seviyededir. Toplam aylık gelirlerinin diğer dağılımları da Şekil 6.8’ de görülmektedir.

Şekil 6.8. İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda kullanıcıların aylık toplam gelirleri.

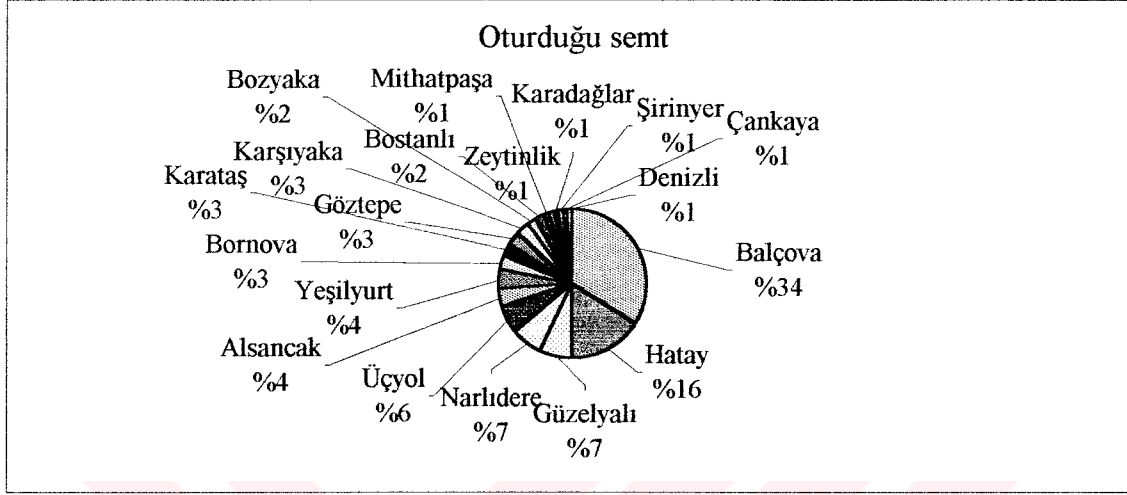
6.1.2. Parkta Kullanıcı Olarak Bulunan Bireyin Oturduğu Çevre ile İlişkileri

Bireyin oturduğu çevre ile ilişkilerine bakıldığı zaman 100 kişiden 36’ sı doğduğundan beri İzmir’ de ikamet etmektedir. Bu kullanıcılardan sadece bir kişi şehir dışından gelmiştir. Yani bu kişi Denizli ilinde ikamet etmektedir. Ziyaretçilerin İzmir’ de ikamet etme sürelerini gösteren grafik Şekil 6.9’ dadır.

Şekil 6.9. İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda kullanıcıların İzmir ilinde ikamet ettikleri süre.

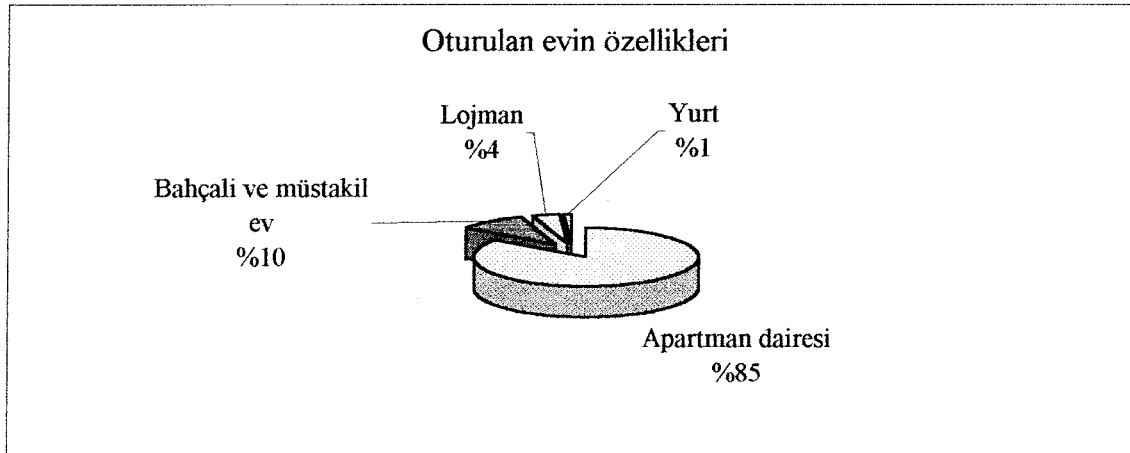
Parkta görüülen bireylerin ikamet ettikleri semt sorulduğunda ise 100 kişiden 34' ünün Balçova ilçesinden parka kullanıcı olarak geldiği görülmüştür. 16 kişi de Hatay' dan gelmektedir. Yüzdeleri azda olsa, bu sorunun sonucunda, İnciraltı Rekreasyon

Alanı'nın hemen hemen tüm ile hitap eden bir alan olduğu anlaşılmaktadır. (Şekil 6.10)

Şekil 6.10. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların oturdukları semtler.

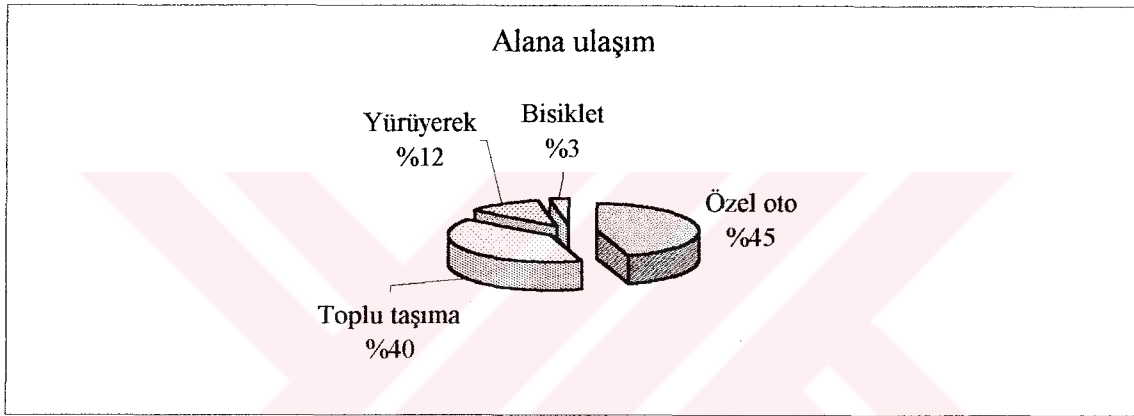
Anket sonuçlarına göre 100 kullanıcıdan 85' i apartman dairesinde oturmaktadır. 10 kişi bahçeli-müstakil evde, 4 kişi lojmanda ve 1 kişi yurttadır. (Şekil 6.11)

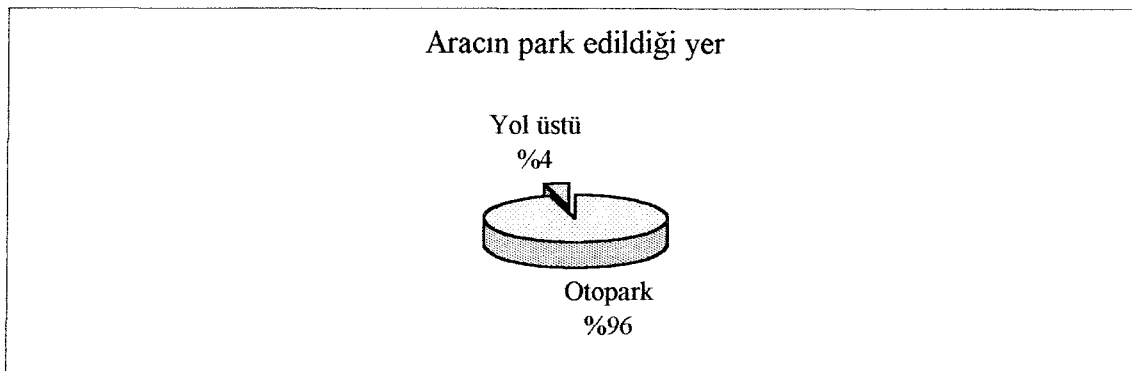
Şekil 6.11. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların oturdukları ev özellikleri.

6.1.3. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda Kullanıcı Olarak Bulunan Bireyin Alana Ulaşımı

Görüştüğümüz 100 kullanıcıdan 45' i özel oto, 40' ı toplu taşıma, 12' si yürüyerek ve 3' ü de bisiklet ile alana ulaşmıştır (Şekil 6.12). Genelde yakın semtlerde oturanlar alana toplu taşıma ile ulaşırken, daha uzak semtlerden gelen kullanıcılar alana özel otoları ile gelmişlerdir. Özel otoları ile gelen 45 kişinin 43' ü otoparka, 2' si ise yol üstüne araçlarını park etmiştir (Şekil 6.13). buradan otopark alanının kapasitesinin yeterli olduğu sonucu çıkarılabilir.

Şekil 6.12. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların alana ulaşimleri.

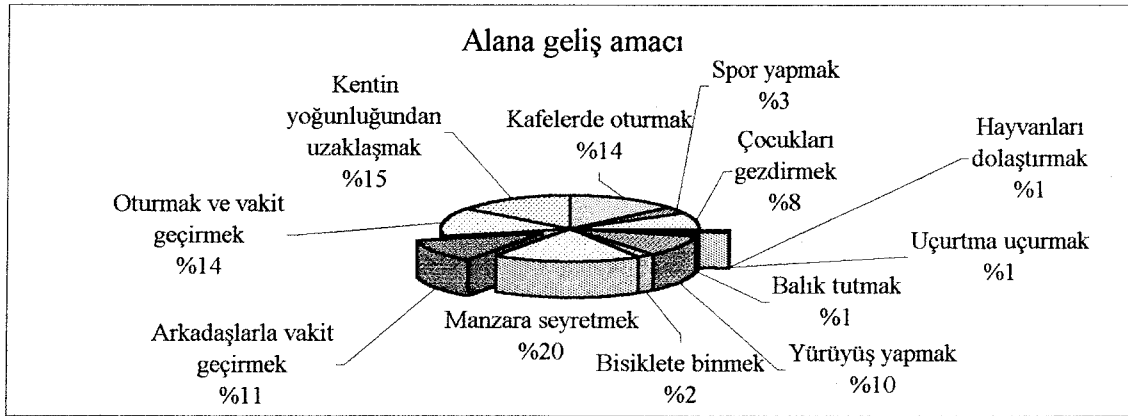

Şekil 6.13. İnciraltı Rekreasyon Alanı' na özel otoyla gelen kullanıcıların araçlarını park ettikleri yer

6.1.4. İnciraltı Rekreatyon Alanı' nın Kullanım ve Algılama Yönünden Değerlendirilmesi

Burada, İnciraltı Rekreatyon Alanında bulunan ziyaretçilerin alana geliş amaçları, o gün başka bir parkı değil de bu parkı seçme nedenleri, alanda kullanmaktan memnuniyet duydukları bölümler, ihtiyacını duydukları farklı kullanım mekanları olup olmadığı ve varsa neler olduğu saptanılarak, park kullanıcılarının bu alanı nasıl algıladıkları, ne amaçla kullanmak için parka geldikleri ve parktan beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bölümdeki anket sorularına birden fazla cevap verilebilmektedir.

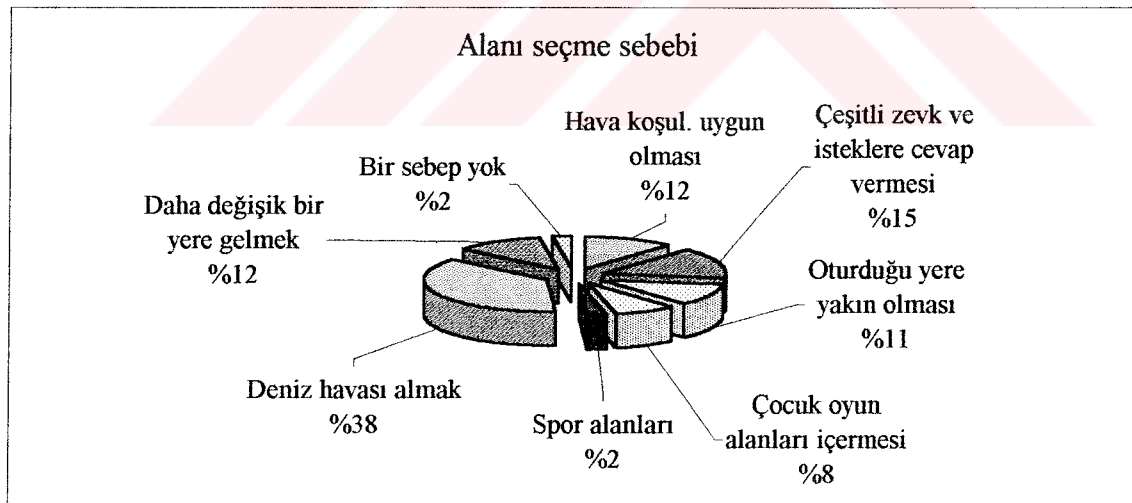
Anket uygulanan 100 kullanıcıdan bu bölümde, birden fazla cevap verebildikleri için alana geliş amaçlarını sorulduğunda toplam 214 cevap alınmıştır. Bu cevaplar değerlendirildiğinde Şekil 6.14' deki pasta grafik ortaya çıkmaktadır. “Bu alana geliş amacınız nedir?” sorusuna verilen 214 cevaptan 40' ı manzara seyretmek, 32' i kentin yoğunluğundan uzaklaşmak, 30' u kafelerde oturmak, 30' u oturmak ve vakit geçirmek, 24' ü arkadaşlarla vakit geçirmek, 21' i yürüyüş yapmak, 18' i çocukları gezdirmek, 6' s ı spor yapmak, 5' i bisiklete binmek, 3' ü hayvanları dolaştırmak, 3' ü uçurtma uçurmak, 2' si balık tutmaktır.

Şekil 6.14. İnciraltı Rekreatyon Alanı' nın kullanım amaçları.

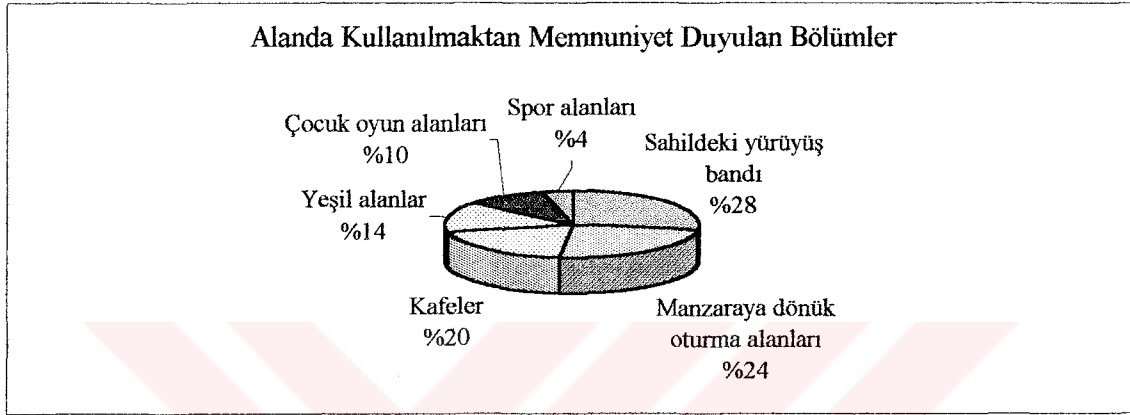
İnciraltı Rekreasyon Alanı'nda anketlerin yapıldığı günler kullanıcılara "niye o gün başka bir alanı değil de bu parkı seçtikleri" sorulduğunda toplam 162 cevap alındı. 100 kullanıcının verdiği 162 cevaptan 60' ı alanın deniz kıyısında bulunması ve deniz havası almak istedikleri, 25' i alanın çeşitli zevk ve isteklere cevap verecek donatılar içermesi, 19' u hava koşullarının uygun olmasından dolayı parktan yararlanma fırsatı buldukları, yine 19' u daha değişik bir yere gelme isteği, 18' i alanın oturdukları yere yakın olması, 13' ü alanın çocuk oyun alanları içermesi, 4' ü spor alanlarından yararlanma isteği şeklindedir. 4 kişi de alanı seçmek için belli bir sebebin olmadığını, buraya rastlantısal olarak geldiklerini söylemişlerdir. Bu cevapların yüzde dağılımları Şekil 6.15' de verilmiştir.

Bu sonuçlardan anlaşıldığı gibi belirgin olarak ortaya çıkan bu alanın seçilme nedeni, alanın deniz kıyısında olması ve kullanıcıların deniz havası alma istekleridir. İkinci önemli sebep ise, alanın kafeler başta olmak üzere, spor alanları, çocuk oyun alanları vb. gibi kullanıcıların çeşitli zevk ve ihtiyaçlarına cevap verecek donatılar içermesidir.

Şekil 6.15. İnciraltı Rekreasyon Alanı'nın anket yapıldığı gün kullanıcı tarafından seçilme sebepleri.

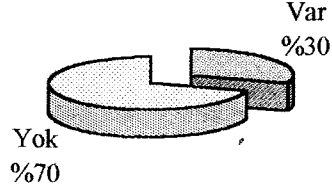
Kullanıcıların “alanda kullanılmaktan memnuniyet duydukları bölümler” sorulduğunda ise, toplam 182 cevap alındı. Bu cevaplara göre, memnuniyet dereceleri büyükten küçüğe doğru sıralandığında tercih edilen bölümler, sahildeki yürüyüş bandı (50 cevap), manzaraya dönük oturma alanları (44 cevap), kafeler (36 cevap), yeşil alanlar (26 cevap), çocuk oyun alanları (19 cevap) ve spor alanları (7 cevap) şeklindedir. Bu cevapların yüzde dağılımları Şekil 6.16’ da verilmiştir.

Şekil 6.16. İnciraltı Rekreasyon Alanı’ nda kullanılmaktan memnuniyet duyulan bölümler.

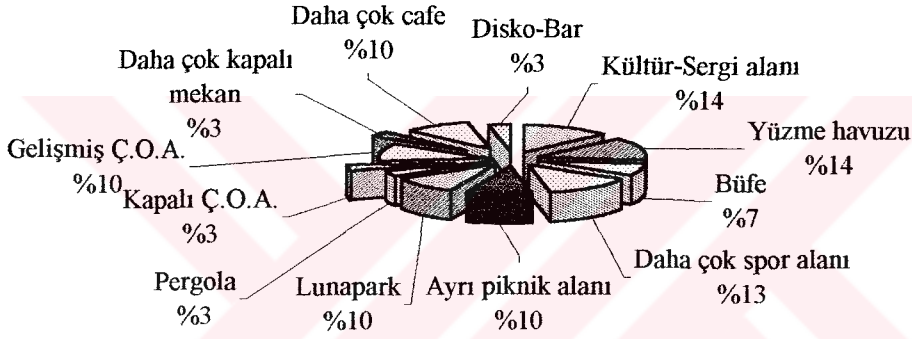
Anket yapılan 100 kişiden 70’ i alanda yer almasını istedikleri farklı kullanım mekanları olmadığını, 30 kişi ise olduğunu söyledi (Şekil 6.17). Bu sonuca göre, alandaki fonksiyonların kullanıcılar için yeterli derecede olduğu da söylenebilir. Fakat geri kalan 30 kişinin alanda ihtiyacını duydukları fonksiyonlar, dikkate alınması gereken ve alanın halk tarafından daha yoğun ve daha çok beğenilerek kullanılmasını sağlayacak fonksiyonlardır. Alanda yer alması istenilen farklı kullanım alanlarından başlıcaları, yüzme havuzu, daha fazla spor alanı, kültür ve sergi alanı, daha gelişmiş çocuk oyun alanları ve lunapark. Ayrıca yasak olmasına karşın alana gelip piknik yapanlardan rahatsız olduklarını söyleyen kullanıcılar, bu kişiler için ayrı bir yerde piknik alanı ayrılmasını istediklerini belirttiler. Parka gelen kullanıcıların varolmasını istedikleri mekanların yüzde dağılımı Şekil 6.18 ile gösterilmektedir.

Alanda yer alması istenilen farklı kullanım mekanları var mı?

Şekil 6.17. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların farklı mekan istekleri.

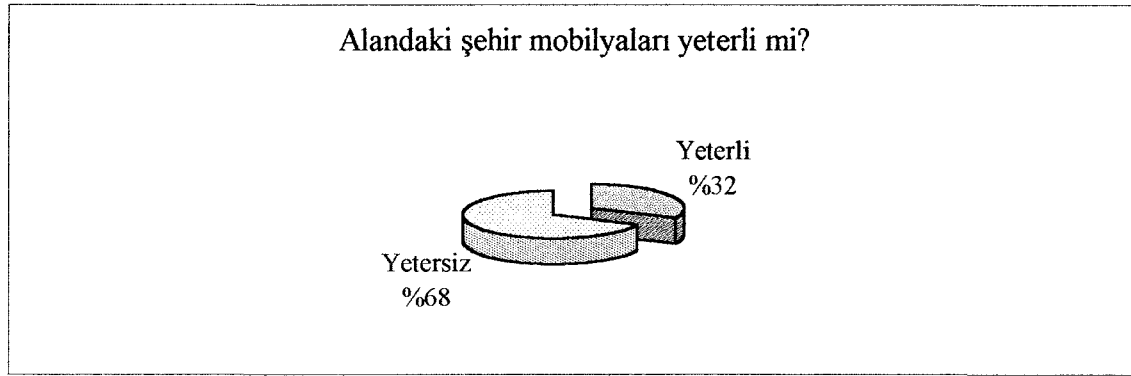
Alanda var olması istenen farklı kullanım alanları

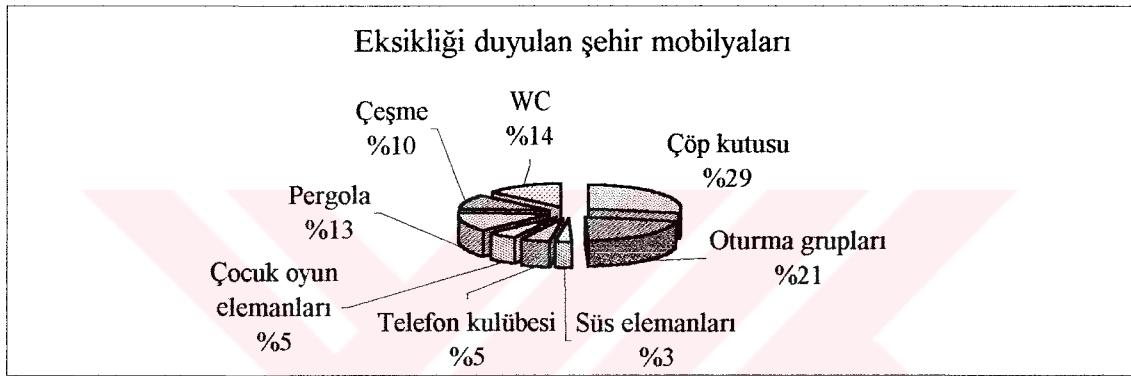
Şekil 6.18. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda varolması istenen farklı kullanım mekanları.

Anket uygulanan kullanıcılardan 68 tanesi alandaki şehir mobilyalarının yetersiz, geri kalan 32 tanesi ise yeterli olduğunu düşünmektedir (Şekil 6.19). alandaki şehir mobilyalarının yetersiz olduğunu düşünen kullanıcılara “eksikliğini duydukları şehir mobilyaları” sorulduğu zaman toplam 152 cevap alındı. 43 cevap çöp kutusu, 32 cevap oturma grupları, 21 cevap WC, 20 cevap pergola, 15 cevap çeşme, 8 cevap telefon kulübesi, 8 cevap çocuk oyun elemanları ve 5 cevap da süs elemanları şeklindedir. Bunların yüzde dağılımları Şekil 6.20’ de görülmektedir.

Bu sonuçlardan anlaşıldığı gibi, alanda en çok eksikliği duyulan şehir mobilyaları çöp kutuları ve oturma gruplarıdır. Parkta ilk bakışta oturma grupları yeterli gibi gözükse de, özellikle hafta sonları ve bayram tatillerinde çok yoğun bir kullanıcı kitlesine sahip olmasından dolayı, oturma alanlarının eksikliği hissedilmektedir.

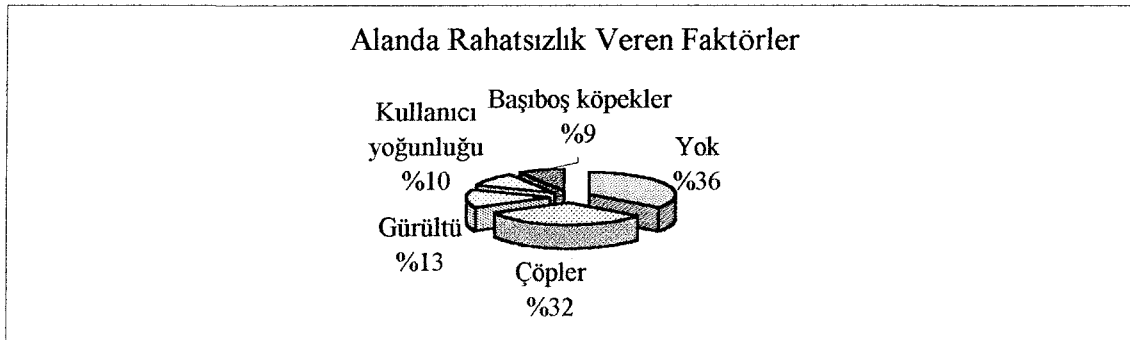

Şekil 6.19. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda şehir mobilyalarının durumu.

Şekil 6.20. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda eksikliği duyulan şehir mobilyaları.

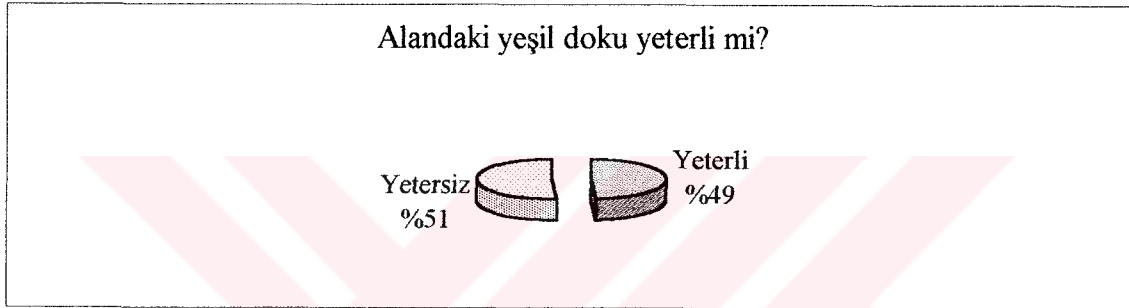
Alanda kullanıcılara onları “en çok rahatsızlık duyulan faktörler” sorulduğunda birden fazla cevap verilebildiği için toplam 108 cevap karşımıza çıkmaktadır. Bunların 35’ i çöpler, 14’ ü gürültü, 11’ i kullanıcı yoğunluğu ve 10’ u da başıboş köpeklerdir. 38 kişi de kendilerini rahatsız eden bir faktör olmadığını söylemiştir. (Şekil 6.21)

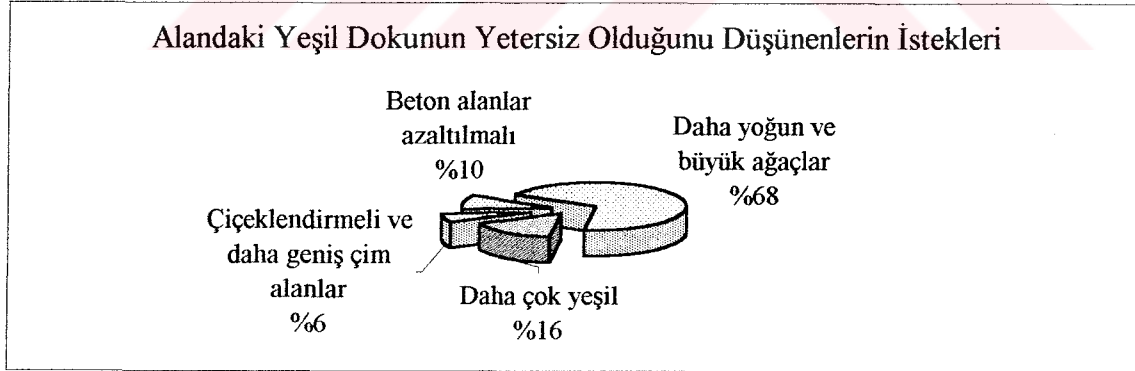
Şekil 6.21. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların rahatsız olduğu faktörler.

6.1.5. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın Yeşil Doku Yönünden Değerlendirilmesi

Görüşülen 100 kişiden 51' i alandaki yeşil dokunun yetersiz olduğunu, 49' u da yeşil dokunun kendileri için yeterli olduğunu düşünmekte (Şekil 6.22). Yetersiz olduğunu düşünenler alandaki ağaçların henüz küçük olmasından bundan dolayı da güneşli günlerde ağaç gölgesinden yararlanamadıklarından şikayetçiler. Bu nedenle daha büyük ağaçlar ve daha yoğun bir ağaçlandırma istemekte. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda varolması istenen yeşil doku için kullanıcıların isteklerinin yüzde dağılımı Şekil 6.23' de görülmektedir.

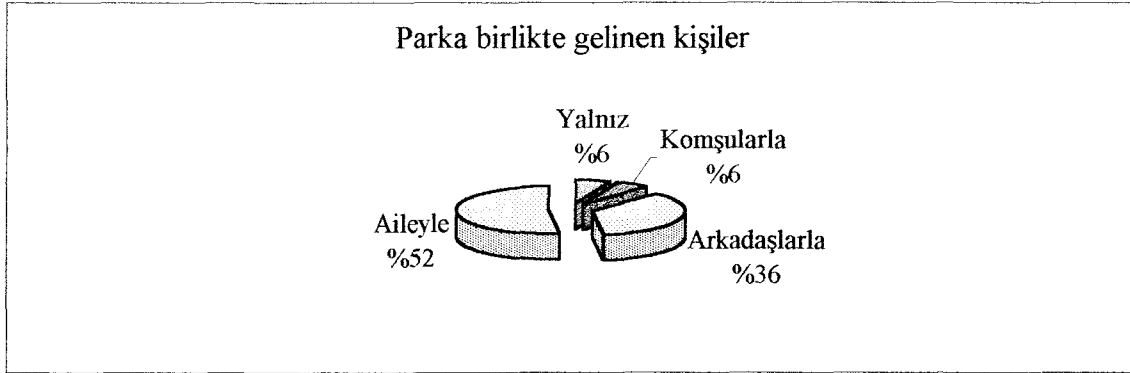
Şekil 6.22. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda yeşil dokunun durumu.

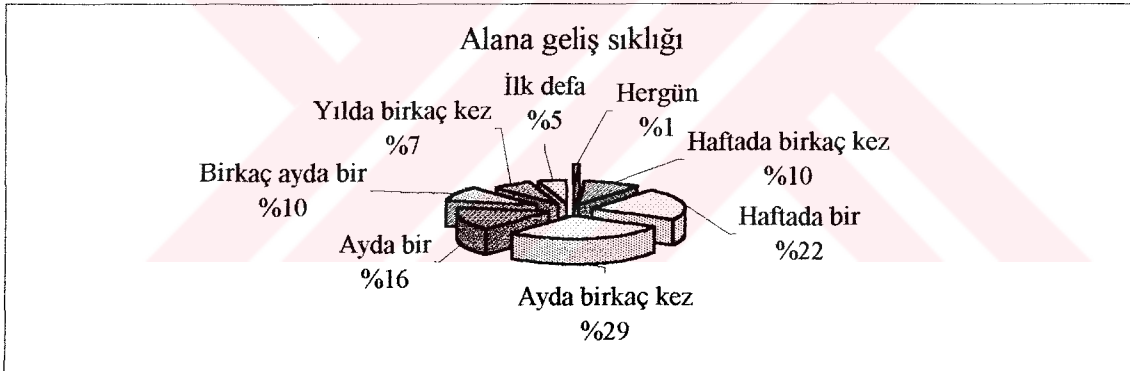
Şekil 6.23. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıların yeşil doku istekleri.

6.1.6. İnciraltı Rekreasyon Alanı' nın Kullanıcı Yoğunluğu Açısından Değerlendirilmesi

Görüşülen kişilerin alana kimlerle geldiğini gösteren grafik Şekil 6.24 ile kullanıcıların alana ne sıklıkta geldiklerini gösteren grafik ise Şekil 6.25 ile verilmiştir.

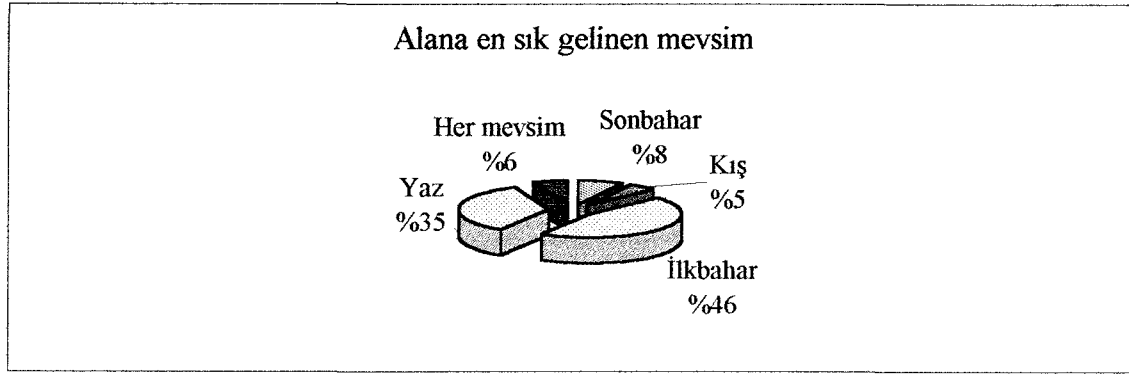

Şekil 6.24. İnciraltı Rekreasyon Alanı' na kullanıcıların birlikte geldiği kişiler.

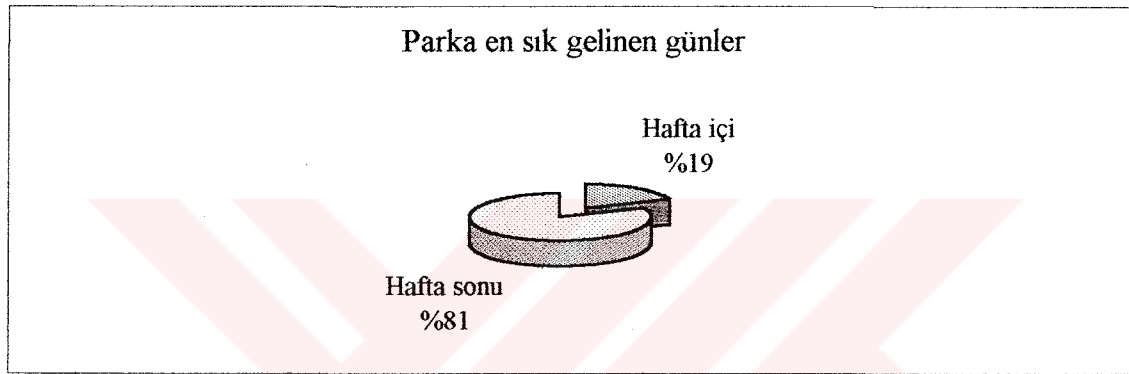

Şekil 6.25. İnciraltı Rekreasyon Alanı' na kullanıcıların geliş sıklığı.

Alana hangi zaman dilimlerinde daha yoğun olarak gelindiğini saptamak için, kullanıcılara “hangi mevsimde, haftanın hangi diliminde ve günün hangi saatlerinde” daha çok alana gelmeyi tercih ettikleri sorulmuştur. Bunların cevapları, Şekil 6.26, Şekil 6.27 ve Şekil 6.28’ deki yüzde dağılımlarını veren grafiklerde görülmektedir. Bu cevaplar kısaca şu şekilde özetlenebilir : Alana en sık gelinecek mevsim ilkbahar; 100 kişiden 81’ i alana hafta sonu gelmeyi tercih ediyor ve günün öğlen ve öğleden sonra saatlerinde alan en yoğun olarak kullanılıyor.

Şekil 6.26. İnciraltı Rekreatyon Alanı' na kullanıcıların gelmeyi tercih ettikleri mevsimler.

Şekil 6.27. İnciraltı Rekreatyon Alanı' na kullanıcıların gelmeyi tercih ettikleri günler.

Şekil 6.28. İnciraltı Rekreatyon Alanı' na kullanıcıların gelmeyi tercih ettikleri saatler.

7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Şehirlerde zaman içinde artan yapılaşma, yoğun beton alanlar, trafik ve azalan, yapılar arasında sıkışıp kalan yeşil alanlar, insanları kısıtlı olan bu açık ve yeşil alanlarda birçok farklı fonksiyon ihtiyacını bir arada giderme amacıyla kullanma zorunluluğuna itmiştir. Metropoliten kıyı kentlerinde kıyı alanlarının büyük rekreasyon potansiyelinin önemi kentleşmenin getirdiği olumsuz sonuçlar içinde bir kez daha anlaşılmıştır. Bu kentlerde kıyıları kentli için fiziksel, ruhsal ve görsel anlamda yeri doldurulamayacak kadar büyük bir rekreasyonel potansiyele sahip alanlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde kıyıların yeniden canlandırılması son yıllarda büyük önem kazanmış ve özellikle alternatif yol açılması amacıyla kıyılarda dolgu alanlar yapılmış ve bu alanlarda boş zamanları değerlendirme, dinlenme, eğlenme gibi rekreatif gereksinimlere yönelik düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Kıyılarda yapılan bu dolgu çalışmaları, ekolojik açıdan denizlerin doğal dengesine büyük zarar vermesine karşın bu alanların rekreatif amaçla değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan aktif ve pasif yeşil alanların betonlaşmış kentlere sağladığı estetik ve fonksiyonel yararlar ise yadsınamayacak kadar önemlidir.

Günümüzde rekreasyonel amaçla kullanılan kıyı dolgu alanları büyük kentlerde yaşayan insanların açık hava rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayarak büyük bir açığı doldurmaktadır. Bu alanlar özellikle İzmir’ de tüm kent halkının kıyı mekanını kullanmasını sağlamıştır. İzmir halkı ve hatta turistler tarafından yoğun bir şekilde kullanılan bu alanlar, birçok ihtiyaca cevap vermesi ve kentli için nefes alabildikleri bir alan olması nedeniyle Alsancak’ da başta otoban yapılması amacı ile doldurulan alan, ve İnciraltı’ nda 2. Etap Rekreasyon Alanı bu amaçla düzenlenmektedir. Ayrıca yine rekreasyon amaçla kullanılması hedeflenerek Güzelbahçe Belediyesi tarafından İzmir-Çeşme yolu üzerinde Maltepe sahilinde 6,5 km.’ lik kıyı şeridinde bir dolgu alan

yapılması önerilmiş ve 1/5000 Öneri Nazım İmar Planı hazırlanarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı' na gönderilmiştir.

Hızlı kentleşme sonucunda İzmir' de plansız gelişim etkisini alan kayıpları şeklinde göstermektedir. Deniz dolgu çalışmaları ile telafi edilmeye çalışılan alan kayıpları, bu alanlar üzerinde konut bölgelerinde yapılması mümkün olmayan rekreasyon alanları ve ulaşım sistemleri yapımına olanak sağlaması bakımından şehir ve peyzaj planlama açısından önemlidir. İzmir kıyı şeridinde denizden doldurularak kazanılan alanlar İzmir Büyükşehir Belediyesi' nin denetiminde peyzaj planlama hedef ve ilkeleri kapsamında planlanmaya çalışılmıştır.

Kıyı dolgu alanları, taşıma kapasitesi bakımından sorunlu alanlar kapsamına girmektedir. Basınç kuvvetine duyarlılığı, normal gerilme tepkisi, denge ve ağırlığa olan hassasiyeti ile dolgu alanlar büyük yapıların taşınmasına imkan tanımayan alanlardır. Bu alanlar, basınç kuvvetinin yüzey artışı ile azaltıldığı ulaşım yolları ya da yükün fazla olmadığı rekreasyon tesislerini taşıyabilir niteliktedir. Yapılan çalışmaların diğer uzmanlık dallarının eşgüdümünde peyzaj mimarlığı denetiminde yapılması optimum verimin elde edilmesi için gereklidir. Dolgu alanlarda yapılacak çalışmalarda peyzaj planlama ilkeleri bilgisinin yanında mühendislik bilgisinin de önemi büyüktür. Sonuç olarak, kıyı şeridinden doldurularak kazanılan alanlar İzmir ilinin alan ihtiyacını önemli ölçüde karşılamaktadır. Dolgu alanlar üzerindeki planlama çalışmaları ise mutlaka çeşitli uzmanlık dallarının eşgüdümünde yapılmalı ve dolgu alanlarda yapılmış olan peyzaj planlamanın kapsamı doğal kaynakların korunması ve bakımı hedeflerine ulaşabilme amacına yönelik tüm görevleri kapsamalıdır.

İnsan kentlerde kendi oluşturduğu yapay çevre içinde yitirdiği fiziksel ve duygusal mutluluğunu dengeleme amacıyla doğala yakın peyzajlar arayışı içindedir. Bu nedenle kıyı dolgu alanlarındaki peyzaj planlama, kentlinin boş vakitlerini geçirebileceği sakin, doğala yakın dinlenme olanakları bulabileceği mekanlar şeklinde yapılmalıdır. Bu alanların planlanmasında hedef, doğayla insanın uyum içinde oluşturduğu, insan eli ile şekillenmiş işlev, özellik ve güzellik kazanmış kültür peyzajının korunması ve düzenlenmesi olmalıdır. Ancak burada önemli bir koşul da, bu tür alanların dinlenme gereksiniminde olanlar için kolay ulaşılabilir bir alan olmasıdır.

Kıyı dolgu alanları rekreasyon ihtiyacını karşılamak üzere planlanırken dikkate alınması gereken bir nokta da, yalnız yerleşik halkın istekleri değil, aksine rekreasyon amacıyla dışarıdan geleceklerin talepleridir. Kıyıları günümüzde alternatif rekreasyon alanları olarak düzenlendiklerinden dolayı, yapılan planlamaların kalıcılığı, değişen şartlara uyumu ve özellikle kullanıcıların sosyal, kültürel, demografik ve ekonomik yapıları dikkate alınmalıdır.

Denizden doldurularak kazanılan ve rekreatif amaçla değerlendirilmek istenen alanlarda, doğanın ve peyzajın görsel değerlerinin korunabilmesi için yapılan peyzaj planlamada şu gözlemlerin yapılması gerekmektedir :

- * Doğa ve peyzajın seyredilmeye değer noktaları saptanmalıdır.
- * Mevcut ve planlanmış kullanımlar tarafından olabilecek baskılar (rekreatif kullanımda doğan baskılar da dahil) saptanmalıdır.
- * Peyzajın ve çevredeki açık alanların algılama kalitesi yönünden gelişim hedefleri belirlenmelidir.
- * Mevcut ve muhtemel baskıların ortadan kaldırılması ya da azaltılması yolunda olanaklar araştırılmalıdır.
- * Algılama kalitesinin geliştirilmesi, bununla beraber ulaşılabilirliği ve içinde gezilebilirliği kolaylaştırıcı olanaklar araştırılmalıdır.

Belediyeler peyzaj projesi düzenleme hizmetlerinden faydalanmak için rekreasyon amaçla düzenlenecek dolgu alanlarında şu etüd çalışmalarını yapmalıdır:

- * Doğal Çevre Faktörleri Etüdları: Topoğrafik yapı, toprak yapısı, su varlıkları, toprakaltı varlıkları gibi faktörlerin etüdlerini içermektedir.
- * Kültürel Çevre Faktörleri Etüdları: Çalışma alanının içinde insan yapısı, konumu, nitelik ve niceliğinin incelenmesiyle yapılmalıdır.

- * Klimatik Çevre Faktörleri Etüdleri: Sıcaklık, güneşlilik, rüzgar, yağış vb. faktörlerin etüdlerini içermektedir.
- * Sosyo-ekonomik Çevre Faktörleri Etüdleri: Planlama alanını kullanacak, alanı etkileyip etkilenecek insan topluluklarının nitelik ve nicelikleriyle, günlük ve yıllık perspektifi içindeki değişme durumları ve eğilimlerinin saptandığı etüdlere dir.
- * Algılama Karakteristikleri Etüdleri: Manzaralar, koku ve gürültü, hava kirliliği, estetik etkinliğe sahip obje ve yerler, peyzaj karakteristikleri ve diğer estetik karakteristikleri içermektedir.

Tüm bunlarla birlikte etüd çalışmalarının tamamlanması için alan dışı çevre faktörlerinin etüdleri de yapılmalıdır. Bu çalışmada alanın çevresindeki doğal ve kültürel etkenler hakkında belli bir düzen içinde bilgi toplanmalıdır. Alan içi çevre faktörleri etüdlerine benzemekle birlikte daha çok onu tamamlar nitelikte ve daha dar kapsamlı etüdleri içermektedir. Bunlar; alan içi çalışmayı etkileyebilecek topoğrafik özellikler, arazi kullanım biçimleri, akarsular, drenaj ve birikim alanları, iklimatik veriler, görsel özellikler, koku, gürültü kaynakları, hava kirliliği, estetik etkinlikler, kamu tesisleri konum, nitelik ve kapasiteleri, ulaşım sistemleri ve biçimleridir.

7.1. İnciraltı Rekreasyon Alanı için Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada rekreatif amaçla kullanılan dolgu alanlarda rekreasyon anlayışının irdelenmesi amacıyla İzmir-İnciraltı Rekreasyon Alanı örnek alan olarak seçilmiş ve burada kullanıcıların sosyo-ekonomik konumları, oturdukları çevre ile ilişkileri, kullanıcı mekan ilişkisi, kullanıcıların gereksinimleri ve farklı talepleri, alandaki yeşil doku, donatım elemanlarının uygunluğu ve kullanım yoğunluğu yapılan gözlem ve özellikle de anketler ile saptanmıştır.

İnciraltı Rekreasyon Alanı'nda yapılan incelemeler sonucunda, sahanın etki alanının tüm kenti kapsadığı görülmüştür. Bu nedenle bu alan çok farklı varyasyonlara sahip bir kullanıcı kitlesine hizmet vermektedir.

Bu alanın kullanıcıları incelendiğinde, gelir seviyesinin genelde orta ve eğitim düzeyinin ise çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca kullanıcıların incelenmesi sonucunda, sosyo-ekonomik yönden daha düşük seviyeye sahip olan kullanıcıların alana genellikle yakın çevreden özellikle de Balçova ve Hatay semtlerinden toplu taşıma ile geldikleri ve alandan memnuniyet duydukları; sosyo-ekonomik açıdan daha yüksek gelir seviyesindeki kullanıcıların ise alana daha çok çeşitli semtlerden özel oto ile geldikleri ve gerek yeşil alan gerekse rekreasyonel tesisler olarak bir takım isteklere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Özellikle hafta sonları arkadaşlarıyla vakit geçirmek amacıyla gelen gençlerin alanı yoğun olarak kullandıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra sahildeki yürüyüş bandını, kafeleri ve çocuk oyun alanlarını kullanmak amacıyla alana büyük oranda ailelerin de geldiği gözlemlenmiştir. Ayrıca hafta sonları alanda askerlere de rastlanılmaktadır.

Anket sonuçlarına bakıldığında, Balçova Belediyesi sınırları içinde bulunan alanın tüm kente hizmet verdiği anlaşılmaya karşın görüşülen kişilerin % 34' ünün Balçova ilçesinden geldiği görülmektedir. Hatay' dan gelenlerin yüzdesi % 16 ile diğer semtlerden gelenlere oranla daha yüksektir. Buradan da anlaşılabileceği gibi alanın etki alanı tüm kenti kapsamakla birlikte çekim gücü uzaklıkla ters orantılıdır.

Balçova ilçesinden gelen kullanıcıların yüzdesi diğerlerine göre yüksek olmasına karşın hangi semtten olursa olsun kullanıcıların alana geliş amaçlarının hemen hemen ortak olduğu görülmüştür. Alana geliş amacını etkileyen başlıca faktör burasının bir kıyı mekanı olmasıdır. İnsanlar buraya başta manzara seyretmek için gelmekle birlikte kentin yoğunluğundan uzaklaşmak, kafelerde oturmak, arkadaşlarıyla vakit geçirmek ve yürüyüş yapmak gibi nedenlerle de gelmektedirler. Bu sayılanlar kullanıcıların başlıca alana gelme sebepleridir. Bunlarla birlikte çocuklarını gezdirmek, spor yapmak, bisiklete binmek, hayvanları dolaştırmak ve uçurtma uçurmak için de alanı kullananlar bulunmaktadır. Hatta denizin çok kirli olmasına karşın nadirde olsa alanda balık tutmaya çalışan insanlara rastlanılmaktadır.

Kullanıcılar, anketin yapıldığı gün İnciraltı Rekreasyon Alanı' na % 38' lik bir oranla deniz havası almak için geldiklerini belirttiler. Yani anketin yapıldığı gün bir başka yeri değil de bu alanı başlıca seçme sebebi olarak deniz ve deniz havası alma istekleri olduğu saptanmıştır. Çevre semtlerden gelen kullanıcıların o gün İnciraltı Rekreasyon Alanı' nı seçme sebepleri başlıca oturdukları yere yakın olması, alanın spor ve çocuk oyun alanları içermesi olmakla birlikte daha uzak semtlerden gelenler için alanın çeşitli zevk ve isteklere cevap verecek donatılar içermesi ve daha değişik bir yere gelme istekleridir. Ayrıca ziyaretçilerin o günkü hava koşullarının uygun olmasından dolayı parktan yararlanma istekleri de önemli nedenlerden biridir.

Bu rekreasyon alanında ziyaretçiler en çok sahildeki yürüyüş bandını, manzaraya dönük oturma alanlarını ve kafeleri kullanmaktan memnuniyet duymakta ve bu alanları yoğun olarak kullanmaktadırlar. Yeşil alanlar ve çocuk oyun alanları 2. sırada ve en son olarak da spor alanları kullanılmaktan memnuniyet duyulan alanlardır.

Ağırlıklı olarak boş vakit geçirmek için kullanılan bu alanda, her ne kadar kışın ve hafta içleri bakıldığında oturma alanları yeterli gibi gözükse de çok yoğun bir kullanıcı kitlesine sahip oldukları ilkbahar ve yaz aylarında özellikle hafta sonları ve bayram tatillerinde oturma alanları yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle alandaki manzaraya dönük oturma alanları ve kafeler artırılmalıdır. Ayrıca kullanıcılar gölge oturma alanlarının da eksikliğinden şikayet etmektedirler. Bu nedenle alanda eksikliği duyulan boylu ağaç tabakası gelişene kadar pergolalı oturma grupları ile gölge oturma alanları da sağlanmalıdır.

Belli zamanlarda çok yoğun olarak kullanılan bu alanda, sergi alanları, kitap vb. satıcıları için satış noktaları, büfeler, el sanatları pazarı, vb. gibi fonksiyonel alanlara da yer verilmelidir.

Yaya alanlarında ve özellikle de sahil yürüyüş bandında hafta sonları yer alan yoğun kullanım ve yaya trafiğinin yoğunluğu bisikletli kullanıcılar için ayrı bir aks oluşturulmasını gerektirmektedir.

Özellikle genç kullanıcılar için alandaki spor alanları genişletilmelidir. Ayrıca bu tezin 4. Bölümünde “Sportif Amaçlı Rekreasyon Faaliyetleri” başlığı altında da bahsedildiği gibi İzmir’ de halkın kullanımına açık olan üç yüzme havuzu İzmir nüfusuna yeterli gelmemektedir. Bu nedenle genç kullanıcıların istekleri de göz önüne alınarak bu alanın en azından uygulanmamış olan 2. Etabında büyük bir yüzme havuzunun yapılması hem büyük bir açığı kapamaya yardımcı olacak hem de alanın genç kullanıcılarının memnuniyeti açısından yararlı olacaktır.

Ziyaretçiler arasında yoğun bir şekilde ailelerin bulunması bazılarının alana çocuklarını gezdirmek amacıyla gelmelerinden dolayı onların da istekleri göz önüne alınarak çocuk oyun alanları ve oyun elemanları geliştirilmelidir. Yine kullanıcıların istekleri doğrultusunda kötü hava koşullarında da bu alanlarda faydalanılmasını sağlamak amacıyla üstü kapalı ya da gerektiği zamanlarda üstü kapanabilen çocuk oyun alanlarına da yer verilmelidir. Çocuklar dışında büyüklerinde kullanabilecekleri yani eğlenme amacı ile gelen tüm kullanıcıların beklentileri de değerlendirilerek yine 2. etaba küçük çaplı bir lunapark yapılabilir.

Sahanın kent mobilyası donatıları içinde belirgin eksikliklerden biri çöp kutularıdır. Bazı kısımlarda çöp kutuları yeterli iken bazı kısımlarda ise çöp kutularının eksikliği büyük bir oranda hissedilmektedir. Ayrıca alanda WC çeşmelerde yeterli derecede bulunmamaktadır. Bu nedenle bu donatı elemanlarının eksikliği giderilmelidir. Daha sonra da bu elemanların yeterli bakım ve koruma çalışmaları yapılmalıdır.

Kullanıcıların bu sahada yeşil alan olarak beklentileri incelendiğinde boylu ağaçların azlığından sıkıntı duydukları görülmektedir. Kullanıcıların yeşil doku ile ilgili diğer istekleri ise, beton alanların azaltılması, daha geniş çim alanlar yaratılması ve çiçeklendirme ile görsel olarak daha estetik bir görünüm kazandırılmasıdır.

Park yoğun olarak kullanıldığı zamanlar, bazı kullanıcıların pasif rekreasyon alanı olarak ayrılan çim alanlarda piknik yaptıkları gözlemlenmektedir. Bu kişilerden ve bıraktıkları çöplerden diğer kullanıcılar çok rahatsızlık duymaktadırlar. Bu nedenle hem piknik yapmak isteyenlerin ihtiyaçlarını karşılamak hem de diğer kullanıcıların rahatsızlıklarını gidermek amacıyla ayrı bir alanda piknik alanı sağlanmasına gidilebilir.

İnciraltı Rekreasyon Alanı' nda kullanıcıları en çok rahatsız eden diğer faktörler ise, denize atılan çöpler ve alan içinde başıboş dolanan sokak köpekleridir. Bu rahatsızlıkların giderilmesi için daha önceden de bahsedildiği gibi çöp kutularının eksikliği fazlasıyla duyulan alanlarda bu eksikliğin giderilmesi ve parkın sürekli bakım ve koruma altında tutulması gerekmektedir.

Bu park yaz geceleri de ziyaretçiler tarafından ilgi gördüğünden, bu kişilerin özellikle önem verdiği gece aydınlatması ve bu sahanın geceleri yoğun ve güvenli kullanımının sağlanması için aydınlatma elemanlarının bakımları konusunda titiz davranılması gerekmektedir.

Kullanıcı talepleri ve eğilimleri dikkate alınarak yapılacak bazı düzenlemeler ve parkın sürekli bakım ve koruma altında tutulması ile alandaki ziyaretçilerin alandan duydukları memnuniyet oranları daha da artacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] **Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi**, 1993. Cilt 13, Ana Yayıncılık A.Ş., s. 283-284.
- [2] **İnandır, H.**, 1957. Kıyı Morfolojisi ve Denizaltı Reliefi, Anı yayınevi, İstanbul.
- [3] **Erinç, S.**, 1971. Jeomorfoloji II, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- [4] **Kuntalp, E.**, 1976. Kıyıların Hukuksal Düzeni, *Kıyıların Toplum Yararına Kullanılması Semineri*, Antalya, 20-21 Eylül.
- [5] **Meydan Larousse**, 1972. Cilt 7, Meydan Yayınevi, İstanbul, s. 277.
- [6] **Karabey, H.**, 1978. Kıyı Mekanının Tanımı Ülkesel Kıyı Mekanının Düzenlenmesi İçin Bir Yöntem Önerisi, M.S.Ü.
- [7] **Gölöksüz, Y.**, 1976. Kıyıların Toplum Yararına Kullanılması Üzerine Düşünceler, Mimarlık Sayı: C, İstanbul.
- [8] **Eryıldız A. Y.**, 1983. Kıyılara İlişkin Yasal Düzenlemeler, Trabzon.
- [9] **Fidan, N.**, 1991, Antalya Kıyı Bandında Yer Alan Turizm Yatırım Alanlarının Çevre Üzerinde Etkileri, Adana.
- [10] **Türk, Ş.**, 1994. *Şehir Hukuku ve Uygulamaları Dersi Ödev Çalışması*, İ.T.Ü., İstanbul.
- [11] **Geray, S.**, 1978. D.E.Ü, İzmir.
- [12] **Göçer, O.**, 1989. *Antalya İli Sosyo-Ekonomik Fiziki Çalışması ve Plan Raporu*, Antalya Belediyesi, İstanbul.
- [13] **Anonim**, 1992. 1992-a Türkiye Çevre Mevzuatı, Cilt 1.
- [14] **Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü**, 1987. 110 Sayılı Genelge, 15 Temmuz.
- [15] **Resmi Gazete**, 1990. Sayı 20495, 17 Nisan; 1992. Sayı 21374, 13 Ekim; 1994. Sayı 21980, 30 Mart.

- [16] **Anonim**, 1992. 1992-c Kıyı Kanunu Yönetmeliği.
- [17] **Akgündüz, Z. ve Karaca, K.**, 1997. İzmir Kıyı Şeridinde Denizden Doldurularak Kazanılan Alanlarda Planlama Çalışmalarının İrdelenmesi, *Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bornova-İzmir. s. 3-4-5-6-19-21-25-30-35.
- [18] **Alter, S.**, 1984. Peyzaj Planlama Açısından İstanbul Kıyı Bandında Dolgu Alanların Rekreatyone Kullanışları Üzerine Bir Araştırma, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.
- [19] **Kapdaşlı, S.**, 1992. Kıyı Mühendisliği, İ.T.Ü. Yayınları No: 1504, İnşaat Fakültesi Matbaası, İstanbul.
- [20] **Bayraktar, A.**, 1972. *Rekreasyon Turizm İlişkileri ve Bu Konularla İlgili Tesislerde Peyzaj Planlamasının Önemi Semineri Tebliği*, Peyzaj Mimarlığı Dergisi Sayı: 1-2, Ankara.
- [21] **Bayraktar, A.**, 1975. Ege Kıyılarında Bazı Tatil Köylerinde Peyzaj ve Rekreasyon Alanının Etüdü ile Turizm Gelişmesinde Bu Bakımdan Önemli Esasların Tespiti, Ege Üniversitesi Matbaası Yayınları, İzmir. s. 24-25.
- [22] **Arkon, C. ve Gündüz, O.**, 1976. Turan' ın Rekreasyon ve Turizm Potansiyelinin Saptanması, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir, s. 13-19-20.
- [23] **Akesen, A.**, 1994. Rekreasyon Planlaması Ders Notları, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul.
- [24] **Pehlivanoglu, T.**, 1986. Belgrat Ormanı' nın Rekreasyonel Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Tespiti, *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul.
- [25] **Türkmen, S.**, 1992. İnciraltı-Dalyan Turizm ve Rekreasyon Düzenleme Çalışması, *Lisans Bitirme Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü, İzmir, s. 11-12-13-41-53.
- [26] **Harput, Z., Keskin B., ve Bacak, A.**, 1999. İzmir Kentinde Rekreasyon Amaçla Yapılan Kıyı Dolgu Alanlarının Peyzaj Planlama ve Tasarımı Açısından İrdelenmesi, *Lisans Bitirme Tezi*, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İzmir, s. 1-4-5.
- [27] **Akesen, A.**, 1995. Doğal Kaynaklar Yönetimi Ders Notları, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul.
- [28] **Pamay, B.**, 1978. Kentsel Peyzaj Planlaması, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İstanbul.

- [29] **İzmir Büyükşehir Belediyesi**, 2000. Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, İzmir.
- [30] **Tiyatrolar ve Müzeler Müdürlükleri**, 2000. İzmir.
- [31] **İzmir Büyükşehir Belediyesi**, 2000. İ.B.Ş.B. İnternet Sayfası (www.izmir-bld.gov.tr/hizm.)
- [32] **Mimarlar Odası**, 2000. *Kent ve Çevre Komisyonu Bildirisi*, İzmir Şubesi, İzmir.
- [33] **Atalay, İ.**, 1970. İzmir Körfezi Sahil Yeşil Şeridinin Tanzim ve Tertibi, *Lisans Bitirme Tezi*, , Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Yetiştirme ve İslahı Bölümü, Bornova-İzmir, s. 30-38-52-66.
- [34] **Mimarlar Odası**, 1999. *Mart Bülteni*, İzmir Şubesi Yönetim Kurulu, İzmir.
- [35] **Mimarlar Odası**, 2000. *Basın Açıklaması*, İzmir Şubesi Yönetim Kurulu, İzmir, 14 Ocak.
- [36] **Mimarlar Odası**, 2000. *Ocak Bülteni*, İzmir Şubesi Yönetim Kurulu, İzmir.
- [37] **Tarım, Orman ve Köy İşleri Müdürlükleri**, 1991. İzmir.
- [38] **İzmir Valiliği**, 2000. İzmir Valiliği İnternet Sayfası (www.izmir.gov.tr)
- [39] **Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü**, 1989. Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü' nün İnciraltı-Dalyan ile İlgili Raporları, İzmir.

EKLER

EK-A ANKET SORULARI

EK-B KIYI KANUNUNUN UYGULANMASINA DAİR YÖNETMELİK

**EK-C 1/10.000 İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENÇLİK PARKI
ALANI PAFTASI**

**EK-D 1/2000 İNCİRALTI REKREASYON ALANI DÜZENLEMESİ
(1. KISIM) PAFTASI**

**EK-E 1/2000 İNCİRALTI REKREASYON ALANI DÜZENLEMESİ
(2. KISIM) PAFTASI**

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMASI ANABİLİM DALI

PEYZAJ PLANLAMA YÜKSEK LİSANS TEZİ ANKET SORULARI

A. Kişisel Özellikler :

1. Cinsiyeti

☐ Kadın ☐ Erkek

2. Yaşı

☐ 14-18 ☐ 19-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55 ☐ 56 ve üstü

3. Medeni durumu

☐ Evli ☐ Bekar

4. Ailedeki kişi sayısı

☐ 1-2 ☐ 3-4 ☐ 5-6 ☐ 7 ve üstü

5. Doğum yeri

6. Eğitim

☐ Okuryazar ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Üniversite

7. Meslek

☐ İşsiz ☐ Kamuda ücretli ☐ Özel sektörde ücretli ☐ İşveren

☐ Emekli ☐ Evhanımı ☐ Öğrenci ☐ Diğer

8. Aylık toplam gelir

☐ 100.000.000 TL.' dan az ☐ 100.000.000-300.000.000 TL.

☐ 300.000.000-500.000.000 TL. ☐ 500.000.000-700.000.000 TL.

☐ 700.000.000 TL.' dan fazla

B. Bireyin Oturduğu Çevre ile İlişkileri :

1. Kaç yıldır İzmir' de oturuyorsunuz?

() 0-5 () 6-10 () 11-15 () 16-20 () 21-25 () 26 ve üstü

2. Oturduğunuz semt?

3. Oturduğunuz evin özellikleri?

() Apartman dairesi () Bahçeli ve müstakil ev () Lojman () Diğer

C. Bireyin Araştırma Alanına Ulaşımı :

1. Alana nasıl ulaşıyorsunuz?

() Özel oto () Toplu taşıma () Yürüyerek () Diğer

2. Özel oto ile geliyorsanız nereye park ediyorsunuz?

() Otoparka () Yol üstüne () Diğer

D. Alanın Kullanım ve Algılama Yönünden Değerlendirilmesi

1. Bu alana geliş amacınız?

() Kafelerde oturmak () Spor yapmak () Çocukları gezdirmek

() Hayvanları dolaştırmak () Uçurtma uçurmak () Balık tutmak

() Yürüyüş yapmak () Bisiklete binmek () Manzara seyretmek

() Arkadaşlarla vakit geçirmek () Oturmak ve vakit geçirmek

() Kentin yoğunluğundan uzaklaşmak () Diğer

2. Bugün neden bir başka yeri değil de bu parkı seçtiniz?

() Hava koşullarının uygun olmasından dolayı parktan yararlanma fırsatı

() Çeşitli zevk ve isteklere cevap verecek donatılar içermesi

() Oturduğum yere yakın olduğu için () Çocuk oyun alanları içerdiği için

() Spor alanlarından yararlanmak için () Deniz kıyısında, deniz havası almak için

() Daha değişik bir yere gelme isteği () Herhangi bir sebebi yok rastlantısal olarak

() Diğer

3. Alandaki hangi bölümleri kullanmaktan memnuniyet duyuyorsunuz?

() Kafeler () Spor alanları () Çocuk oyun alanları

() Manzaraya dönük oturma alanları () Yeşil alanlar

() Sahildeki yürüyüş bandı () Diğer

4. Alanda yer almasını istediğiniz farklı kullanım mekanları var mı?

() Var () Yok

4.1. Varsa neler?

.....

5. Alandaki şehir mobilyaları yeterli mi?

() Yeterli () Yetersiz

5.1. Yetersizse hangisinin eksikliğini hissediyorsunuz?

() Çöp kutusu () Oturma grupları () Aydınlatma elemanları

() Süs elemanları () Telefon kulübesi () Çocuk oyun elemanları

() Pergola () Çeşme () WC () Diğer

6. Çevrede sizi en çok rahatsız eden faktörler nelerdir?

() Yok () Çamur () Çöpler () Gürültü () Başboş köpekler

() Toz () Kullanıcı yoğunluğu () Hepsi

E. Alanın Yeşil Doku Yönünden Değerlendirilmesi

1. Alandaki yeşil doku sizin için yeterli mi?

() Yeterli () Yetersiz

1.1. Yetersizse neler olmasını isterdiniz?

.....

F. Alanın Kullanıcı Yoğunluğu Açısından Değerlendirilmesi

1. Parka kimlerle geldiniz?

() Yalnız () Komşularla () Arkadaşlarla () Aileyle () Diğer

2. Alana ne sıklıkta geliyorsunuz?

() Her gün () Haftada birkaç kez () Haftada bir () Ayda birkaç kez

() Ayda bir () Birkaç ayda bir () Yılda birkaç kez

3. Alana hangi mevsimde daha sık geliyorsunuz?

☐ Sonbahar ☐ Kış ☐ İlkbahar ☐ Yaz

4. Haftanın hangi diliminde gelmeyi daha çok tercih ediyorsunuz?

☐ Hafta içi ☐ Hafta sonu

5. Günün hangi saatlerinde gelmeyi daha çok tercih ediyorsunuz?

☐ Sabah ☐    le ☐    leden sonra ☐ Ak am  st  ☐ Ak am

KIYI KANUNUNUN UYGULANMASINA DAİR YÖNETMELİK

R. G. Tarihi : 3.8.1990

R. G. Sayı : 20594

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Yasal Dayanak

Madde 1- (Değişik: 13.10.1992/21374) Bu Yönetmelik 1.7.1992 tarih ve 3830 sayılı Kanun ile değişik 4.4.1990 tarih ve 3621 sayılı Kıyı Kanununun 5'inci ve 16'ncı maddeleri gereğince düzenlenmiştir.

Amaç

Madde 2- Bu Yönetmeliğin amacı, deniz, tabii ve suni göller ve akarsularda kıyı kenar çizgisinin tespiti, kıyıların kullanılması ve korunması ile kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda, deniz ve göllerin kıyılarının devamı niteliğinde olan sahil şeritlerinde planlama ve uygulama esaslarını belirlemektir.

Kapsam

Madde 3- Bu Yönetmelik, deniz, tabii ve suni göller ve akarsu kıyıları ile sahil şeritlerini, bu yerlerden kamu yararına yararlanma imkan ve şartlarını, kıyılarda ve sahil şeritlerinde planlama ve yapılanma esaslarını, doldurma ve kurutma yolu ile arazi kazanma ve kullanma esaslarını, kıyı kenar çizgisi tespit komisyonunun teşekkülü, görev ve yetkileri, çalışma şekli ile Kanunun uygulanmasına açıklık getiren esasları kapsar.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte kullanılan deyimler aşağıda tanımlanmıştır.

Kanun: (Değişik: 13.10.1992/21374) 1.7.1992 tarih ve 3830 sayılı Kanun ile değişik 4.4.1990 tarih ve 3621 sayılı Kıyı Kanunudur.

Bakanlık: Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'dır.

Kıyı çizgisi: Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir.

Tabii ve suni göllerde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünce belirlenen maksimum su kotu kıyı çizgisini belirler.

Kıyı Kenar Çizgisi: (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994/21890) Deniz, tabii ve suni göl ve akarsuların alçak-basık kıyı özelliği gösteren kesimlerinde kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu, kumsal ve kıyı kumullarından oluşan kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırı; dar-yüksek kıyı özelliği gösteren kesimlerinde ise, şev ya da falezin üst sınırıdır.

Bu sınır doldurma suretiyle arazi elde edilmesi halinde de değiştirilemez.

Kıyı kenar çizgisi tespitine konu olmayan akarsuların, deniz, tabii ve suni göllerle birleştiği yerlerde, kıyı kenar çizgisi deniz, tabii ve suni göl kıyı kenar çizgisi olarak tespit edilir.

Kıyı: (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890) Kıyı çizgisiyle kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır

- Dar-Yüksek Kıyı: Plaj ya da abrazyon platformu olmayan veya çok dar olan, şev veya falezle son bulan kıyılardır.
- Alçak-Basık Kıyı: Kıyı çizgisinden sonra da devam eden, kıyı hareketlerinin oluşturduğu plaj, hareketli ve sabit kumulları da içeren kıyı kordonu lagün gölü, lagün alanları, sazlık, bataklık ile kumluk, çakıllık taşlık ve kayalık alanları içeren kıyılardır.

Sahil şeridi: (Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992 / 21374) Deniz, tabii ve suni göllerin kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 m genişliğindeki alandır.

İki bölümden oluşan bu alan kullanım amacı ve doğal eşiklere göre belirlenir.

Sahil şeridinin birinci bölümü: Sahil şeridinin tümü ile sadece açık alanlar olarak düzenlenen; yeşil alan, çocuk bahçesi, gezinti alanları, dinlenme ve bu Yönetmelikte tanımlanan rekreatif alanlardan ve yaya yollarından oluşan, kıyı kenar çizgisinden itibaren, kara yönünde yatay olarak 50 m genişliğinde belirlenen bölümdür.

Sahil şeridinin ikinci bölümü: Sahil şeridinin birinci bölümünden sonra, kara yönünde yatay olarak en az 50 m genişliğinde olmak üzere belirlenen ve üzerinde sadece Kanunun 8. maddesinde ve bu Yönetmelikte tanımlanan toplumun yararlanmasına açık günübirlik turizm yapı ve tesisleri, taşıt yolları, açık otoparklar ve arıtma tesislerinin yer aldığı bölümdür.

Toplulun yararlanmasına açık yapı: Mevzuata göre tespit ya da tasdik edilmiş kural ve ücret tarifelerine uygun biçimde, getirdiği kullanımdan belirli kişi ya da topluluklara ayrıcalıklı kullanım hakkı tanımaksızın yararlanmak isteyen herkese eşit ve serbest olarak açık bulundurulan ve konut dokunulmazlığı olmayan yapıdır.

Akarsu: Devamlı akış gösteren ve ekli listede belirlenen akarsulardır.

Su kirliliği kontrolü yönetmeliği: 2872 sayılı Çevre Kanunu gereğince hazırlanan, 4.9.1988 tarih ve 19919 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmeliktir.

Teknik Yönetmelik: 31.1.1988 tarih ve 19711 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Büyük Ölçekli Haritaların Yapım Yönetmeliğidir.

Su ürünlerini üretim ve yetiştirme tesisi: 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununda tanımlanan ve sadece su ürünlerini üretmek ve yetiştirmek için yapılan tesislerdir.

Günübirlik turizm tesisleri: (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890) Kamping ve konaklama ünitelerini içermeyen, duş, gölgelik, soyunma kabini, Wc, kafe-bar, pastane, lokanta, çayhane, açık spor alanları, spor tesisleri, golf alanları, açık gösteri ve eğlence alanları, lunapark, fuar su oyunları parkı ve özellik taşıyan el sanatları ürünlerinin 20 m²’yi geçmeyen sergi ve satış ünitelerini içeren yapı ve tesislerdir.

Kısmi yapılaşma: (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890)

- Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında; 11 Temmuz 1992 tarihinden önce belirli bir kullanım amacına dayalı olarak onaylanmış 1/1000 ölçekli mevzii imar planlarının, kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde 100 metrelik kesim içerisindeki imar adalarında; üzerinde yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan plan ve mevzuata uygun olarak tamamlanmış yapılar ile ruhsat alınarak en az subasman seviyesinde inşaatı tamamlanmış yapıların bulunduğu parsellerin sayısının veya kullanılan toplam taban alanının imar adasındaki toplam parsel sayısının veya toplam taban alanının %50’sinden fazla olması durumudur.
Üzerinde birden fazla yapı yapılması mümkün olan parseller, en az subasman seviyesinde inşaatı tamamlanmış olmak kaydı ile taban alanı veya yapı sayısı itibarıyla bu kapsamda değerlendirilir.
- Kentsel ve kırsal yerleşmelerde; meskun ve gelişme alanlarını kapsamak, yerleşmenin mevcut ve projeksiyon nüfusuna dayalı gerekli tüm kullanım ve fonksiyonları içermek üzere hazırlanmış ve 11 Temmuz 1992 tarihinden önce onaylanmış uygulama imar planlarının kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde 100 metrelik bandı içerisinde kalan kesiminde yer alan imar adalarının sayısının %50’sinden fazlasında, (a) bendindeki tanıma uygun yapılaşma olması durumudur. Aksi halde (a) bendi hükümleri geçerlidir.
- Turizm alan ve merkezlerinde; Turizm Bakanlığınca 11 Temmuz 1992 tarihinden önce onaylanmış turizm amaçlı uygulama imar planlarının, kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde 100metrelik bandı içerisinde kalan kesimindeki imar adalarının %50’sinden fazlasında (a) bendindeki tanıma uygun yapılaşma olması durumudur. Aksi halde (a) bendi hükümleri geçerlidir.
- Turizm alan ve merkezlerinde, turizm dışı kullanımlara yönelik olarak hazırlanmış ve 11 Temmuz 1992 tarihinden önce onaylanmış uygulama imar planlarının ilgi ve kapsamına göre (a) veya (b) bentlerindeki tanımlara uygun yapılaşmış olması durumudur.

Taşıt yolu: (Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992 / 21374) Motorlu taşıt trafiğine açık yollardır.

Rekreatif alanlar: (Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992 / 21374) Halkın eğlence ve dinlenme gereksinimlerini karşılamaya dönük, açık olarak düzenlenen oturma ve yemek yerleri, yemek pişirme yerleri, çeşmeler, oyun ve açık spor alanları, açık gösteri alanlar ve yeşil bitki örtüsü bulunan alanlardır.

Emsal, inşaat alanı katsayısı: (Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992 / 21374) Yapı inşaat alanının imar parseli alanına oranıdır.

Genel Esaslar

Madde 5- Kıyılar ve doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır.

Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyı, herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olup, buralarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz.

(Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992 / 21384) Kıyılardan kum, çakıl vesaire alınamaz veya çekilemez. Kıyılarda kıyıyı değiştirecek boyutta ve kıyının doğal yapısını bozacak nitelikte kazı yapılamaz. Valilikçe uygun görülmesi ve yazılı iznin verilmesi halinde Valilik denetiminde kıyının doğal yapısını

değiştirmeyecek boyut ve nitelikte yapılacak kazı işlemi izin şartlarına bağlıdır. İzin şartlarına aykırı işlem yapılması halinde verilen izin iptal edilir ve yönetmeliğin 21. maddesine göre cezai işlem yapılır.

Kıyılara moloz, toprak, curuf, çöp gibi kirlletici etkisi olan atık ve atıklar dökülemez. Ayrıca Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği hükümleri de geçerlidir.

1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve aynı Kanun gereğince çıkartılan yönetmelik hükümleri saklıdır.

Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için onaylı kıyı kenar çizgisinin bulunması zorunludur.

İKİNCİ BÖLÜM

Komisyonun Teşekkülü, Çalışma Usul ve Esasları, Kıyı Kenar Çizgisinin Tespiti ve Onayı

Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonunun Teşekkülü

Madde 6- Kıyı Kenar Çizgisi Tespit Komisyonu valiliklerce, kamu görevlilerinden en az 5 kişiden oluşturulur. Komisyonunda aşağıda belirlenen meslek gruplarının her birinden en az 1 kişinin bulunması zorunludur.

- (Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992/21374) Jeoloji mühendisi ve/veya jeolog, ve/veya jeomorfolog
- Harita ve kadaströ mühendisi
- Ziraat mühendisi
- Mimar ve/veya şehir plancısı
- İnşaat mühendisi

Bu üyeler arasında valinin belirleyeceği bir üye komisyon başkanlığını yürütür.

Kıyı Kenar Çizgisinin Tespiti ve Onayı

Madde 7- (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994/21890) Onaylı kıyı kenar çizgisi bulunmayan alanlardaki tespit işlemlerinin valiliklerce bir program dahilinde ve en kısa sürede gerçekleştirilmesi esastır. Valiliklerce yıllık tespit programları hazırlanır.

Tespit işlemlerinin kanun, yönetmelik ve bu programlara uygun olarak yürütülmesi ve tamamlanması için her türlü önlem alınır. Ancak ilgililerin tespit talebi halinde, yıllık programda olup olmadığına bakılmaksızın kıyı kenar çizgisi tespiti bu Yönetmelik esaslarına göre öncelikle yapılır.

Kıyı kenar çizgisi tespitleri, muhtemel kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde en az 200 metrelik alanı içeren halihazır haritalar üzerinde pafta bütününde geçirilir.

- Valiliklerce yıllık programlarına uygun olarak yapılacak kıyı kenar çizgisi tespitleri, varsa 1/1000 ölçekli onaylı halihazır harita üzerine, yoksa 1/5000 ölçekli onaylı halihazır harita üzerine, bunun da bulunmaması halinde 1/1000 veya 1/5000 ölçekli standart topoğrafik harita üzerine yapılır.
- İlgililerince kıyı kenar çizgisi tespit talebi halinde, kıyı kenar çizgisinin 1/1000 ölçekli halihazır harita üzerine geçirilmesi zorunludur.
1. Daha evvel 1/2000 veya 1/5000 ölçekli halihazır, fotogrametrik kadastral veya şeritvari harita üzerine geçirilerek onaylanmış kıyı kenar çizgisi varsa; ilgililerince, tespiti konu alanın 1/1000 ölçekli halihazır haritası yaptırılır, onaylatılır ve kıyı kenar çizgisi 1/1000 ölçekli onaylı halihazır harita üzerine aktararak bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesi hükümlerine göre onaylanır.
2. Onaylı kıyı kenar çizgisi bulunmayan, 1/1000 ölçekli halihazır haritası bulunan yerlerde kıyı kenar çizgisi, muhtemel kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde en az 2900 metrelik alanı içeren kısmın 1/1000 ölçekli halihazır haritası ilgisince tamamlattırılarak onaylatıldıktan sonra geçirilir.
3. Onaylı kıyı kenar çizgisi ve 1/1000 ölçekli onaylı halihazır haritası bulunmayan yerlerde, kıyı kenar çizgisi, muhtemel kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde en az 200 metrelik alanı içeren 1/1000 ölçekli halihazır harita ilgisince yaptırılarak onaylandıktan sonra geçirilir.
4. Daha önce 1/1000 ölçekli onaylı halihazır harita paftaları üzerinde kıyı kenar çizgisi olmayan kısımların haritası yaptırılarak onaylatılır. Kıyı kenar çizgisi pafta bütününe tamamlanarak geçirilir.
5. Daha evvel 1/1000 ölçekli veya daha büyük ölçekli kadaströ paftaları üzerine çizilerek onanmış kıyı kenar çizgilerinin 1/1000 ölçekli halihazır harita üzerine aktarılması istenirse; kıyı kenar çizgisi, muhtemel kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde en az 200m.lik alanı içeren 1/1000 ölçekli halihazır harita ilgisince yaptırılarak onaylatıldıktan sonra bu harita üzerine aktarılır ve arşivlenmek üzere Bakanlığa gönderilir. Aktarma işleminde hata tespiti halinde düzeltilmek üzere valiliğe iade edilir.

Tespit talepleri, haritaya ilişkin koşulları tamamlanarak valiliğe tesliminden sonra valiliğince 3 ay içinde sonuçlandırılır.

Kıyı kenar çizgisi tespiti, talep üzerine yapılmış ise, Bakanlığa gönderilen ozalit paftalar üzerine talep konusu taşınmaz veya taşınmazların mülkiyet sınırları da işlenir.

Kıyı Kenar Çizgisinin Arazide Tespiti ve Haritalara Geçirilmesi

Madde 8- Kanunun ve bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde belirlenen esaslara göre kıyı kenar çizgisi arazide tespit edilir. Bu Yönetmeliğin 7 nci maddesinde belirtilen onaylı halihazır haritalar üzerine işlenir. Arazide teknik yönetmelik esaslarına göre tespit edilen noktaların meydana getirdiği kıyı kenar çizgisi, usulüne uygun olarak harita üzerine geçirilir. Bu şekilde düzenlenen kıyı kenar çizgisi geçirilmiş halihazır haritalar ve bunların dayanağı belgeler komisyon tarafından imzalanır.

Arazide tespit edilen ve harita üzerine geçirilen kıyı kenar çizgisinin hangi esas ve verilere göre geçtiğini açıklayan bir tutanak düzenlenir ve komisyon tarafından imzalanır.

Kıyı Kenar Çizgisinin Onayı

Madde 9- Orijinal pafta, bu paftadan çoğaltılmış bir takım ozalit pafta, mahallinde tutulan tutanak ve ölçü işlemleri ile ilgili belgeler valiliğe sunulur. Valilik uygun görüşü ile birlikte bu belgeleri ve konu ile ilgili diğer belgeleri Bakanlığa gönderir.

Uygun görülen kıyı kenar çizgileri Bakanlıkça onaylanarak yürürlüğe girer. Onaylı orijinal pafta valiliğe gönderilir. Bakanlıkça uygun görülmeyen kıyı kenar çizgisi paftaları, gerekli düzeltmeler veya yeniden tespit yapılmak üzere valiliğe iade edilir.

Paftaların Çoğaltılması ve Dağıtımı

Madde 10- Bakanlıkça valiliğe gönderilen onaylı orijinal kıyı kenar çizgisi paftaları, valilikçe çoğaltılarak tapu sicil müdürlüğüne, yerel maliye teşkilatına ve tespit belediye hudutları içinde ise, ilgili belediyesine gönderilir. Onaylı orijinal kıyı kenar çizgisi paftaları valilikçe muhafaza edilir.

Tespit sonucunda, kıyıda kalan özel mülkiyete konu arazilerle ilgili tapu iptal işlemleri ilgili defterdarlıkça yürütülür.

Kıyı Kenar Çizgilerinin Aleniyeti

Madde 11- Kıyı kenar çizgisi alenidir. Belediye ve valilikler kıyı kenar çizgisi paftalarının tamamını veya bir kısmının kopyalarını tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere verir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kıyıda ve Doldurma ve Kurutma Yoluyla Kazanılan Arazilerde Planlama ve Yapılanma

Kıyıda Planlama

Madde 12- Kıyılarda 1/1000 ölçekli uygulama imar planı yapıp onaylanmadan uygulama ve yapılanmaya geçilemez. Kıyıda, gerektiğinde ilgili kuruluşların görüşleri de alınarak sadece Kanunun 6 ncı maddesi ve bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesindeki yapı ve tesislerin inşası amacıyla imar planı yapılabilir.

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununa göre belirlenen turizm bölge, alan ve merkezlerindeki turizme dönük kullanımlar ile aynı alanlarda yer alan sahil şeritlerindeki gününbirlik turizm alanlarının veya sahil şeridi dışındaki konaklama tesislerinin tamamlayıcısı ve devamı niteliğinde olan ve bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin (a) bendinde sayılan yapı ve tesislere ait uygulama imar planları, aynı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca Turizm Bakanlığınca onaylanarak yürürlüğe girer.

(Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992/21374) İkinci fıkra kapsamı dışında kalan uygulama imar planları, 3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca Bakanlık, valilik veya belediyesince onaylanarak yürürlüğe girer.

Kıyıda Yapı

Madde 13- Kıyıda onaylı uygulama imar planlarına göre ve çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin tüm önlemler alınmak koşulu ile aşağıdaki yapı ve tesisler yapılabilir:

- Kıyının kamu yararına kullanımına ve kıyıyı korumak amacına yönelik altyapı ve tesisler; İskele, liman, barınak, yanaşma yeri, rıhtım, dalgakıran, köprü, menfez, istinat duvarı, fener, çekek yeri, kayıkhanesi, tuzla, dalyan, tasfiye ve pompaj istasyonları.
- Faaliyetlerinin özelliği gereği kıyıdan başka yerde yapılması mümkün olmayan yapı ve tesisler: Tersane, gemi söküm yeri, su ürünlerini üretim ve yetiştirme tesisleri.
- (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994/21890) Kıyılarda ayrıca uygulama imar planı yapılmadan sabit olmayan duş, gölgelik, soyunma kabini aralarında en az 150 metre mesafe olmak kaydı ile 6 m²'yi geçmeyen büfe ve kirlletici etkisi olmayan fosseptik yapısını gerektirmeyen seyyar tuvalet ve ahşap iskeleler yapılabilir.

(Ek: Resmi Gazete 13.10.1992 / 21374) (a) ve (b) bentlerinde sayılan yapı ve tesis alanlarında, bu kullanımların tamamlayıcısı niteliğinde ve yapılması zorunlu alt ve üst yapı ve tesisleri yapılabilir. Günübirlik turizm yapı ve tesisleri yapılamaz.

(Ek: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890) Sahil şeridinin ikinci bölümünde ve sahil şeridi gerisinde kalan özel kullanımlara ait arıtma tesisleri kıyıda yapılamaz. Bu alanlarda sadece kamu yararlı arıtma tesisleri yer alabilir.

Kıyılarda yapılan yapı ve tesisler, yapım amaçları dışında kullanılamazlar.

Doldurma ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma

Madde 14- (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890) Denizlerde, içme ve kullanma suyu kaynağı olmamak kaydı ile tabii ve suni göllerde ve akarsularda; sadece kamu yararının gerektirdiği hallerde, daha uygun alternatifler bulunmaması veya kıyı alanının yetersizliği nedeniyle ve uygulama imar planı kararı ile bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde belirtilen yapı ve tesislerle, Kanunun 7 nci maddesi gereği yapılabilecek kara, deniz, hava ulaşımına yönelik altyapı tesisleri, yeşil alan düzenlemeleri kapsamında park, çocuk bahçesi, açık spor alanları ile açık alan ağırlıklı olmak üzere ve emsali aynı amaçla ayrılan alanın %3'ünü yüksekliği 5.50 m.yi aşmayan takılıp sökülebilir elemanlarla inşa edilen; lokanta, gazino, çay bahçesi, sergi üniteleri ve idare binalarını içeren fuar, piknik, eğlence alanları düzenlemek amacıyla doldurma ve kurutma işlemi yapılarak arazi kazanılabilir.

Planların hazırlanması, incelenmesi ve doldurma ve kurutma işleminin gerçekleştirilmesi aşamalarında, ekolojik dengenin korunması, deniz, tabii ve suni göl ve akarsularla bunların çevrelerinin ve bu çevredeki canlı hayatın olumsuz etkilenmemesi esastır.

Doldurma ve kurutma işleminin yapılabilmesi için:

- a. Doldurma ve kurutma işlemini yapacak olan ilgili idarece doldurma ve kurutma işlemine ilişkin talep valiliğe iletilir.
- b. Valilik, doldurma ve kurutma yapılmasında sakınca olup olmadığına dair gerekçeli görüşünü teklifle birlikte Bakanlığa iletir.
- c. Bakanlık, konusuna ve bölgenin özelliğine göre ilgili kuruluşların görüşünü alarak teklifi inceler.
- d. Teklifin Bakanlıkça uygun bulunması halinde, doldurma ve kurutma alanını ve bu alandaki uygulamayı içeren uygulama imar planı, talep sahibi idarece yapılır veya yaptırılır.
- e. Doldurma ve kurutma suretiyle kazanılacak arazi, 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanununa göre belirlenen turizm bölge, alan ve merkezlerinden ve bu Yönetmeliğin 12 nci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan kullanımlara, yapı ve tesislere ait ise, uygulama imar planları aynı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca Turizm Bakanlığı'nca onaylanır.
Turizm bölge, alan ve merkezlerinde turizm dışı kullanımları içeren uygulama imar planları ile doldurma ve kurutma yoluyla arazi kazanılan diğer alanlardaki uygulama imar planları 3194 sayılı İmar Kanunu hükümleri uyarınca yapılır veya yaptırılır. Bakanlıkça onaylanarak yürürlüğe girer.
- f. Doldurma ve kurutma işlemleri onaylı imar planlarına uygun olarak yapılır.

Kıyıda, Doldurma ve Kurutma Yoluyla Kazanılan Arazilerde İnşaat Ruhsatı

Madde 15- Kıyıda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerinde yapılacak olan ve bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesi ile 14 üncü maddesinin (e) bendinde sayılan yapı ve tesislere yapı ruhsatı verilebilmesi için Maliye ve Gümrük Bakanlığı'ndan gerekli iznin alınması zorunludur.

(Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992/21374) Maliye ve Gümrük Bakanlığınca bu iznin verilmesi için; onaylı uygulama imar planı ile dolgu veya kurutmanın plan ve projesine uygun olarak gerçekleştirildiğine ilişkin plan ve projeyi onaylayan daire yazısının bulunması gerekir.

İnşaat ruhsatı verilmesi için Maliye ve Gümrük Bakanlığınca kiralama irtifak hakkı tesisi veya tahsis işleminin yapılmış olması şarttır. Bu belgeler tapu yerine geçecek belgeler olarak kabul edilir. İnşaat ruhsatı işlemleri 3194 sayılı İmar Kanununun ilgili hükümlerine göre yürütülür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sahil Şeridi, Sahil Şeridinde Planlama ve Yapılanma

Sahil Şeridinin Belirlenmesi

Madde 16- (Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992/21374) Sahil şeridinin belirlenmesinde aşağıdaki esaslara uyulur.

- a. (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994/21890) Uygulama imar planı ilk defa yapılacak alanlarda, köy yerleşik alanlarında ve iskan dışı alanlarda sahil şeridi, kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğinde olmak üzere belirlenir. Bu alanlar kapsamında daha önce mevzii imar planı onaylanmış alanların kalması durumunda, mevzii imar planının kısmen veya tamamen yapılaşma bulunmayan imar adalarında da sahil şeridi en az 100 metre olarak belirlenir.
 - b. (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890) 11 Temmuz 1992 tarihinden önce onaylanmış uygulama imar planı bulunan kentsel ve kırsal yerleşmelerde, turizm merkez ve alanlarındaki turizm amaçlı alanlar ile turizm merkez ve alanlarındaki kentsel ve kırsal yerleşmelerde kısmen veya tamamen yapılaşma varsa, onaylı imar planındaki sahil şeridi geçerlidir. Aksi halde sahil şeridi (c) bendi uyarınca belirlenir.
 - c. (Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890) 11 Temmuz 1992 tarihinden önce onaylanmış mevzii imar planı ve turizm merkez ve alanlarındaki turizm dışı kullanımlara yönelik mevzii imar planı bulunan alanlarda; planlarda belirlenen sahil şeridinin başlangıcından itibaren ilk sırada yer alan imar adalarının kısmen veya tamamen yapılaşmış olması durumunda, gerisindeki imar adalarında kısmen veya tamamen yapılaşma olup olmadığına bakılmaksızın onaylı plandaki sahil şeridine uyulur. İlk sırada yer alan imar adalarının kısmen veya tamamen yapılaşma olmaması durumunda geriye doğru diğer imar adalarının durumu değerlendirilerek kısmen veya tamamen yapılaşma bulunanlarının kıyı yönündeki cephe hattı esas alınarak sahil şeridi belirlenir.
- 11 Temmuz 1992 tarihinden önce onaylanmış uygulama imar planlarının kısmi yapılaşma bulunmayan alanları ile ilgili gerekli revizyonlar en çok 1 yıl içinde Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine göre yapılır. Boş ve kısmi yapılaşma bulunmayan alanlarda bu işlemler yapılmadan yapı ruhsatı verilmez.

Sahil şeridinde kıyıya geçişi engelleyecek şekilde; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz. Moloz, toprak, curuf, çöp gibi çevreyi bozucu etkisi olan atık ve artıklar dökülemez, kazı yapılamaz.

Sahil şeridinde, 11 Temmuz 1992 tarihinden önce, yürürlükteki plan ve/veya mevzuata uygun olarak yapılmış veya inşaat ruhsatı alınarak en az subasman seviyesine kadar inşaatı tamamlanmış yapılarındaki müktesep haklar saklıdır. Bu hüküm, üzerine birden fazla yapı yapılmak üzere ruhsat alınmış parsellerdeki en az subasman seviyesindeki yapılar için de geçerlidir.

Sahil şeridinin birinci bölümünde yeni taşıt yolları açılmaz. Ancak 11 Temmuz 1992 tarihinden önce mevzuat hükümlerine uygun olarak onaylanmış planlara göre yapımına başlanmış veya kullanılmakta olan Devlet Karayolları ile yapımı gerçekleştirilmiş imar yollarındaki müktesep haklar saklıdır. İnşaatına başlanmış imar yollarında ise mümkün olan en kısa mesafede iç yollarla bağlantı sağlanmak üzere imar planı revizyonu yapılır. Sahil şeridi birinci bölümünde ancak iç yollarla dolgu alanlarındaki yapılmış veya yapılacak yolları bağlayan kısa geçişler için imar yolları planlanabilir.

Sahil Şeridinde Planlama

Madde 17- (Değişik: Resmi Gazete 13.10.1992/21374) Sahil şeridinde uygulama imar planı yapıtıp onaylanmadan uygulamaya geçilemez. Tamamen veya kısmen yapılaşmamış sahil şeritlerinde yapılacak planlar; Kanunun 5 inci maddesindeki esaslar dikkate alınarak aşağıdaki şekilde düzenlenir.

Sahil şeritlerinin birinci bölümünü içeren uygulama imar planları, tümüyle açık alan olarak toplumun kullanımına tahsis edilecek şekilde düzenlenir. Bu alanlarda sadece, yaya yolları, gezinti ve dinlenme alanları, seyir teras ve alanları ile bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde tanımlanan rekreatif amaçlı kullanımlar ile bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde belirlenen yapı ve tesisler yer alabilir. Bu alan içinde toplumun yararlanmasına açık yapılar da dahil olmak üzere başka hiçbir yapı ve tesis yapılamaz.

Sahil şeridinin ikinci bölümünde yapılacak planlar, bu Yönetmeliğin 13 ve 14 üncü maddesinde sayılan yapı ve tesisler ile toplumun yararlanmasına açık olmak şartı ile konaklama hariç bu Yönetmelikte tanımlanan günübirlik turizm yapı ve tesislerini kapsayacak şekilde düzenlenir.

Sahil şeridinin ikinci bölümünde yapılacak günübirlik turizm yapı ve tesisler için emsal 0,20'yi, bir (1) kat, H=4,50 metreyi, asma katlı yapılması halinde H=5,50 metreyi geçmemek üzere plan kararları getirilebilir.

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na göre belirlenen turizm bölge, alan ve merkezlerinden sahil şeridini kapsayanlarda uygulama imar planları, aynı Kanunun 7 nci maddesi uyarınca düzenlenip onaylanarak yürürlüğe girer.

Yukarıdaki fıkra kapsamı dışında kalan uygulama imar planları, 3194 sayılı İmar Kanununun ilgili maddeleri uyarınca Bakanlık, Valilik veya Belediyesince onaylanarak yürürlüğe girer.

Sahil Şeridinde Yapılanma

Madde 18- Bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesine göre belirlenen sahil şeritlerinde uygulama imar planı olmaksızın hiçbir yapı ve tesis yapılamaz.

(Ek: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890) Sahil şeridinin ikinci bölümünde veya sahil şeridi gerisinde kalan alanlarda yer alan özel yapı ve tesislere ait arıtma tesisleri sahil şeridinin birinci bölümünde yer alamaz. Bu tür arıtma tesisleri ait oldukları tesislerin mülkiyetinde ve kamuya terk edilmesi gerekli olmayan alanlarda inşa edilebilir.

(Değişik: Resmi Gazete 30.3.1994 / 21890) Sahil şeridinin ikinci bölümünde sadece onaylı uygulama imar planında belirlenmiş toplumun yararlanmasına açık günübirlik turizm tesisleri, bu Yönetmeliğin 13. ve 14. maddelerinde belirtilen yapı ve tesisler ile kıyı ve deniz güvenliğini sağlamak amacıyla lojman, konaklama ve benzeri tesisler içermemek üzere inşa edilecek karakol ve bu gibi güvenlik yapıları yer alabilir.

Onaylı uygulama imar planı bulunan sahil şeritlerinde; kıyıya geçişi engelleyecek şekilde oluşturulmuş duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engellerin derhal kaldırılması ilgili valilik ve belediyelerce sağlanır.

Sahil şeridinde inşaat ruhsatı verilebilmesi için, onaylı uygulama imar planı hükümlerine uygun olarak 3194 sayılı İmar Kanunu ve yönetmeliklerine göre işlem yapılarak imar parsellerinin oluşturulması ve kamuya açık alanların, kamu eline geçmesi şarttır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kontrol, İmar Mevzuatına Aykırı Yapı ve Ceza

Kontrol

Madde 19- Kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda ve sahil şeritlerindeki uygulamalar ve bunların kontrolü, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bu alanlar dışında valiliklerce yürütülür.

İlgili Bakanlıkların teftiş ve kontrol yetkileri saklıdır. Yapılan işlemlerden Bakanlığa bilgi verilir.

Kanun kapsamında kalan alanlar belediye veya valiliklerce imar mevzuatına aykırı yapılanmaların önlenmesi amacıyla sürekli denetim altında tutulurlar. Bu amaçla gerekli tüm önlemler valilik ve belediyelerce alınır.

İmar Mevzuatına Aykırı Yapı

Madde 20- Kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda ve sahil şeritlerinde Kanun, plan ve bu Yönetmelik hükümlerine uyulmadan, ruhsatsız, ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapılması halinde, 3194 sayılı İmar Kanununun 32 nci maddesi hükümleri uyarınca, aynı Kanunda belirlenen yasal süreler içinde gerekli işlem yapılır.

Ceza

Madde 21- Kanunun 15 inci maddesinde açık ve ayrıntılı olarak belirtildiği gibi;

- a. Kanunla getirilmiş olan para cezaları, belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye başkanları, belediye ve mücavir alan sınırları dışında valiler tarafından verilir.
- b. Kıyıda ve doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda ve sahil şeritlerinde, Bu Yönetmeliğin 20 nci maddesi kapsamında kalan yapıların sahiplerine ve müteahhidine ayrı ayrı para cezası verilir. Para cezası, 3194 sayılı İmar Kanununun 42 nci maddesinde aynı durum için belirlenen cezanın 2 misli olarak tahakkuk ve tahsil edilir. Bu Yönetmeliğin 20 nci maddesi kapsamında işlem gören ve inşaat ruhsatına bağlanması mümkün olmayan yapıların, sahiplerince süresi için yıkılması halinde mal sahibi adına tahakkuk eden para cezası tahsil edilmez. Ruhsat ve eklerine aykırı olan kısımları yıkılarak ruhsat ve eklerine uygun hale getirilmesi gereken yapılarla ilgili yıkım işlemlerinin süresi içerisinde sahiplerince yerine getirilmesi halinde mal sahibi adına tahakkuk eden para cezası tahsil edilmez. Fenni mesuller hakkında 3194 sayılı İmar Kanununun 42 nci maddesi uyarınca ceza uygulaması yapılır.
- c. Kıyıda ve uygulama imar planı bulunan sahil şeritlerinde;
 1. Duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engelleri oluşturanlara izinsiz veya izin şartlarına aykırı olarak kum, çakıl vesaire alan veya çekenlere 5 milyon TL.
 2. Moloz, toprak, cüruf, çöp gibi kirletici ve çevreyi bozucu etkisi olan artık ve atıkları dökenlere 10 milyon TL.
 3. Kıyıyı değiştirecek boyutta kazı yapan, kum, çakıl alan veya çekenlere 50 milyon TL para cezası verilir.

Para cezalarında 7.12.1988 tarihinde kabul edilen 3506 ve 6.12.1989 tarihinde kabul edilen 3591 sayılı Kanun hükümleri geçerlidir.

- a. (b) ve (c) bentlerinde belirtilen para cezalarına karşı cezanın tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde idare mahkemesi nezdinde itiraz edilebilir. Ancak itiraz verilen cezanın uygulanmasını durdurmaz.
- b. Kanunda ve bu Yönetmelikte öngörülen iş ve işlemleri süresinde yapmayan veya geciktirenler veya Kanunu yanlış uygulayan mahalli yönetici ve diğer kamu görevlileri hakkında ayrıca kanuni takibat yapılır.
- c. Para cezalarının ödenmemesi halinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

Madde 22- Valilikler bu Yönetmeliğin uygulanmasını Bayındırlık ve İskan Müdürlükleri kanalıyla yürütür.

Yürürlük

Madde 23- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme Madde 24- Bu Yönetmelik hükümlerini Bayındırlık ve İskan Bakanı yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

25.01.1976 tarihinde Bandırma’ da doğdu. Pekiyi derece ile tamamladığı ilköğretim ve lise hayatını Çanakkale’ de geçirdi. 1997 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’ nü iyi derece ile bitirdi. Yine 1997 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’ nda Peyzaj Planlama Yüksek Lisans Programını kazandı. 1997-1998 öğretim yılında İ.T.Ü.’ de İngilizce Hazırlık okudu.

